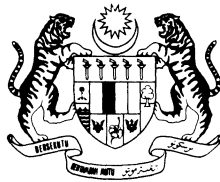

**Jilid I
Bil. 99**

**Hari Selasa
29hb November, 1983**

MALAYSIA

PENYATA RASMI PARLIMEN
PARLIAMENTARY DEBATES

DEWAN RAKYAT
HOUSE OF REPRESENTATIVES

PARLIMEN KEENAM
Sixth Parliament

PENGGAL PERTAMA
First Session

KANDUNGANNYA

JAWAPAN-JAWAPAN MULUT BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN
[Ruangan 13953]

PENERANGAN DARIPADA MENTERI DI BAWAH S.O. 14 (1) (i):

Rang Undang-undang Perlembagaan (Pindaan) [Ruangan 13986]

RANG UNDANG-UNDANG:

Rang Undang-undang Perbekalan, 1984

Jawatankuasa—

Jadual:

Maksud B. 63 [Ruangan 14041]

Maksud B. 64 [Ruangan 14079]

USUL-USUL:

Waktu Mesyuarat dan Urusan yang dibebaskan daripada Peraturan Mesyuarat
[Ruangan 13986]

Y.B. Dari Jelutong Digantung Kerja sebagai Ahli Majlis di Bawah S.O. 44 (3)
[Ruangan 14030]

KANDUNGANNYA—(samb.)

Anggaran Pembangunan, 1984

Jawatankuasa—

Maksud P. 63 [Ruangan 14041]

Maksud P. 64 [Ruangan 14079]

MALAYSIA
DEWAN RAKYAT YANG KEENAM

Penyata Rasmi Parlimen

PENGGAL YANG PERTAMA

AHLI-AHLI DEWAN RAKYAT

Yang Berhormat Tuan Yang Dipertua, DATO' MOHAMED ZAHIR BIN HAJI ISMAIL,
S.P.M.K., D.S.D.K., J.M.N.

Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan Menteri Pertahanan, DATO' SERI
DR MAHATHIR BIN MOHAMAD, S.S.D.K., S.S.A.P., S.P.M.S.,
S.P.M.J., D.P., D.U.P.N., S.P.N.S., S.P.D.K., S.P.C.M., S.S.M.T.
D.U.N.M. (Kubang Pasu).

„ Timbalan Perdana Menteri dan Menteri Dalam Negeri, DATO
MUSA HITAM, S.P.M.J., S.S.I.J., S.P.M.S., D.U.N.M., S.P.N.S.
(Panti).

Yang Berhormat Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, DATO' DR NEO
YEE PAN, S.P.M.J., B.S.I. (Muar).

„ Menteri Kerjaraya, DATO' S. SAMY VELLU, S.P.M.J., D.P.M.S.,
P.C.M., A.M.N. (Sungei Siput)

„ Menteri Luar Negeri, TAN SRI HAJI MUHAMMAD GHAZALI' BIN
SHAFIE, P.M.N., S.S.A.P., S.I.M.P., S.P.D.K. (Lipis).

„ Menteri Kebajikan Masyarakat, DATIN PADUKA HAJAH
AISHAH BINTI HAJI ABDUL GHANI, D.P.M.S., J.M.N. (Kuala
Langat).

„ Menteri Perdagangan dan Perindustrian, Y.M. TENGKU DATO'
AHMAD RITHAUDDEEN AL-HAJ BIN TENGKU ISMAIL, S.P.M.P.,
S.S.A.P., P.M.K. (Kota Bharu).

„ Menteri Kewangan, Y.M. TENGKU TAN SRI RAZALEIGH
HAMZAH, D.K., P.S.M., S.P.M.K., S.S.A.P., S.P.M.S. (Ulu
Kelantan).

„ Menteri Pengangkutan, TAN SRI CHONG HON NYAN, P.S.M.,
J.M.N. (Batu Berendam).

„ Menteri Perusahaan Utama, DATO' PAUL LEONG KHEE SEONG,
D.P.C.M. (Taiping).

„ Menteri Pertanian, DATO' ABDUL MANAN BIN OTHMAN,
D.P.M.T., P.P.T. (Kuala Terengganu).

„ Menteri Tenaga, Telekom dan Pos, DATUK LEO MOGGIE ANAK
IROK, P.N.B.S., (Kanowit).

„ Menteri Perusahaan Awam, DATIN PADUKA RAFIDAH AZIZ,
D.P.M.S., A.M.N., (Kuala Kangsar).

- Yang Berhormat Menteri Pelajaran, DATUK DR SULAIMAN BIN HAJI DAUD, P.N.B.S., J.B.S. (Santubong).
- „ Menteri Pembangunan Negara dan Luar Bandar, DATO' SANUSI BIN JUNID, D.S.D.K., S.M.K. (Jerlun Langkawi).
- „ Menteri di Jabatan Perdana Menteri, DATUK ABDULLAH BIN HAJI AHMAD BADAWI, D.M.P.N., D.J.N., K.M.N. (Kepala Batas).
- „ Menteri Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah, DATO' RAIS YATIM, D.S.N.S. (Jelebu).
- „ Menteri Buruh, DATO' MAK HON KAM, D.P.M.P., J.M.N., A.M.P. (Tanjong Malim).
- „ Menteri Penerangan, DATUK SERI MOHD. ADIB BIN HAJI MOHD. ADAM, D.G.S.M. (Alor Gajah).
- „ Menteri Sains, Teknologi dan Alam Sekitar, DATUK AMAR STEPHEN YONG KUET TZE, P.N.B.S. (Padawan).
- „ Menteri merangkap Duta Besar Malaysia ke Indonesia, DATO MOHAMED BIN RAHMAT, S.P.M.J., S.S.I.J., P.N.B.S., K.M.N. (Pulai).
- „ Menteri Kesihatan, DATO CHIN HON NGIAN, D.S.I.J. (Renggam).
- „ Menteri Wilayah Persekutuan, DATO SHAHRIR BIN ABDUL SAMAD, D.P.M.J., P.I.S. (Johor Bahru).
- „ Menteri Kebudayaan, Belia dan Sukan, TUAN ANWAR BIN HAJI IBRAHIM (Permatang Pauh).
- „ Menteri di Jabatan Perdana Menteri, DATUK DR JAMES P. ONGKILI, S.P.D.K., D.I.M.P. (Tuaran).
- „ Timbalan Menteri Penerangan, DATO' CHAN SIANG SUN, D.I.M.P., J.S.M., A.M.N., P.J.K., J.P. (Bentong).
- „ Timbalan Menteri Pertanian, DR GOH CHENG TEIK (Nibong Tebal).
- „ Timbalan Menteri Kesihatan, DATO' K. PATHMANABAN, D.S.N.S., K.M.N. (Telok Kemang).
- „ Timbalan Menteri Kewangan DATO DR LING LIONG SIK, D.P.M.P. (Mata Kuching).
- „ Timbalan Menteri Buruh, DATO' HAJI ZAKARIA BIN HAJI ABDUL RAHMAN, D.P.M.T., K.M.N., P.J.K. (Besut).
- „ Timbalan Menteri Kerjaraya, DATO' DR NIK HUSSEIN BIN ABDUL RAHMAN, D.P.M.K., K.M.N. (Kuala Krai).
- „ Timbalan Menteri Pengangkutan, DATO' ABU HASSAN BIN HAJI OMAR, D.P.M.S., S.M.T., P.I.S. (Kuala Selangor).
- „ Timbalan Menteri Buruh, DATUK WILLIAM LYE CHEE HIEN, P.G.D.K., A.S.D.K. (Gaya).

- Yang Berhormat Timbalan Menteri Tenaga, Telekom dan Pos, DATO' HAJI MOHAMED SHAIMI BIN DATO' HAJI KAMARUDDIN, D.P.M.S., A.M.N. (Sepang).
- „ TIMBALAN MENTERI PERUSAHAAN UTAMA, TUAN BUJANG BIN HAJI ULIS (Simunjan).
- „ Timbalan Menteri Pertahanan, ABANG ABU BAKAR BIN DATU BANDAR ABANG HAJI MUSTAPHA, J.M.N. (Paloh).
- „ Timbalan Menteri Pertanian, TUAN LUHAT WAN (Baram).
- „ Timbalan Menteri Dalam Negeri, TUAN MOHD. KASSIM BIN AHMED (Machang).
- „ Timbalan Menteri Kebudayaan, Belia dan Sukan, DATIN PADUKA CHOW POH KHENG *alias* ROSEMARY CHONG, D.P.M.S. (Ulu Langat).
- „ Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, PUAN SHARIFFAH DORA BINTI SYED MOHAMED, A.M.N., P.I.S., B.S.I. (Semerah).
- „ Timbalan Menteri Perdagangan dan Perindustrian, TUAN MUHYIDDIN BIN HAJI MOHD. YASSIN, S.M.J. P.I.S. (PAGOH).
- „ Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, TUAN S. SUBRAMANIAM (Segamat).
- „ Timbalan Menteri Pelajaran, DATO DR TAN TIONG HONG, D.S.A.P. (Raub).
- „ Timbalan Menteri Penerangan PUAN HAJJAH RAHMAH BINTI OTHMAN, J.S.M., S.M.S., A.M.N., P.J.K. (Selayang).
- „ Timbalan Menteri Pelajaran, DATO' MOHAMED KHALIL YAAKOB, D.S.A.P., J.S.M. (Maran).
- „ Timbalan Menteri Kewangan, DATO SABBARUDDIN CHIK, D.S.A.P. (Temerloh).
- „ Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, PUAN NAPSIAH BINTI OMAR (Kuala Pilah).
- „ Timbalan Menteri Luar Negeri, TUAN ABDUL KADIR BIN HAJI SHEIKH FADZIR (Kulim-Bandar Baru).
- „ Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, TUAN RADZI BIN SHEIKH AHMAD (Kangar).
- „ Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, DATO LEE KIM SAI, D.P.M.S., P.P.N. (Ulu Selangor).
- „ Timbalan Menteri Perdagangan dan Perindustrian, TUAN OO GIN SUN, S.D.K., A.M.K., J.P. (Alor Setar).
- „ Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan, TUAN AHMAD SHAH BIN DATUK HUSSEIN TAMBAKAU (Keningau).
- „ Setiausaha Parlimen Kementerian Sains, Teknologi dan Alam Sekitar, TUAN LAW HIENG DING, P.B.S. (Sarikie).

- Yang Berhormat Setiausaha Parlimen Kementerian Kebajikan Am, TUAN JAWAN ANAK EMPALING, K.M.N. (Rajang).
- „ Setiausaha Parlimen Kementerian Perusahaan Awam, TUAN HUSSEIN BIN MAHMUD (Tanah Merah).
- „ Setiausaha Parlimen Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos, TUAN AU HOW CHEONG, A.M.P. (Telok Anson).
- „ Setiausaha Parlimen Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah, TUAN ZAINAL ABIDIN BIN ZIN (Bagan Serai).
- „ Setiausaha Parlimen Kementerian Pembangunan Negara dan Luar Bandar, TUAN MOHD. TAJOL ROSLI BIN MOHD. GHAZALI, A.M.P. (Gerik).
- „ Setiausaha Parlimen Jabatan Perdana Menteri, TUAN AWANG BIN JABAR, P.J.K., (Dungun).
- „ Setiausaha Parlimen Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, TUAN MUSTAFFA BIN MOHAMMAD (Sri Gading).
- „ Setiausaha Parlimen Kementerian Kesihatan, TUAN YEOH POH SAN (Petaling).
- „ TUAN ABDILLAH BIN HAJI ABDUL HAMID (Silam).
- „ TUAN ABDUL GHAFAR BIN BABA (Jasin).
- „ TUAN ABDUL GHANI BIN MISBAH, P.P.N., B.S.K., A.S.D.K. (Kinabatangan).
- „ DR ABDUL HAMID BIN PAWANTEH (Arau).
- „ TUAN HAJI ABDUL RAHIM BIN ABU BAKAR, A.M.N., S.M.P. (Kuantan).
- „ TUAN ABDUL RAHMAN BIN SULAIMAN (Parit Buntar).
- „ DATUK PATINGGI HAJI ABDUL TAIB BIN MAHMUD, D.P., D.A., S.P.M.J., P.G.D.K. (Samarahan).
- „ DATUK HAJI ABU BAKAR BIN UMAR, D.S.K.D., S.D.K. (Kota Setar).
- „ TUAN HAJI AFFANDY BIN TUN HAJI MOHD. FUAD STEPHENS (Marudu).
- „ TUAN AHMED HAMBAL BIN YEOP MAJLIS, P.P.T. (Parit).
- „ DATUK ALFRED JABU ANAK NUMPANG, P.N.B.S., K.M.N. (Bentong).
- „ TUAN ALIAS BIN MD. ALI, P.J.K. (Ulu Terengganu).
- „ TUAN ANDREW JANGGI MUYANG (Lubok Antu).
- „ TUAN HAJI AZHARUL ABIDIN BIN HAJI ABDUL RAHIM, A.M.P. (Batang Padang).
- „ TUAN BAHARI BIN HARON (Labis).
- „ TUAN BAN HON KEONG (Batu Gajah).
- „ DR GEORGE CHAN HONG NAM (Lambir).

Yang Berhormat TUAN CHAN KOK KIT (Sungai Besi).

- „ DR CHEN MAN HIN (Seremban).
- „ DATO MICHAEL CHEN WING SUM, D.P.M.S. (Beruas).
- „ TUAN PETER CHIN GAN OON, P.M.P. (Ipoh).
- „ DATUK CLARENCE E. MANSUL, P.G.D.K. (Penampang).
- „ TUAN DAIM ZAINUDDIN (Kuala Muda).
- „ TUAN DAUD BIN DATO HAJI TAHA (Batu Pahat).
- „ TUAN HAJI DUSUKI BIN HAJI AHMAD (Tumpat).
- „ TUAN EDMUND LANGGU ANAK SAGA, P.B.S. (Saratok).
- „ DATUK EDWIN ANAK TANGKUN, P.N.B.S., P.B.S, A.B.S. (Batang Lupar).
- „ TUAN FUNG KET WING (Sandakan).
- „ TUAN NEWMAN GABAN (Bandau).
- „ TUAN GOOI HOCK SENG (Bukit Bendera).
- „ TUAN V. GOVINDARAJ, A.M.N., P.J.K. (Pelabuhan Kelang).
- „ DATUK HARRIS BIN MOHD. SALLEH, S.P.D.K., S.P.M.J. (Ulu Padas).
- „ TUAN HASSAN BIN HAJI MOHAMED, K.M.N., A.M.N. (Rantau Panjang).
- „ TUAN HASSAN ALBAN BIN HAJI SANDUKONG, J.P. (Labuk Sugut).
- „ DATO DR HEE TIEN LAI, D.S.I.J., A.M.N., P.I.S., B.S.I., J.P. (Ayer Hitam).
- „ TUAN IBRAHIM AZMI BIN HASSAN (Kuala Nerus).
- „ TUAN ISMAIL BIN ARSHAD, A.M.K. (Jerai).
- „ TUAN ISMAIL *alias* MANSOR BIN SAID, A.M.N. (Kemaman).
- „ DATO JAMALUDDIN BIN HAJI SUHAIMI, D.P.M.S., A.M.N., P.J.K. (Sabak Bernam).
- „ TUAN JUSTINE ANAK JINGGUT (Ulu Rajang).
- „ DATO' SRI HAJI KAMARUDDIN BIN HAJI MOHD. ISA, S.P.M.P., K.M.N., J.P. (Larut).
- „ TUAN KAN YAU FA, A.S.D.K. (Tawau).
- „ TUAN KARPAL SINGH (Jelutong).
- „ TUAN KHADRI BIN SABRAN (Tenggaroh).
- „ TUAN MARK KODING (Kinabalu).
- „ DR KOH TSU KOON (Tanjong).
- „ DATO LEE BOON PENG, D.S.N.S., A.M.N., P.J.K., J.P. (Mantin).
- „ TUAN LEE LAM THYE (Kuala Lumpur Bandar).

Yang Berhormat DR LEO MICHAEL TOYAD (Mukah).

- „ DATUK LEONARD LINGGI ANAK JUGAH, P.N.B.S., P.B.S. (Kapit).
- „ DATO LEW SIP HON, D.P.M.S., J.M.N. (Shah Alam).
- „ TUAN LIM KIT SIANG (Kota Melaka).
- „ TUAN LIM LIANG SENG P.P.T. (Kinta).
- „ TUAN LING SIE MING (Sibu).
- „ TUAN MAMAT GHAZALEE BIN ABDUL RAHMAN, S.M.T., P.J.K. (Ulu Nerus).
- „ TUAN MEGAT JUNID BIN MEGAT AYOB (Hilir Perak).
- „ DATO' HAJI MOHAMED BIN HAJI ALI, D.J.M.K., K.M.N., A.M.N., P.B (Nilam Puri).
- „ TUAN MOHAMED AMIN BIN HAJI DAUD, A.M.N. (Pekan).
- „ TUAN MOHAMED RAZLAN BIN HAJI ABDUL HAMID, P.P.N., P.P.T. (Matang).
- „ DATO HAJI MOHAMMAD ABU BAKAR BIN RAUTIN IBRAHIM, D.S.D.K., K.M.N. (Kuala Kedah).
- „ TUAN MOHAMMAD IDRIS BIN MOHAMMAD BASRI (Setapak).
- „ TUAN MOHAMMAD YAHYA BIN LAMPONG, A.S.D.K. (Kota Belud).
- „ TUAN MOHAMMED YUSSOF BIN HAJI YAKOB (Hilir Padas).
- „ TUAN HAJI MOHD. ZAIN BIN ABDULLAH, S.M.K. (Bachok).
- „ TUAN MOKHTARAM BIN RABIDIN, A.M.N., P.P.N., P.I.S. (Pontian).
- „ TUAN MUTANG TAGAL (Bukit Mas).
- „ TUAN NG CHENG KUAI (Lumut).
- „ DATO' HAJI NGAH BIN HAJI ABDUL RAHMAN, S.P.M.J., S.S.I.J., P.I.S., B.S.I., A.M.N., J.P. (Ledang).
- „ TUAN HAJI NIK ABDUL AZIZ BIN NIK MAT, K.M.N., J.P. (Pengkalan Chepa).
- „ TUAN OMAR BIN ABDULLAH (Tampin).
- „ TUAN OTHMAN BIN ABDUL (Ulu Muda).
- „ DATUK PENGIRAN OTHMAN BIN HAJI PENGIRAN RAUF, P.G.D.K., A.D.K. (Kimanis).
- „ TUAN PATRICK ANEK UREN (Mas Gading).
- „ TUAN QUAH WEE LIAM, P.I.S., B.S.I. (Kluang).
- „ TUAN RICHARD DAMPENG ANAK LAKI (Serian).
- „ DATO' HAJI SAIDIN BIN HAJI MAT PIAH, D.P.M.P., P.M.P., A.M.N., P.J.K. (Padang Rengas).
- „ TUAN SEOW HUN KHIM (Bukit Mertajam).
- „ TUAN HAJI SEROJI BIN HAJI HARON, A.M.N., P.P.N., B.K.M. (Baling).

- Yang Berhormat TUAN SHAMSURI BIN MD. SALLEH, A.M.N., P.K.T., J.P. (Balik Pulau).
- „ TUAN SIM KWANG YANG (Bandar Kuching).
- „ TAN SRI DATO' SYED AHMAD SHAHABUDDIN AL-HAJ, P.S.M. S.P.M.K., S.S.D.K., P.N.B.S., P.G.D.K., J.M.N., J.P. (Padang Terap).
- „ TUAN TAN KOON SWAN, A.M.P, J.P. (Damansara).
- „ TUAN TAN KOK HOOI (Padang Serai).
- „ DR TAN SENG GIAW (Kepong).
- „ TUAN THOMAS SALANG SIDEN (Julau).
- „ TUAN TING LING KIEW (Bintulu).
- „ WAN ABU BAKAR BIN WAN MOHAMAD (Jerantut).
- „ WAN IBRAHIM BIN WAN ABDULLAH (Pasir Mas).
- „ WAN MOHD. NAJIB BIN WAN MOHAMAD (Pasir Puteh).
- „ WAN ZAINAB BINTI M. A. BAKAR, A.M.N., P.J.K. (Sungai Petani).
- „ TUAN YAHYA BIN HAJI ZAKARIA (Bagan Datok).
- „ TUAN YEW FOO WENG (Menglembu).
- „ DATUK PADUKA ZALEHA BINTI ISMAIL, D.P.M.S., S.M.S., K.M.N. (Tanjong Karang).

DEWAN RAKYAT

PEGAWAI-PEGAWAI KANAN

Setiausaha Dewan Rakyat: Datuk Azizul Rahman bin Abdul Aziz.

Ketua Penolong Setiausaha: Haji Mohd. Salleh bin Abu Bakar.

Penolong Setiausaha: Ghazali bin Haji Abdul Hamid.

Penolong Setiausaha: Abdullah bin Abdul Wahab.

BAHAGIAN PENYATA RASMI PARLIMEN

Penyunting Kanan: Yahya Manap.

Penyunting: P. B. Menon.

Penyunting: Haji Osman bin Sidik.

Pemberita-pemberita:

N. Ramaswamy.

Louis Yeoh Sim Ngoh.

Haji Abdul Rahman bin Haji Abu Samah.

Suhor bin Husin.

Amran bin Ahmad.

Mohd. Saleh bin Mohd. Yusof.

Margaret Chye Kim Lian.

Puan Kong Yooi Thong.

Juliah binti Awam.

Supiah binti Dewak.

Ismail bin Hassan.

Shamsiah binti Mohd. Yusof.

Hajjah Kalsom binti Ghazali.

Mohamed bin Osman.

Norishah binti Mohd. Thani.

BENTARA MESYUARAT

Mejar (B) Musa bin Alang Ahmad.

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

Selasa, 29hb November, 1983

Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.30 petang

DOA

(Tuan Yang Dipertua *mem-*
pengerusikan Mesyuarat)

JAWAPAN-JAWAPAN
MULUT BAGI
PERTANYAAN-
PERTANYAAN

**PENANAMAN POKOK POPPY DI
VIETNAM**

1. Tuan Ng Cheng Kuai minta Menteri Dalam Negeri menyatakan sama ada beliau sedar Vietnam sedang menanam candu secara besar-besaran untuk eksport ke Malaysia dan negara-negara ASEAN jika ya, apakah langkah-langkah yang akan diambil untuk membenters bahaya ini.

Timbalan Menteri Dalam Negeri
(Tuan Mohd. Kassim bin Ahmed)
Tuan Yang Dipertua, Kementerian Dalam Negeri tidak menerima apa-apa laporan berkenaan penanaman pokok-pokok poppy untuk pengeluaran candu secara besar-besaran di Vietnam.

**PROJEK COASTAL ROAD/
JAMBATAN PULAU PINANG**

2. Tuan Gooi Hock Seng minta Menteri Kerjaraya menyatakan sebab-sebab mengapa beliau telah mengatakan bahawa projek "coastal road" yang dirancang bersama dengan Jambatan Pulau Pinang adalah satu projek mewah (luxury project) dan dengan sebab itu harus dibatalkan dan apakah langkah-langkah spesifik Kerajaan bercadang mengambil untuk

menghadapi volume lalu lintas yang dijangka bertambah apabila jambatan tersebut siap dibina.

**Timbalan Menteri Kerjaraya (Dato'
Dr Nik Hussain bin Abdul Rahman)**

Tuan Yang Dipertua, jalan pantai ataupun dengan izin, "coastal road" bukannya projek mewah. Kementerian saya telah membuat kajian terperinci dalam menentukan projection kegunaan Jambatan Pulau Pinang yang boleh memberi kesan yang sepenuhnya. Dalam kajian ini didapati jalan raya yang ada dan dalam pembinaan tidak boleh menampung sepenuhnya kenderaan-kenderaan daripada Jambatan ke bandar Pulau Pinang. Oleh kerana kesesakan pembangunan, maka satu jalan raya telah dicadangkan ditepi pantai di sebelah timur Pulau Pinang.

Oleh kerana Kedudukan kewangan negara projek ini telah dikaji semula dan didapati boleh ditunda buat beberapa tahun sehingga keadaan mengizinkan. Buat sementara, jalan yang ada akan diubahsuai di beberapa tempat untuk membolehkannya menampung semua kenderaan-kenderaan dari Jambatan ke bandar Pulau Pinang. Projek ini tidak dibatalkan akan tetapi akan dikaji dengan secara lebih mendalam untuk menjimatkan kos kepada Kerajaan dengan mengambil kira pendapatan daripada tanah yang dipulih guna ataupun dengan izin, reclaim, dan beberapa cara yang lain.

Tuan Gooi Hock Seng Soalan tambahan, Tuan Yang Dipertua. Jika projek ini tidak dibatalkan seperti

yang disebutkan, bilakah ianya akan dijalankan semula kerana jika ia tidak dijalankan semula, kesesakan lalu lintas akan semakin bertambah kepada pengguna-pengguna jalan raya Pulau Pinang apabila Jambatan Pulau Pinang itu disiapkan nanti?

Dato' Dr Nik Hussain bin Abdul Rahman: Tuan Yang Dipertua, barangkali Yang Berhormat kurang faham apa yang saya katakan tadi. Saya telah jawab kedudukan buat sementara boleh ditampung oleh jalan yang sudah ada dan keadaan ini dikaji semula untuk menjimatkan harga dan akan dibina setelah kewangan dapat dipulihkan balik.

RASUAH DIPUSAT PEMERIKSAAN KASTAM

3. Tuan Chan Kok Kit minta Perdana Menteri menyatakan apakah langkah-langkah yang diambil untuk memerangi amalan-amalan rasuah yang berlaku di pusat pemeriksaan Kastam di Johor Bahru dan juga di lain-lain tempat; dan sama ada mereka yang melakukan kesalahan-kesalahan seumpama itu telah dan akan didakwa dalam Mahkamah.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tuan Radzi bin Sheikh Ahmad): Tuan Yang Dipertua, langkah yang diambil untuk memerangi amalan-amalan rasuah di pusat-pusat pemeriksaan Kastam ialah seperti berikut:

- (1) Menghadkan pemilikan wang saku sebanyak \$10 kepada tiap-tiap pegawai dan kakitangan sewaktu bertugas.
- (2) Penukaran pegawai-pegawai disyaki tanpa keterangan-keterangan yang tertentu ke lain-lain stesen di mana ianya mudah dikawal.
- (3) Penyeliaan yang ketat terhadap pegawai-pegawai bawahan dan pemeriksaan mengejut

dilakukan oleh pegawai-pegawai atasan.

- (4) Menubuhkan satu Pasukan Petugas di Ibupejabat untuk melaksanakan pemeriksaan mengejut, menyiasat dan selanjutnya di seluruh negara.
- (5) Mengetatkan peraturan-peraturan kerja dan memberi latihan-latihan yang lebih berkesan di Maktab Latihan Kastam dan Eksais Diraja, Melaka
- (6) Memasukkan unsur-unsur Islam dalam kurikulum latihan yang diadakan di Maktab Latihan Diraja, Melaka.

Berhubung dengan pegawai-pegawai yang terlibat dengan peristiwa operasi yang dibuat oleh Badan Pencegah Rasuah di Johor Bahru dan di Pasir Gudang, Jabatan ini belum lagi mengambil apa-apa tindakan terhadap mereka yang berkenaan kerana Badan Pencegah Rasuah masih lagi menjalankan siasatannya.

Tuan Khadri bin Sabran: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Tidakkah tindakan-tindakan yang dilakukan oleh Kerajaan di pusat pemeriksaan Kastam seperti yang dilaporkan di dalam akhbar baru-baru ini merupakan usaha-usaha lanjutan Kerajaan bagi memerangi perilaku-perilaku rasuah tersebut?

Kedua, adakah penyوال tidak menyedari tentang masalah ini atau adakah penyوال tidak membaca akhbar, ataupun penyوال itu sendiri tidak tahu membaca?

Tuan Yang Dipertua: Saya tidak benarkan soalan itu.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Tuan Yang Dipertua, saya ingin Yang Berhormat Timbalan Menteri, saya hendak tahu berkaitan soalan ini, apakah menjadi satu kesalahan kalau sekiranya saya tahu

berlakunya rasuah tetapi saya tidak laporkan kepada polis atau laporkan ke pihak Menteri di Jabatan Perdana Menteri tentang berlakunya rasuah di tempat itu. Adakah ini merupakan satu kesalahan sekiranya saya tahu tetapi saya tidak laporkan dengan cuma buat soalan, dan adakah Yang Berhormat terima laporan dari Wakil Sungai Besi tentang perkara yang terjadi sebelum dariapda masuk ke Dewan ini?

Tuan Radzi bin Sheikh Ahmad:

Tuan Yang Dipertua, sebenarnya tidak ada laporan daripada Ahli Yang Berhormat dari Sungai Besi tetapi jika ada maklumat-maklumat daripada sesiapa sekalipun, saya berharaplah mereka akan terus berhubung dengan Pejabat Badan Pencegah Rasuah untuk tindakan selanjutnya diambil.

Tuan Yang Dipertua: Penghabisan.

Tuan Dusuki bin Haji Ahmad: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Saya ingin tahu daripada Timbalan Menteri yang berkenaan apakah Kerajaan sedar bahawa slogan ataupun permainan tentang masalah rasuah ini telah dijadikan sebegitu rupa ataupun sudah dijadikan sebagai suatu platform oleh pihak-pihak pembangkang sebagai bahan popularity politik bagi tujuan untuk mendapatkan pengaruh. Tuan Yang Dipertua, tanpa disadari oleh kerana kelicinan mereka dalam memancing pengaruh ini dua jabatan Kerajaan telah bertelagah di mana ini boleh melumpuhkan kewibawaan dalam menjalankan tugas-tugas jabatan yang berkenaan iaitu Jabatan Kastam dan Jabatan Rasuah.

Soalannya lagi ialah sejauh manakah Kerajaan sedar perkara ini.

Kedua, bagaimana penyelidikan telah dibuat oleh Kerajaan dalam menyelesaikan perkara ini.

Ketiga, apakah patut kita katakan kepada mereka yang menggunakan platform perkara-perkara yang seumpama ini.

Tuan Yang Dipertua: Saya tidak benarkan soalan macam ini. Yang Berhormat Tuan Karpal Singh.

(Soalan No. 4 Y.B. Tuan Karpal Singh tidak hadir)

HOSPITAL BESAR BARU KELANG

5. Tuan V. Govindaraj bertanya kepada Menteri Kesihatan bilakah Hospital Besar Baru di Kelang akan mula digunakan.

Setiausaha Parlimen Kementerian Kesihatan (Tuan Yeoh Poh San): Tuan Yang Dipertua, Hospital Besar baru Kelang akan mula digunakan pada pertengahan tahun

Tuan Lim Kit Siang: *(Bangun)*

Tuan Yang Dipertua: On apoint of order?

Tuan Lim Kit Siang: Ya. saya baru tengok Peraturan Mesyuarat 24 (1) yang tidak memberi hak untuk Setiausaha Parlimen untuk menjawab bagi pihak Menteri.

Peraturan Mesyuarat 24 (1) bahagian ayat yang terakhir, muka 26 perkataan dua yang akhir: "Ahli yang dipanggil itu hendaklah berdiri pada tempatnya dan mengeluarkan pertanyaan itu dengan menyebutkan bilangan pertanyaannya dalam Aturan Urusan Mesyuarat dan mana-mana Menteri boleh menjawabnya." — "mana-mana Menteri", tidak sebut Setiausaha Parlimen dan saya ingat lagi bahawa oleh kerana dalam perbahasan Budget di masa lampau Setiausaha Parlimen tidak ada kuasa untuk jawab bagi pihak Menteri. Sebab itu ada suatu pindaan 67A yang dengan spesifiknya memberi kuasa untuk Setiausaha Parlimen boleh

mewakili Menteri. Itu muka 82, Peraturan Mesyuarat 67A: “67A. Bagi maksud perjalanan mesyuarat berkaitan dengan Rang Undang-undang Perbekalan dan Anggaran Pembangunan atau Rang Undang-undang Perbekalan Tambahan dan Anggaran Pembangunan Tambahan dalam Jawatankuasa sebuah-buah Majlis, Setiausaha Parlimen boleh mewakili dan berucap bagi pihak Menteri.” Tetapi untuk maksud Soal Jawab tidak ada kuasa diberi kepada Setiausaha Parlimen untuk menjawab oleh kerana mahu menitikberatkan pentingnya dalam Dewan ini bahawa Menteri datang atau lain. Menteri ganti, bukan Setiausaha Parlimen, tidak mustahak.

Menteri Penerangan (Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam): Saya menarik perhatian kepada Artikel 43B dalam Perlembagaan Negara:

“ . . . Parliamentary Secretaries shall assist Ministers and Deputy Ministers in the discharge of their duties and function.”

Sebenarnya Perlembagaan membolehkan Parliamentary Secretaries menjawab, dia mengatasi daripada Peraturan Mesyuarat ini.

Tuan Yang Dipertua: 43?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: 43B. Parliamentary Secretaries.” Parliamentary Secretaries shall assist Ministers and Deputy Ministers in the discharge of their duties and functions.”.

Tuan Lim Kit Siang: (*Bangun*)

Tuan Yang Dipertua: Nanti sekejap.

Tuan Lim Kit Siang: Saya hendak jawab mengenai point ini.

Tuan Yang Dipertua: 43?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: 43B (2) di bawah Chapter 3—The Executive.

Tuan Yang Dipertua: Yang Berhormat boleh bercakap.

Tuan Lim Kit Siang: Tuan Yang Dipertua, assist—carry out, bukan mewakili. Kalau itu boleh mewakili tidak payah Peraturan Mesyuarat 67A. “assist” bukan mewakili atau boleh menjadi Menteri penuh pun. Itu beza dan Peraturan Mesyuarat sangat spesifik dalam perkara ini.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Masalah “assist” ini, saya rasa ialah dari segi interpretation juga atau tafsiran sejauh mana Setiausaha Parlimen boleh membantu Menteri dan Timbalan Menteri menjalankan tugas.

Saya berpendapat ini is a matter of interpretation. Terpuallah bagaimana Dewan ini menginterprete proceedings kita sendiri. Jadi, kalau kita hendak tafsirkan “assist” itu tidak termasuk jawapan dalam ini, saya rasa kita boleh menentukan dengan suara kita sendiri, kerana ini peraturan untuk kita.

Tuan Lim Kit Siang: (*Bangun*)

Tuan Yang Dipertua: Ya, nanti sekejap, nanti saya panggil.

Ahli-ahli Yang Berhormat telah pun menyemak dan mendengar hujah-hujah daripada kedua-dua pihak. Saya berpendapat Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka adalah betul dengan kerana Peraturan Mesyuarat 24 (1) itu telah menyebutkan perkataan “Menteri” boleh menjawabnya dan Menteri jikalau sekiranya kita rujuk kepada makna “Menteri” di bawah Peraturan Mesyuarat 98 ianya termasuk Timbalan Menteri dan tidak termasuk kepada Setiausaha Parlimen. Peraturan Mesyuarat 98, makna dia.

Dato Dr Tan Tiong Hong: (*Bangun*)

Tuan Yang Dipertua: Ya.

Dato Dr Tan Tiong Hong Penjelasan. Dari Penggal Parlimen yang lepas ada Setiausaha Parlimen-Setiausaha Parlimen yang menjawab bagi pihak Menteri atau Timbalan Menteri dan kenapa di masa itu tidak timbul perkara, hanya sekarang sahaja perkara ini dibangkitkan?

Tuan Lim Kit Siang Tuan Yang Dipertua, bolehkah saya jawabkan perkara ini?

Tuan Yang Dipertua: Ya, boleh.

Tuan Lim Kit Siang: Oleh kerana baru-baru ini ada satu jemputan kepada Ahli-ahli Parlimen untuk memberi pandangan mengenai Standing Orders dan selepas membaca ini, sungguhpun lain-lain Ahli Parlimen tidak mahu beri pandangan, kita ada beri pandangan, barulah kita dapat satu kekeliruan . . .

Tuan Yang Dipertua: Baru sedar.

Tuan Lim Kit Siang: . . . baru sedar dan apa yang dibuat pada masa lepas semua silap. Bukan oleh kerana itu silap, itu benar.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, penjelasan. Disebabkan kekurangan ini maka itulah sebabnya di antara peruntukan-peruntukan dalam pindaan Perlembagaan yang dicadangkan bulan Julai dulu ialah untuk membetulkan keadaan ini iaitu kalau tidak silap saya Perkara 57.

Tuan Yang Dipertua: Ya.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Kita mesti betulkan Perlembagaan dulu sebelum kita membetulkan peraturan. Jadi Perlembagaan kalau tidak silap saya dalam Perkara 57, pindaan itu kita mencadangkan:

“57. Bahawa dalam menjalankan tugas-tugasnya, Timbalan Menteri dan Setiausaha Parlimen bolehlah mempunyai kuasa-kuasa Menteri.”

Tetapi malangnya pindaan itu belum datang lagi. Kesedaran itu sudah ada, Tuan Yang Dipertua.

Tuan Yang Dipertua: Saya faham. buat sementara ini Setiausaha Parlimen tidak bolehlah menjawab soalan sehingga Perlembagaan itu telahpun diluluskan dan sehingga Peraturan Mesyuarat yang baru yang sedang dirangka itu telah pun diluluskan oleh Dewan ini.

Dato' Dr Tan Tiong Hong: (*Bangun*)

Tuan Yang Dipertua: Saya ingat Yang Berhormat ada apa hendak bercakap lagi?

Dato' Dr Tan Tiong Hong: Tuan Yang Dipertua, saya minta keizinan Tuan Yang Dipertua untuk menjawab soalan bagi pihak Menteri Kesihatan.

Tuan Yang Dipertua: Silakan.

Dato' Dr Tan Tiong Hong: Untuk jawapan Ahli Yang Berhormat tadi, Hospital Besar baru Kelang akan mula digunakan pada pertengahan tahun 1985.

LUTH—IBADAH HAJI

6. Tuan Abdul Rahman bin Suliman minta Perdana Menteri menyatakan:

- (a) apakah tindakan yang telah diambil oleh Kerajaan kepada seramai tujuh orang telah dihantar pulang dan tidak dibenarkan menunaikan ibadah Haji kerana melanggar peraturan mengunjungi Saudi Arabia;
- (b) adakah Kerajaan akan mengetatkan lagi syarat-syarat untuk menunaikan ibadah Haji mestilah melalui LUTH sahaja; dan
- (c) adakah Kerajaan sedar iaitu terdapat pihak persendirian menggunakan penerbangan secara pelancung sama ada melalui Mesir atau Negara

Ketiga untuk mendapat kebenaran masuk ke Mekah di musim Haji. Jika sedar, apakah sikap Kerajaan mengenai perkara ini.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tuan Radzi bin Sheikh Ahmad): Tuan Yang Dipertua, jawapan kepada soalan (a) dan (b) telah pun dijawab pada 28hb November, 1983 apabila menjawab soalan Ahli Yang Berhormat dari Padang Rengas. Oleh itu, saya mohon untuk menjawab soalan (c) sahaja.

Tuan Yang Dipertua, Kerajaan sedar dan mengetahui ada pihak persendirian menggunakan penerbangan secara pelancung sama ada melalui Mesir atau Negara Ketiga untuk mendapatkan kebenaran masuk ke Mekah dalam musim haji.

Di bawah Undang-undang Malaysia, Akta A/168 Akta Lembaga Urusan dan Tabung Haji (Pindaan) 1973 tiada seseorang atau sesuatu kumpulan rang sama ada diperbadankan atau tidak boleh tanpa mendapat kebenaran bertulis menjalankan atau membuat urusan mengatur perjalanan udara ke Jeddah atau Mekah bagi maksud menunaikan ibadat haji kecuali dengan kebenaran Lembaga Urusan dan Tabung Haji. Seseorang yang melanggar undang-undang ini adalah melakukan satu kesalahan dan boleh apabila disabitkan dikenakan denda tidak lebih daripada \$10,000 atau penjara selama tempoh tidak lebih daripada satu tahun atau kedua-duanya sekali.

Oleh kerana pihak persendirian berkenaan telah membuat urusan mengatur perjalanan udara bagi maksud menunaikan haji bagi sekumpulan warganegara Malaysia tanpa kebenaran Tabung Haji, pihak persendirian berkenaan telah pun melanggar undang-undang tersebut. Pihak Tabung Haji sedang mengambil tindakan membawa kes ini ke

mahkamah. Sikap Kerajaan dalam hal ini adalah apa yang termaktub dalam undang-undang hendaklah dikuatkuasakan.

Tuan Hassan bin Haji Mohamed: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Saya ingin mendapat penjelasan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri apakah tindakan Kerajaan terhadap golongan swasta yang membawa jemaah-jemaah haji tidak menerusi Tabung Haji itu; yang diambil tindakan itu yang sudahkah atau yang akan datang? Sebab saya mendapat tahu, Tuan Yang Dipertua, ada kalangan yang membawa jemaah haji ini mencabar pihak Tabung Haji, katanya. Kalau benar-benar pihak Tabung Haji berkuasa ambillah tindakan terhadap mereka.

Tuan Radzi bin Sheikh Ahmad: Tuan Yang Dipertua, sepetimana yang disebutkan tadi ada satu kes yang telahpun dikemukakan kepada pihak Tabung Haji dan sekarang ini masih dalam peringkat penyiasatan, Insha Allah, kes ini yang melibatkan seorang yang telah pun mengiklankan untuk membawa warganegara Malaysia menunaikan fardhu haji selain atau tanpa mendapat kebenaran daripada Tabung Haji akan dikemukakan ke mahkamah tidak berapa lama lagi.

Dan untuk pengetahuan Yang Berhormat, barang siapa sekalipun baikpun ianya termasuk syarikat swasta yang menjalankan urusan untuk mengatur perjalanan udara ke Jeddah atau Mekah, bagi mereka untuk menunaikan fardhu haji tanpa kebenaran daripada urusan Lembaga Urusan dan Tabung Haji akan juga diambil tindakan.

Tuan Haji Seroji bin Haji Haron: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Adakah pihak Lembaga Urusan dan Tabung Haji akan mencadangkan untuk mengadakan

usaha mengawasi dan mengendalikan urusan bagi mereka yang hendak menunaikan Umrah.

Tuan Yang Dipertua: Itu soalan lain.

Tuan Abdul Rahman bin Suliman: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Adakah Yang Berhormat Timbalan Menteri sedar bahawa ada sebuah parti politik telah mengemukakan satu usul iaitu melonggarkan pemergian bakal-bakal haji kepada pihak-pihak persendirian dan pihak ataupun tubuh yang mengemukakan permohonan atau membuat usul itu adalah bertujuan mencari kepentingan diri sendiri melalui parti.

Tuan Yang Dipertua: Itupun berlainan juga, tidak sangkut dengan soalan asal.

Wan Ibrahim bin Wan Abdullah: Tuan Yang Dipertua, saya ingin mendapat tahu daripada Timbalan Menteri adakah beliau sedar bahawa ada satu cara lain yang digunakan oleh pihak yang menganjurkan penghantaran jemaah ke Mekah ini dengan cara terlebih dahulu mereka mendaftar sebagai menunaikan Umrah sahaja, kemudian apabila sampai ke Mekah mereka menukar visa melalui negara-negara yang ketiga. Biasanya orang ini pergi lebih awal sedikit daripada jemaah-jemaah haji biasa.

Tuan Radzi bin Sheikh Ahmad: Tuan Yang Dipertua, memang pihak Lembaga sedar ada sekumpulan warganegara Malaysia yang menggunakan cara yang disebutkan oleh Ahli Yang Berhormat tadi. Bahkan ada pula cara-cara lain di mana mereka pergi ke tanah suci melalui negara ketiga seperti negara jiran kita ataupun pergi ke Mesir atas alasan untuk menemui anak-anak mereka dan seterusnya mendapat visa daripada negeri Mesir untuk masuk ke

tanah suci menunaikan fardhu haji. Inilah perkara-perkara yang dihadapi oleh Lembaga sekarang.

Buat sementara waktu pihak Lembaga boleh menguatkuasakan undang-undang yang ada sekarang untuk mendakwa warganegara Malaysia yang berada di negara ini yang menganjur atau mengatur perjalanan bagi warganegara Malaysia menunaikan fardhu haji tanpa mendapat kebenaran daripada Lembaga Urusan dan Tabung Haji baikpun melalui Moscow ataupun melalui Mesir.

Pihak Lembaga memang selalu mengadakan pertalian yang rapat dengan Kerajaan Saudi Arabia dan kami berharap kerjasama akan diberi supaya visa untuk warganegara Malaysia tidak diberi kalau mereka membuat permohonan selain daripada di Kuala Lumpur, umpamanya di Singapura ataupun di Mesir.

WANG RINGGIT DAN SYILING DI PASARAN

7. Tuan Ban Hon Keong minta Menteri Kewangan menyatakan:

- (a) jumlah wang ringgit dan syiling yang telah dicetak di Malaysia sejak kemerdekaan kita sehingga tahun 1982; dan
- (b) jumlah wang yang sedang beredar di pasaran sekarang.

Timbalan Menteri Kewangan (Dato' Sabbaruddin Chik) Tuan Yang Dipertua,

- (a) Jumlah kasar matawang yang dikeluarkan sejak 12hb Jun, 1967 iaitu semasa Bank Negara mula mengambil alih fungsi sebagai pihak berkuasa yang mengeluarkan matawang dalam negara sehingga akhir disember, 1982 adalah sebanyak \$19,023.13 juta. Dari jumlah ini, \$18,638.7 juta ataupun 98%

adalah terdiri dari wang kertas, manakala bakinya sebanyak \$384.43 juta adalah duit syiling.

- (b) Jumlah matawang dalam edaran sehingga pada 30hb September, 1983 adalah sebanyak \$6,503.35 juta yang terdiri dari wang kertas berjumlah \$6,107.12 juta atau 94% dan duit syiling sebanyak \$396.23 juta.

Tuan Ng Cheng Kuai: Soalan tambahan

Tuan Yang Dipertua: Ya, sila.

Tuan Ng Cheng Kuai: apakah nilai jaminan, dengan izin, asset backing buat masa ini terhadap setiap wang ringgit yang beredar di pasaran.

Dato Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, saya tidak ada angka yang sebenar, tetapi kira-kira dalam lengkongan \$1.36¢ tiap-tiap ringgit yang kita ada.

Tuan Daud bin Dato Haji Taha: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Adakah Kerajaan sedar semenjak Bank Negara Malaysia mengambil alih percetakan ringgit Malaysia huruf Jawi tidak lagi ditulis di dalam wang-wang Malaysia sepertimana yang dibuat sebelum Bank Negara mengambil alih percetakan ringgit wang Malaysia dan jika sedar, apakah Kerajaan bercadang untuk menulis semula huruf Jawi di dalam ringgit wang Malaysia.

Dato Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, saya baru tengok sekeping wang kertas, saya sedar memang tidak ada tulisan Jawi. Seperti Ahli Yang Berhormat sedia maklum kita baru sahaja mengeluarkan duit-duit kertas yang baru iaitu \$10, \$50 dan \$100 sejak 15-9-1983 dan wang-wang kertas \$1, \$5 dan juga \$1,000 akan dikeluarkan pada 16hb Januari tahun depan, tulisan Jawi tidak akan terdapat di atas duit kertas untuk beberapa ketika. Kalau kita mengeluarkan siri yang

baru bagi menggantikan siri yang ada sekarang, walaupun dipersetujui, bolehlah diadakan tulisan Jawi. Saya tidak tahu dengan pasti, Tuan Yang Dipertua.

Tuan Abdul Rahman bin Suliman: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Semenjak daripada kemerdekaan berapakah bentuk ataupun siri wang kertas dan wang syiling yang telah dikeluarkan oleh pihak Kerajaan.

Yang kedua oleh kerana perubahan-perubahan ataupun bentuk ataupun siri yang baru apabila dikeluarkan akan memerlukan perbelanjaan yang besar, bolehkah Yang Berhormat Timbalan Menteri memberitahu apakah sebab-sebab besar kita mengadakan siri yang baru, baru-baru ini.

Dato Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, siri yang baru maksudnya wang kertas?

Tuan Abdul Rahman bin Suliman: Ya.

Dato Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, saya minta maaf walaupun sepatutnya boleh diketahui, boleh dikira bentuk wang silling, tetapi secara mendadak, saya tidak ingat, saya berjanjilah akan bertanya Bank Negara dan memberi jawapan kepada yang menanya.

Berkenaan dengan mengapa wang kertas yang baru dikeluarkan, sebenarnya sememang menjadi dasar Bank Negara, supaya wang kertas, dari masa ke semasa di tukar baru, sebab-sebab penukaran ini dibuat ialah bagi mengelakkan terdapatnya peniruan wang secara besar-besaran. Dengan adanya penukaran wang baru ini, seperti wang yang baru dikeluarkan ini, dengan izin, beberapa safety features ataupun tanda-tanda keselamatan telah diadakan supaya keupayaan orang meniru dikurangkan.

Tuan Mamat Ghazalee bin Abdul Rahman: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Saya hendak bertanya kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri, berapakah keupayaan kilang wang kita, maknanya kalau kita tidak cukup wang, bolehkah kita cetak seberapa banyak keupayaannya.

Yang keduanya, mengapa kadang-kadang berlaku kekurangan note-note tertentu; dan

Yang ketiga, saya hairan mengapa siri wang baru kita yang sekarang ini pun gambar wajah Yang di-Pertuan Agong masih lagi gambar wajah Duli Yang Maha Mulia Yang di-Pertuan Agong Yang Pertama dan tidak berubah?

Dato Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, berkenaan dengan keupayaan kilang wang, pertama sekali duit ataupun wang kertas ini tidak dicetak di Malaysia, kita hanya membuat wang silling sahaja. Jadi soalnya berapakah keupayaan kilang itu mencetak, tidak dapatlah saya beri dengan tepat. Saya difahamkan kilang yang mengecap wang kita ini juga mengecap wang orang lain, wang negara-negara lain.

Yang kedua, tadi apakah sebabnya setengah-setengah wang kertas tidak dikeluarkan dengan banyak ataupun dengan cukup.

Sebenarnya dari segi pengeluaran oleh Bank Negara sudahpun mencukupi. Mengikut angka-angka yang ada pada saya, wang \$1 yang dikeluarkan ialah \$1,092.04 juta, kemudian wang \$5 pula \$571.28 juta, wang \$10 \$5,228.82 juta, wang \$20 yang baru dikeluarkan ini sejak 15hb September ialah \$81.4 juta, wang \$50 \$8,581.9 juta, wang \$100 \$2,443.8 juta, wang \$500 \$128.2 juta, wang \$1,000 setakat ini \$511.26 juta. Jadi kita menganggap wang itu cukup. Saya sudah lupa soalan yang ketiga itu.

Tuan Yang Dipertua: Gambar Yang di-Pertuan Agong Pertama.

Dato Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, barangkali ini untuk tidak mengelirukan. Kita faham negara kita, sebagai satu negara yang unik, yang percayakan demokrasi yang juga memilih 'Yang di-Pertuan Agongnya' tiap-tiap lima tahun sekali, tetapi wang kertas tidak dikeluarkan tiap-tiap lima tahun, maka itu kita teruskanlah buat sementara ini dengan Yang di-Pertuan Agong Pertama. Kalau tiap-tiap kali keluar wang baru kita tukar gambar Yang di-Pertuan Agong, takut nanti menimbulkan kekeliruan. Itulah sebabnya kita masih lagi tetap dengan Yang di-Pertuan Agong Pertama.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Tuan Yang Dipertua, saya ingin bertanya Yang Berhormat Timbalan Menteri dengan begitu banyak kita mengecap duit baru ini, tentulah wang yang lama itu akan tidak terpakai. Jadi bilakah tarikh, wang lama itu tidak laku lagi apabila wang baru ini dikeluarkan dan saya khuatir juga apabila dicap banyak nanti, takut cap itu lebih dengan tidak menyedari benda itu, cuma cap sahaja, bagaimana kita dapat menentukan benda itu cukup dicap sebagaimana yang kita kehendaki tidak dicap lebih atau dicap dengan cara kita tidak tahu.

Dato' Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, pernah diumumkan di dalam akhbar, radio dan juga televisyen wang kertas yang lama bagi wang \$10, \$50 dan \$100 boleh digunakan sehingga hujung tahun secara biasa. Selepas itu wang-wang yang tersebut tadi boleh ditukarkan dengan wang baru di Bank Negara sehingga habis tahun 1984. Selepas itu, saya fikir akan dibuat keputusan pula yang mana saya sendiri tidak begitu tahu.

Berkenaan dengan cap ini, seperti saya katakan dalam menjawab satu soalan tambahan tadi, memang ada

nilai-nilai tertentu yang kita beri sebagai, dengan izin, 'back-up' kita. Jadi ertinya bukanlah semacam kita mengecap duit di zaman Jepun dahulu, kita beli mesin, kemudian kita memasukkan kertas, kita buat sahaja. Tidak begitu, tetapi ada perkiraannya. Ertinya dengan cagaran-cagaran tertentu. Sekarang ini kita mempunyai cagaran-cagaran antarabangsa. Pada 30hb September, 1983 misalnya, cagaran-cagaran ini berjumlah \$10,722.70 juta, itu ada sandarannya yang mana terdiri daripada emas dan matawang asing sebanyak \$10,148.93 juta, kemudian kedudukan cadangan IMF 298.02 juta, kemudian itu milikan hak pengeluaran Khas 275.75 juta, semuanya \$10,722.70 juta sebagai cagaran kita. Ertinya duit tidak dicap macam kita buat 'cyclostyle'.

Dato' Haji Saidin bin Haji Mat Piah: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Tadi Yang Berhormat Timbalan Menteri mengatakan bahawa wang kita ini dicetak di luar negeri. Saya ingin bertanya siapakah yang bertanggungjawab untuk menentukan rupabentuk wang negara kita, sama ada duit syiling ataupun duit note?.

Yang kedua, cara mana penyelenggaraannya, sama ada diminta badan-badan tertentu untuk membuat rekabentuknya ataupun diserahkan kepada Bank Negara untuk menentukannya?

Dato' Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, pada kebiasaannya apabila satu-satu rekabentuk wang yang baru dikehendaki, tender akan dikeluarkan kepada pengecap-pengecap duit antarabangsa. Baru-baru ini, misalnya, beberapa pihak penender telah dipanggil dan 3 daripada mereka telah mengeluarkan contoh-contoh wang yang dicadangkan setelah kita bayangkan lebih kurang design yang kita hendak. Kemudian itu, akan dipilih di antara

contoh-contoh yang paling sesuai oleh mereka yang terlibat dan selepas itulah setelah dipersetujui oleh pihak berwajib, maka barulah wang itu dicetak mengikut jumlah yang diperlukan.

Tuan Daud bin Dato Haji Taha: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Kenapa Ringgit Malaysia dicetak di luar negeri, adakah kerana Kerajaan tidak mempunyai kepercayaan kepada pencetak-pencetak di negara ini ataupun adakah kemungkinan sekiranya percetakan itu dilakukan di luar negeri, wang yang dicetak itu, saya faham jawapan Timbalan Menteri tadi, tetapi sekiranya katalah hendak cetak 1,000 keping, tetapi dia sengaja cetak 1,100 keping, yang 100 keping itu dia 'black-market', mana kita hendak tahu. Saya hendak tahu itu.

Soalan yang kedua, Tuan Yang Dipertua, ialah sudah lupa! (*Ketawa*).

Dato' Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, kadang-kadang penanya pun boleh lupa, inikan pula orang menjawab (*Ketawa*). Walau bagaimanapun, mengapa kita cap di luar, sebenarnya soal mengecap wang ini bukanlah satu perkara yang senang, ertinya cara mengecap itu mempunyai teknologi-teknologi tertentu malah bukan sahaja wang, stem pun masih lagi kita cap di luar negeri, baru-baru inilah kita hendak cuba cap di dalam negeri. Wang ini misalnya telah diberi kepada syarikat yang sudah begitu, dengan izin, 'established', ertinya sudah berpengalaman, sudah mempunyai kepercayaan orang, bukan sahaja negara kita malah negara-negara lain. Kalau mereka kata cap 1,000 keping sebagai misalnya, mereka tak dicap 1,001 keping supaya namanya tetap tidak tercemar.

Tuan Alias bin Md. Ali: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Sebentar tadi Yang Berhormat Timbalan Menteri ada memberikan angka, dengan izin, 'back-up' kepada jumlah wang Malaysia yang sedang beredar sekarang, iaitu tak salah saya \$10,148 juta. bolehkah Yang Berhormat Timbalan Menteri memberi butiran secara 'back-up' bagi satu unit \$1 duit Malaysia? apakah angka itu boleh dianggap sebagai satu angka, dengan izin, 'respectable' dalam kontek back-up matawang di kawasan Tenggara Asia sekarang?

Tuan Yang Dipertua: Saya tak berapa faham, payah sangat.

Dato' Sabbaruddin Chik: Kalau boleh diulang?

Tuan Yang Dipertua: Minta ulang sekali lagi. Jikalau payah sangat, boleh hantar dengan surat supaya boleh consult jawapannya itu.

Tuan Alias bin Md. Ali: Saya akan hantar dengan surat.

Tuan Yang Dipertua: ya.

Wan Ibrahim bin Wan Abdullah: Tuan Yang Dipertua, sekejap tadi Timbalan Menteri ada menyebutkan bahawa tulisan Jawi yang dihapuskan dalam wang baru ini, mungkin akan dimasukkan balik dalam siri yang kedua, itupun kalau dipersetujui. Saya ingin dapat tahu apakah masa hendak mengecapkan wang baru ini tidak ada persetujuan daripada Menteri untuk membuang tulisan Jawi yang ada pada wang lama ini yang menyebabkan bila hendak masuk, terpaksa pula menunggu kelulusan lain pula.

Dato' Sabbaruddin Chik: Memanglah ada, tetapi Menteri tak hendak tulisan Jawi, barangkali.

BANGUNAN LAP HENG DI-HONG KONG—PEMBELIAN

8. Tuan Haji Hassan bin Haji Mohamed minta Menteri Kewangan menyatakan apakah faedah yang didapati oleh Kerajaan Malaysia dalam membeli bangunan Lap Heng 26 tingkat di Hong Kong berharga \$97.85 juta pada tahun 1980 dan berapakah nilai bangunan itu sekarang mengikut nilai mata wang Hong Kong yang jatuh teruk pada masa akhir-akhir ini.

Dato' Sabbaruddin Chik: Tuan Yang Dipertua, pembelian Bangunan Lap Heng di Hong Kong dalam tahun 1980 telah dibuat berdasarkan sebab-sebab berikut:

- (1) Kerajaan dapat menempatkan Suruhanjaya Malaysia di Hong Kong yang terpaksa berpindah kerana ruang pejabatnya diambil balik oleh tuannya dan juga dengan tujuan untuk menempatkan semua agensi-agensi Kerajaan Malaysia yang lain di sebuah bangunan. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, pada masa itu adalah amat sukar untuk mendapatkan ruang-ruang pejabat yang sesuai yang boleh disewa dengan harga yang berpatutan di Hong Kong.
- (2) Untuk tujuan pelaburan kerana dalam tahun 1980 kedudukan kewangan negara mengizinkan Kerajaan membeli bangunan di Hong Kong dan di pusat-pusat ibu negara yang lain bagi mengatasi masalah ruang pejabat dan bagi menjimatkan perbelanjaan kerana kadar kadar sewa yang perlu dibayar pada masa itu adalah amat tinggi. Sehingga bulan Jun, 1983 Kerajaan telah mendapat hasil sebanyak HK\$34.164 juta ataupun M\$10.42 juta daripada kutipan sewa bangunan itu.

Selain daripada itu, Kerajaan telah dapat menjimatkan sebanyak HK\$2.89 juta setahun daripada belanja penilaian ruang pejabat bagi Wisma Putra, Kementerian Perdagangan dan Perindustrian, Jabatan Imigresen dan Jabatan Perdana Menteri yang ditempatkan di bangunan itu.

Tuan Yang Dipertua, sebelum pembelian tersebut dibuat dalam bulan Februari 1980, dua pasukan pegawai kanan Kerajaan telah pergi ke Hongkong dalam bulan Disember 1979 dan Februari 1980 untuk merundingkan pembelian tersebut. Pasukan pertama yang diketuai oleh Timbalan Setiausaha Bahagian Pentadbiran, Perbendaharaan dan diikuti oleh Setiausaha Bahagian Pentadbiran Kementerian Luar Negeri, Jurutera Kanan, Unit Perancangan Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri dan Pegawai Penilaian Kanan, Perbendaharaan. Pasukan ini telah membuat laporan teknik terhadap bangunan tersebut dan menemui Jabatan Protokol dan Tanah Hongkong untuk meninjau pendapat Kerajaan Hongkong mengenai hasrat Kerajaan Malaysia hendak membeli bangunan tersebut.

Pasukan kedua yang mengandungi Timbalan Ketua Pengarah Penilaian, Perbendaharaan dan Peguamcara Perbendaharaan telah pergi ke Hongkong dalam bulan Februari 1980. Pasukan ini telah berunding dengan Pengarah Urusan Lap Heng Co. Ltd. dan ejen sah syarikat tersebut iaitu Richard Alice and Company dan bangunan tersebut telah diperiksa sekali lagi. Setelah berunding dengan Assistant commissioner, Rating and Valuation Department, Hongkong dan Richard Alice and Company tentang nilai dan kedudukan pasaran harta di Hongkong pada masa itu, Timbalan Ketua Pengarah Penilaian berpendapat harga yang ditawarkan oleh Lap Heng Co. Ltd. sebanyak

HK\$212 juta itu adalah berpatutan. Berdasarkan penilaian yang dibuat oleh Timbalan Ketua Pengarah Penilaian itu, Kerajaan telah menerima tawaran Lap Heng Co. Ltd. untuk membeli bangunan tersebut dengan harga HK\$212 juta. Rundingan terakhir yang diadakan dengan Lap Heng Co. Ltd. sebelum perjanjian dibuat telah disertai oleh dua orang pegawai kanan Malaysia iaitu Timbalan Setiausaha Bahagian Pentadbiran dan Setiausaha Bahagian Pentadbiran, Kementerian Luar Negeri.

Tuan Yang Dipertua, memandang penggunaan bangunan ini adalah diperlukan oleh Kerajaan atas sebab-sebab yang saya telah terangkan tadi, maka Kerajaan tidak bercadang untuk menjualkan bangunan ini. Dengan demikian kita telah tidak membuat penaksiran atas nilainya sekarang. Namun demikian harga bangunan ini bolehlah dikatakan terjejas sedikit selaras dengan kejatuhan harga hartaharta di tanah jajahan Hongkong itu sekarang.

KAPAL TERBANG JENIS AWAC— CADANGAN MEMBELI

9. Wan Zainab binti M.A. Bakar minta Menteri Pertahanan menyatakan adakah Kerajaan bercadang membeli kapal terbang jenis AWAC untuk mengawasi dan mengesan lalulintas kawasan laut Selatan Melaka, Laut Cina di antara Malaysia Barat, Sabah dan Sarawak, jika tidak mengapa.

Timbalan Menteri Pengangkutan (Dato' Abu Hassan bin Haji Omar): Tuan Yang Dipertua, oleh kerana soalan hampir-hampir serupa dengan soalan ahli Yang Berhormat ini telah pun dijawab oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri Pertahanan di Dewan yang mulia ini pada 19hb Oktober, 1983, saya tidak bercadang untuk menambah kepada jawapan yang telah diberi itu.

BILIK DARJAH DI SEKOLAH-SEKOLAH—KEKURANGAN

10. Tuan Seow Hun Khim minta Menteri Pelajaran menyatakan sama ada Kementeriannya telah membuat satu kajian menyeluruh terhadap masalah kekurangan bilik darjah di sekolah-sekolah rendah J.K. (C) dan sekolah-sekolah J.K. (C) di seluruh negara kira dan bilakah Kementeriannya akan bertindak untuk mengatasi masalah ini.

Timbalan Menteri Pelajaran (Dato Dr Tan Tiong Hong): Tuan Yang Dipertua, pertama sekali, sebelum menjawab soalan ini suka saya membetulkan kesilapan yang telah dilakukan oleh Yang Berhormat dengan tujuan untuk mengelakkan sebarang kekeliruan kemudiannya.

Setelah kita semua menerima dan mengamal Dasar Pelajaran Kebangsaan, sudah tidak ada lagi Sekolah Menengah Jenis Kebangsaan Cina kerana menurut Sistem Persekolahan Kebangsaan sekarang cuma ada satu aliran sahaja di peringkat menengah iaitu aliran Kebangsaan yang menggunakan bahasa penghantar Bahasa Malaysia. Sekolah yang dahulunya dikenali seperti di atas kini tergolong di bawah sekolah menengah bantuan Kerajaan yang dikenali sebagai sekolah menengah biasa di samping lain-lain jenis seperti Sekolah Menengah Berasrama Penuh, Sekolah Menengah Sains, Sekolah Menengah Teknik dan Sekolah Menengah Vokasional yang kesemuanya juga menggunakan bahasa penghantar yang seragam.

Kementerian Pelajaran memang memandang berat dan memberi keutamaan kepada pembangunan fizikal dalam sektor pelajaran yang di antaranya ialah langkah mengatasi masalah kekurangan bilik darjah di semua peringkat dan jenis sekolah termasuklah sekolah-sekolah yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat.

Satu langkah yang tegas ialah dengan adanya kajian pemetaan sekolah yang meliputi seluruh negara yang sedang berjalan sekarang. Projek di bawah Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran ini mengkaji setiap aspek perkembangan fizikal dan penempatan sekolah berlandaskan perinsip-prinsip pemetaan sekolah dalam erti kata yang sebenarnya. Kajian ini di antara lain dijangka akan juga mengenalpasti masalah kekurangan bilik darjah termasuklah di sekolah Yang Berhormat sebutkan. Dari segi lain pula ianya juga akan memperakukan strategi-strategi yang lebih tegas bagi memperkemas lagi proses untuk mengatasi masalah kekurangan bilik darjah.

Tuan Mamat Ghazalee bin Abdul Rahman: Tuan Yang Dipertua, masalah kekurangan bilik darjah di Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan Cina dan juga sekolah-sekolah rendah yang lain salah satu sebabnya kerana projek-projek ganti dan tambahan tidak dapat dijalankan kerana kemelesetan ekonomi negara. Tetapi kalau tak salah saya Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri, ada memberi jaminan bahawa sekolah-sekolah yang baru ini akan diberi keutamaan pelaksanaannya. Adakah perkara ini betul dan kalau betul bila sekolah-sekolah yang hendak menampung kelas yang tidak cukup itu akan dimulakan semula. Sekolah yang tergendala lebih kurang 240 lebih, Tuan Yang Dipertua.

Dato Dr Tan Tiong Hong: Tuan Yang Dipertua, jaminan Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri ialah benar dan Kementerian Pelajaran setakat ini sedang melaksanakan projek kilat untuk membangunkan bilik-bilik darjah yang perlu di sekolah-sekolah untuk tahun 1984.

Dr Chen Man Hin: Tuan Yang Dipertua, soalan tambahan. Tadi saya dengar Yang Berhormat Timbalan Menteri beri satu laporan (statement) tetapi dalam statement itu tidak memberi satu anggaran berkenaan kekurangan bilik darjah di Sekolah Rendah Kebangsaan Cina, langsung tidak ada estimate dan figures. Bolehkah Yang Berhormat Timbalan Menteri beri satu anggaran dan juga kedua, adakah Kementerian ambil perhatian berkenaan dengan kehendak-kehendak ibubapa-ibubapa yang hendak anaknya masuk di sekolah Cina. Ini adalah satu faktor yang penting kalau hendak survey itu oleh sebb sekarang kita ada satu keadaan di mana ibubapa berkehendakkan anaknya masuk dalam sekolah Cina. Ini satu faktor yang penting dan adakah mengambil kira ke atas faktor ini?

Dato Dr Tan Tiong Hong: Tuan Yang Dipertua, Kementerian Pelajaran sedar ada ibubapa yang memilih sekolah-sekolah tertentu dan kriteria-kriteria yang mereka menggunakan ialah terpulang balik kepada ibubapa-ibubapa sendiri dan jikalau ada sesuatu tempat di mana sekolah-sekolah yang dipilih oleh ibubapa itu ada masalah kekurangan bilik darjah, Kementerian saya akan mengambil tindakan yang sewajarnya untuk mengatasi masalah itu. Berkenaan soalan yang pertama untuk anggaran atau figures yang disebutkan oleh Yang Berhormat, itu saya perlu notis.

Tuan Yang Dipertua: Yang Berhormat Tuan Justine Jinggut.

(Soalan No. 11 Y.B. Tuan Justine Jinggut tidak hadir)

Tuan Yang Dipertua: Yang Berhormat Datuk Alfred Jabu anak Numpang.

(Soalan No. 12 Y.B. Datuk Alfred Jabu anak Numpang tidak hadir)

Tuan Yang Dipertua: Yang Berhormat Tuan Newman Gaban.

(Soalan No. 13 Y.B. Tuan Newman Gaban tidak hadir)

Tuan Yang Dipertua: Soalan berbalik semula. Yang Berhormat Tuan Karpal Singh.

Tuan Fung Ket Wing: Tuan Yang Dipertua, dengan izin, Soalan No. 4.

BERNAMA SEBAGAI PENGEDAR TUNGGAL BERITA

4. **Tuan Fung Ket Wing** (*di bawah S. O. 24 (2)*) minta Menteri Penerangan menyatakan sebab-sebab dijadikan Bernama pengedar tunggal bagi berita asing dalam negeri kita mulai dari tahun hadapan. Tidakkah Menteri berkenaan itu bersetuju langkah itu tidak wajar bahkan suatu pukulan kepada kebebasan akhbar negara ini.

Menteri Penerangan (Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam): Tuan Yang Dipertua, saya telah beberapa kali memberikan sebab-sebabnya di Dewan ini untuk menjadikan Bernama pengedar tunggal di Malaysia bagi berita dan lain-lain perkhidmatan agensi berita antarabangsa mulai 1hb Mei tahun hadapan dan tidaklah perlu bagi saya mengulangi sekali lagi.

Pengedaran berita asing menerusi agensi berita nasional sudah pasti merupakan satu langkah ke arah yang wajar. Langkah itu akan memperkukuhkan kedudukan Bernama sebagai agensi berita nasional Malaysia.

Saya harap adalah menjadi hasrat kita semua untuk melihat agensi berita nasional kita diperteguhkan daripada mahu memperkukuhkan agensi-agensi berita asing dan tidak agensi berita nasional kita sendiri.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Tuan Yang Dipertua, saya ingin bertanya Yang Berhormat Menteri Penerangan, adakah Yang Berhormat Menteri sedar bahawa banyak berita-berita asing daripada luar negeri ini yang masuk ke negara kita yang tidak benar, dan bagi muslihat dan tujuan yang tidak baik ada setengahnya. Jika benar, apakah caranya Bernama dapat menentukan kesahihan atau pun ketulinan satu-satu berita yang diterima itu dan saluran berita daripada manakah yang merupakan punca berita yang akan diambil dan akan digunakan oleh Bernama.

Datuk Seri Mohd Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, kita memang sedar ada kalanya bukan selalu, ada kalanya berita-berita asing yang masuk ke negara kita tidak benar, apatah lagi selalunya kita dapati agensi-agensi berita asing yang membawa berita dalam negara kita sendiri tetapi menerusi agensi asing ini memutar belitkan berita-berita dalam negara ini maka itulah sebabnya Bernama ditubuhkan pada tahun 1970 lebih kurang untuk mengendalikan kemasukan berita-berita asing terutama sekali yang berkaitan dengan negara kita.

Seperti yang diketahui oleh Yang Berhormat bahawa berita-berita asing dikendalikan oleh lima agensi berita antarabangsa trans national agency yang merupakan, dengan izin, the major wholesalers of news item dalam dunia ini dan mereka inilah yang sebenarnya mempunyai pengaruh dan juga mempunyai kemampuan untuk mengedarkan berita di seluruh dunia dan kita telah pun meninjau terutama sekali dari segi Bernama yang dibawah Kementerian saya bagaimana kita mesti menapis berita-berita ini dengan membandingkan antara satu agensi dengan agensi yang lain.

Kadang-kadang AFP atau pun Reuters atau pun UPI, ketiga-tiganya sekali memberi semua item berita

yang sama maka dalam hal ini kita dapat membandingkannya dari segi kesahihannya terutama sekali dari segi angka-angka tetapi ada kalanya juga kita dapat hanya dari satu sumber dan dalam hal ini agak sukar terutama sekali berita-berita yang berkaitan dengan luar negara yang kita tidak ada mempunyai wakil kita kecuali sekarang kita sudah ada di London wakil New Straits Times dan juga kita ada wakil Bernama selain daripada wakil-wakil akhbar di Jakarta misalnya, dan Bernama memang berhasrat untuk menambahkan lagi perwakilan Bernama sendiri di negara-negara luar supaya kita dapat tentukan kesahihan berita yang masuk melalui agensi-agensi berita tetapi insya Allah apabila kita mengambil alih pengedaran berita-berita asing nanti, kita akan dapat tentukan hanya yang tidak menjejaskan kepentingan, keselamatan dan kedaulatan negara kita dengan tidak mengorbankan konsep kebebasan bersuara itu untuk kepentingan negara kita.

Tuan Yang Dipertua: Masa sudah cukup.

(Masa untuk Pertanyaan bagi Jawab Mulut telah cukup dan Jawapan bagi Pertanyaan No. 11 hingga 13 adalah diberi di bawah ini).

RANCANGAN PERTANIAN DI BAHAGIAN KETUJUH

11. Tuan Justine Jinggut minta Menteri Pertanian menyatakan adakah Kementerian beliau bercadang untuk membuka skim-skim besar dan kecil (minor and major schemes) di Bahagian Ketujuh Sarawak oleh kerana penduduk-penduduk di sini adalah terdiri dari kaum petani.

Menteri Pertanian (Dato' Abdul Manan bin Othman): Dari maklumat yang diperolehi mengenai kesesuaian tanah dan pertanian, Bahagian Ketujuh Sarawak mempunyai keluasan tanah yang terhad untuk

pertanian. Hanya terdapat satu kawasan yang agak luas terletak di sebelah atas Lembah Belaga yang sukar dihubungi buat masa ini. Kawasan ini boleh dipertimbangkan untuk rancangan yang besar sekiranya perhubungan jalan raya dari Lembah Tubau dibina di masa akan datang.

KAD PENGENALAN PENDAFTARAN DI SARAWAK

12. Datuk Alfred Jabu Numpang minta Menteri Dalam Negeri menyatakan sama ada Kementerian beliau ada bercadang untuk menghantar Pegawai-pegawai Pendaftaran dan Jurugambar pergi ke kawasan ulu sungai atau tepi laut untuk menjalankan satu operasi seluruh Sarawak menolong rakyat mengeluarkan Kad Pengenalan. Tujuan operasi ini ialah untuk membantu rakyat di luar bandar yang tidak berkemampuan pergi ke bandar bergambar dan membuat Kad Pengenalan dan memerlukan ibu bapa mereka pergi bersama untuk mengesahkan pembuatan Kad Pengenalan anak mereka itu. Sekiranya Kerajaan menjalankan operasi ini perbelanjaan dari rakyat boleh dikurangkan terutama sekali masa kini rakyat di luar bandar sukar mencari pendapatan wang disebabkan kemelesetan ekonomi.

Tuan Mohd. Kassim bin Ahmed: Pihak Jabatan Pendaftaran Negara di Sarawak memang mengaturkan banyak lawatan ke kawasan-kawasan pendalaman dan persisiran laut untuk memberikan perkhidmatan kepada rakyat. Sepanjang tahun 1983 ini, sebanyak 56 buah kampung telah dilawati oleh Jabatan Pendaftaran Negara di Sarawak seperti berikut:

- (i) 28 kampung dalam Bahagian Pertama;
- (ii) 4 kampung dalam Bahagian Ketiga;
- (iii) 4 kampung dalam Bahagian Keempat;

(iv) 20 kampung dalam Bahagian Keenam.

Jabatan Pendaftaran Negara di Sarawak akan melaksanakan lebih banyak lawatan perkhidmatan ke kawasan luarbandar demi memberi kemudahan dan perkhidmatan kepada rakyat. Jumlah serta kekerapan lawatan perkhidmatan ini adalah bergantung kepada kedudukan kewangan dan tenaga Jabatan Pendaftaran Negara serta sambutan rakyat setempat. Dalam hubungan ini, saya berharap semoga rakyat akan benar-benar menyambut baik serta mendapatkan faedah sepenuhnya daripada lawatan perkhidmatan yang dianjurkan oleh Jabatan Pendaftaran Negara di Sarawak khasnya dan di Sabah serta Semenanjung amnya.

PERUNTUKAN PROJEK LUAR BANDAR

13. Tuan Newman Gaban minta Perdana Menteri menyatakan mengenai apakah keutamaan di dalam pelaksanaan pembangunan negara yang mana bertambahnya jumlah yang disalurkan kepada projek-projek industri yang besar sementara terdapat kekurangan yang disalurkan kepada tabung projek di luar bandar.

Tuan Radzi bin Sheikh Ahmad: Adalah tidak benar sama sekali bahawa terdapat kekurangan peruntukan bagi projek-projek luar bandar jika dibandingkan dengan peruntukan yang disalurkan kepada projek-projek industri yang besar. Saya ingin menegaskan di sini bahawa Kerajaan terus mementingkan usaha-usaha untuk memajukan kawasan luar bandar di samping memodenkan sektor pertanian.

Peruntukan yang banyak telah diadakan untuk Sektor Pertanian dan Pembangunan Luar Bandar berbanding dengan Sektor Perdagangan dan Perindustrian dalam tempoh Rancangan Malaysia Kedua, Ketiga malahan Keempat jua.

Dalam Rancangan Malaysia Kedua dan Ketiga (1971-1980) \$8,743,130,000 atau 35.6% daripada peruntukan Bidang Ekonomi yang berjumlah \$24,557,920,000 telah diagihkan kepada Sektor Pertanian dan Pembangunan Luar Bandar berbanding dengan \$5,914,600,000 atau 24.1% sahaja bagi Sektor Perdagangan dan Perindustrian.

Dalam tempoh Rancangan Malaysia Keempat (1981-1985) pula, sebanyak 36.7% atau \$8,359,100,000 daripada peruntukan Bidang Ekonomi yang berjumlah \$22,764,500,000 telah diberikan bagi Sektor Pertanian dan Pembangunan Luar Bandar berbanding dengan 23.9% atau \$5,433,050,000 bagi Sektor Perdagangan dan Perindustrian.

Bagi tahun 1984 pula, daripada jumlah \$5,269,500,000 yang disediakan bagi Bidang Ekonomi, Sektor Pertanian dan Luar Bandar akan mendapat lebih \$1,877,000,000 iaitu lebih kurang 35.62% daripada peruntukan Bidang Ekonomi berbanding dengan \$625,000,000 atau 11.86% sahaja bagi Sektor Perdagangan dan Perindustrian.

Sebahagian daripada peruntukan Sektor Perdagangan dan Perindustrian juga memanfaatkan kawasan luar bandar seperti juga peruntukan Sektor-sektor Pengangkutan, Perhubungan, Kemudahan Awam dan juga Sektor Sosial.

Peruntukan-peruntukan Pembangunan telah dibuat secara yang saksama beralaskan Dasar Ekonomi Baru dan keperluan menggerakkan kawasan luar bandar dari tahap yang mundur kepada tahap yang maju. Berlandaskan angka-angka yang saya telah berikan, saya sekali lagi ingin menegaskan bahawa tidak terdapat kekurangan peruntukan kepada tabung projek di kawasan luar bandar.

USUL

WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN YANG DIBEBAHKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT

Timbalan Menteri Penerangan (Dato' Chan Siang Sun): Tuan Yang Dipertua, saya mohon mencadangkan:

Bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 12, Dewan ini tidak akan ditangguhkan hari ini sehingga peruntukan bagi Kementerian Kerja Raya dan Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah telah diluluskan di dalam Jawatankuasa seluruh Dewan.

Timbalan Menteri Pertanian (Dr Goh Cheng Teik): Tuan Yang Dipertua, saya mohon menyokong.

Usul dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Diputuskan,

Bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 12, Dewan ini tidak akan ditangguhkan hari ini sehingga peruntukan bagi Kementerian Kerja Raya dan Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah telah diluluskan di dalam Jawatankuasa seluruh Dewan.

PENERANGAN DARIPADA MENTERI DI BAWAH S.O. 14 (1) (i)

RANG UNDANG-UNDANG PERLEMBAGAAN (PINDAAN)

3.36 ptt.

Menteri Penerangan (Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam): Tuan Yang Dipertua, saya bangun atas Peraturan 14 (1) (i) iaitu Penerangan daripada Menteri-menteri.

Saya telah ditugaskan untuk menjelaskan kemungkinan kekeliruan yang timbul daripada kenyataan yang dibuat oleh Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka pada 9hb November, 1983 mengikut *Hansard* dan di mana di muka surat 83 dan juga muka surat 85, Yang Berhormat dari Kota Melaka telah membuat sesuatu tuduhan atau pun sesuatu tohmahan yang liar yang kalau tidak dibetulkan rekod Dewan yang mulia ini akan menaburkan lagi fitnah dan tohmah yang liar ini iaitu dalam muka surat 83 ayat yang akhir katanya, "Lebih baik pergi dapat satu legal opinion daripada Attorney-General kerana kalau saya tidak silap, Jabatan Peguam Negara ada bantah bahawa pindaan-pindaan ini unconstitutional, bukan?"

Dan satu lagi dia ulang lagi sekali, di muka surat 85 ayat yang terakhir juga, "Dan tadi saya ada tanya bukannya benar bahawa Jabatan Peguam Negara ada objection terhadap Rang Undang-undang Perlembagaan, tetapi the objection of the Attorney-General's Chambers was overridden."

Tuan Yang Dipertua, dalam perkara ini walaupun rangkapan ayatnya itu boleh juga ditafsirkan dia menyoal tetapi soalan ini telah satu seolah-olah serupa leading question yang mahu jawapan.

Dan kita dapati bahawa kalau tidak dijawab dan pertanyaan ini tergantung sahaja akan menimbulkan lagi kekeliruan dan kekecuaan di kalangan rakyat terhadap kemungkinan dalam masalah pindaan Perlembagaan pada hari ini.

Tetapi bukan sahaja daripada masalah itu, Tuan Yang Dipertua, yang saya ingin menjelaskan, ini soalan pokok yang saya akan jelaskan, tetapi beliau juga ada membawa masalah-masalah yang lain seperti dalam 79 iaitu cuba menuduh ataupun menyemaikan atau menyuntik racun yang berbisa sekali dalam Dewan ini dengan tujuan untuk menularkannya

di seluruh negara terhadap aspek Perlembagaan ini. Misalnya, dalam muka surat 79 "Rang Undang-undang tersebut adalah tidak berperlembagaan oleh kerana ia menjejaskan keistimewaan kedudukan darjat atau kemuliaan Raja-raja dan di bawah Perkara 38 (4) tidak boleh dibentang dan diluluskan oleh Parlimen tanpa persetujuan sebelumnya oleh Majlis Raja-raja."

Dan banyak lagi kalau hendak ditinjau bahawa sengaja diada-adakan dalam Dewan ini untuk mewujudkan kekeliruan seolah-olah mahu memberi lesen kepada akhbar, kepada rakyat untuk membincangkan dengan seluas-luasnya perkara ini supaya rakyat akan timbul gelisah dan akan menyulitkan lagi masalah pindaan Perlembagaan ini.

Tuan Yang Dipertua, saya telah menerima surat daripada Y.A.B. Perdana Menteri yang mana surat ini sebenarnya surat daripada Attorney-General (Peguam Negara) yang dialamatkan kepada Perdana Menteri mengenai pindaan Perlembagaan terutama sekali masalah Artikel 66. Dengan izin, saya baca surat ini:

"Y.A.B. Perdana Menteri
Malaysia,
Jabatan Perdana Menteri,
Jalan Dato' Onn,
Kuala Lumpur.

PINDAAN KEPADA ARTIKEL 66 PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN

Prosedur bagi meminda mana-mana Artikel dalam Perlembagaan adalah diperuntukkan dalam Artikel 159 bagi pindaan kepada Artikel 66, Artikel 159 (5) adalah relevant."—
Ini surat Attorney-General kepada Yang Amat Berhormat—

"159 (5). A law making an amendment to Clause (4) of Article 10, any law passed thereunder, the provisions of Part III, Articles 38, 63

(4), 70, 71 (1) 72 (4), 152 or 153 or to this Clause shall not be passed without the consent of the Conference of Rulers."

"2. Diperhatikan bahawa Artikel 66 adalah terkeluar dari peruntukan Klausa (5). Ini bermakna pindaan kepada Artikel 66 bolehlah dibuat tanpa terlebih dahulu mendapatkan persetujuan Majlis Raja-raja dengan syarat pindaan itu diluluskan oleh 2/3 bilangan Ahli-ahli Dewan Rakyat dan Dewan Negara.

3. Satu Artikel yang mungkin akan digunakan oleh pihak-pihak yang hendak bawa pindaan kepada Artikel 66 itu tidak sah ialah Artikel 38 (4) yang berbunyi seperti berikut:

"No law directly affecting the privileges, position, honours or dignities of the Rulers shall be passed without the consent of the Conference of Rulers."

Tuan Yang Dipertua, Attorney-General seterusnya menulis.

"3. Diperhatikan juga Artikel itu tidak langsung melibatkan fungsi dan kuasa Yang di-Pertuan Agong ataupun Duli-duli Yang Maha Mulia Raja-raja di bawah Perlembagaan Persekutuan ataupun Perlembagaan Negeri-negeri yang berkenaan. Satu-satunya fungsi Yang di-Pertuan Agong di bawah Perlembagaan ialah memberi persetujuan kepada mana-mana Rang Undang-undang yang telah diluluskan oleh Parlimen. Fungsi itu pada pandangan saya tidak boleh dikatakan atau dianggap sebagai privileges, position, honours or dignities.

Saya tidak nampak bagaimana memberi persetujuan kepada mana-mana Rang Undang-undang yang diluluskan oleh Parlimen boleh menjejaskan ataupun ada kena-mengena dengan privileges, position, honours or dignities Yang

di-Pertuan Agong. Sesungguhnya fungsi itu merupakan satu kewajipan Yang di-Pertuan Agong di bawah Perlembagaan yang perlu disempurnakan sejajar dengan konsep pemerintahan yang berlandaskan demokrasi berparlimen. Oleh itu dan memandangkan kepada Artikel 38 (4) dan 159 (5) dalam keadaannya sekarang, saya berpendapat dari segi Perlembagaan, Parlimen adalah berhak dan berkuasa meluluskan apa-apa undang-undang yang tidak bercanggah dengan Perlembagaan tanpa terlebih dahulu mendapatkan persetujuan Majlis Raja-raja kecuali undang-undang yang melibatkan perkara-perkara yang disebutkan dalam kedua-dua Artikel itu. Saya juga berpendapat Yang di-Pertuan Agong tidak berkuasa menghalang ataupun tidak memberi persetujuan kepada mana-mana Rang Undang-undang yang telah diluluskan oleh Parlimen. Berhubung dengan perkara ini, ingin saya merujuk kepada petikan satu artikel yang ditulis oleh F.A. Trenadae, Associate Professor, Faculty of Law, Monash University, Melbourne, bertajuk "The Constitutional Position of the Yang di-Pertuan Agong" di bawah kepala Assent (Sila lihat Lampiran A), kata surat Attorney-General ini.

4. Bersama-sama ini saya kemukakan dua deraf pindaan kepada Artikel 66 di Lampiran B dan C untuk timbangan Dato' Seri mana-mana satu mengenai pindaan kepada Perlembagaan dan Undang-undang Negeri.

Berkhidmat Untuk Negara

Saya yang menurut perintah,
t.t.

(Tan Sri Abu Talib bin Othman)
Peguam Negara Malaysia."

Tuan Yang Dipertua, jelas bahawa tuduhan yang dibuat oleh Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka ini

tuduhan yang liar yang disengajakan sebagai satu "continued campaign", satu kempen yang berterusan untuk, kalau tidak menggagalkan Kerajaan dari segi pindaan Perlembagaan ini sekurang-kurangnya untuk mewujudkan huru-hara, untuk mengacum antara orang Melayu dengan orang Melayu, antara orang Melayu dengan Raja. Dan tujuan ini amat jahat, Tuan Yang Dipertua. Tujuan ini amat merbahaya dan saya berpendapat bahawa Dewan yang mulia ini telah digunakan dengan sewenang-wenangnya, misuse dan juga abuse Dewan ini. Walaupun kita diperuntukkan di bawah Artikel 63 (4) The Privilege of Parliament dan peruntukan ini dijamin di bawah Artikel 159 (5) tidak boleh dipinda kecuali dengan persetujuan Majlis Raja-raja. Begitu sekali sacrednya, begitu sekali tingginya, bahkan apabila kita membaca doa tadi kita meminta kepada Allah s.w.t. supaya diberikan kita kekuatan, diberikan kita kepercayaan dan keyakinan untuk membincangkan sesuatu perkara ini dengan seikhlas-seikhlasnya.

Tuan Yang Dipertua, saya ingin mendedahkan niat jahat Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka dan DAP dalam masalah pindaan Perlembagaan ini, bahkan DAP mahu menggunakan satu capital, satu modal dalam Pilihanraya Kecil di Seremban, maka itulah sebabnya kita tidak membawa perkara ini lebih awal lagi supaya tidak mahu dijadikan dia hero dan dia boleh menggunakan modal dalam Pilihanraya Kecil Seremban.

Tuan Yang Dipertua, dengan menaburkan fitnah-fitnah serupa ini seperti saya katakan tadi rakyat juga dilindungi, the press community ataupun masyarakat suratkhbar pun akan dilindungi oleh Peruntukan 63 ini.

Jadi, Tuan Yang Dipertua, apabila kita tinjau bahawa dalam suratkhbar *The Rocket*, dengan izin, Tuan Yang

Dipertua, kalau saya boleh tunjukkan bahawa memang sudah dirancang, sudah diatur peringkat demi peringkat untuk mengadakan kempen yang berterusan untuk menggagalkan pindaan Perlembagaan ini dan akhirnya menggagalkan Kerajaan dan menimbulkan huru hara antara orang Melayu dengan orang Melayu dan Raja dengan orang Melayu:

AGONG'S POWER—THE PRIME MINISTER TAKES OVER CONSTITUTIONAL CRISIS IN MALAYSIA—WILL THE YANG DI-PERTUAN AGONG SIGN CONSTITUTIONAL AMENDMENT BILL, 83?

Pada Oktober, 1983 - kita luluskan pada bulan Julai.

WAYANG KULIT IN PARLIAMENT WILL THE YANG DI-PERTUAN AGONG SIGN?

Dan Raket pada Oktober ini semata-mata mengisikan masalah pindaan Perlembagaan ini seolah-olah Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka dan DAPlah yang paling royalist dalam masalah ini, seolah-olah orang Melayu tidak tahu beraja, seolah-olah orang Melayu hendak menjatuhkan Rajanya dan DAPlah yang mahu menegakkan Raja.

Tuan Yang Dipertua, kita lihat lagi bagaimana Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka dalam kenyataannya membawa artikel yang ditulis oleh Y.T.M. Tunku sengaja dibawa dalam mesyuarat ini, walaupun kalau hendak mengikut peraturannya tidak boleh membawa suratkhbar kecuali ada relevance, kalaulah ada relevance dalam persidangan ini. Bahkan pada ketika itu Yang Berhormat membincang atau mengambil bahagian dalam perbahasan Belanjawan yang tidak ada kena-mengena dengan masalah pindaan Perlembagaan dengan suratkhbar

yang dibawa itu tidak ada kena-mengena tetapi kita perhatikan, sengaja kita hendak perhatikan sejauh mana dia hendak bawa kita dalam masalah pindaan Perlembagaan ini. (Maaf Tuan Yang Dipertua, saya cari suratkhbar itu) iaitu *The Star* 7-11-1983 di mana Tunku menulis masalah yang saya timbulkan dalam surat Attorney-General tadi iaitu kemungkinan Fasal 66 (5) ini boleh dibawa, dijatuhkan di bawah Perkara 38 (4) yang bermakna akhirnya mesti jatuh di bawah 159 (5), dengan erti kata yang lain, dia hendak insinuate bahawa pindaan Perlembagaan ini ialah tidak berperlembagaan (unconstitutional). Bagaimanapun pada 7hb maksud beliau membawa itu telah lagi ialah hendak seolah-olah insinuate ataupun mengeluarkan satu kenyataan innuendos terhadap Kerajaan dan dengan erti kata yang lain bahawa kita, Ahli-ahli Dewan yang mulia ini yang bersidang dengan serius dan 2/3 telah memberikan undi kita untuk memenuhi keperluan Pindaan Perlembagaan itu seolah-olah telah tidak bertanggungjawab. Inilah maksud yang hendak dibayangkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka.

Tuan Yang Dipertua, saya ingin menyatakan bahawa maksud yang tersirat di dalam hati kecil Yang Berhormat dari Kota Melaka itu ialah ia sebenarnya hendak menimbulkan huru-hara. Dia hendak menimbulkan supaya orang Melayu bergaduh dengan orang Melayu. Kenapa saya berkata begini, saya akan buktikan, saya akan buktikan bahawa dalam hati-kecilnya dia sebenarnya tidak suka Raja. Saya cabar kepada DAP sekarang bangun dan minta penjelasan, tanya saya dan saya akan beri jawapan bahawa mereka sebenarnya tidak suka Raja. Mereka mahu Raja hapus. Kita orang Melayu yang menegakkan Raja.

Dengan peristiharan kemerdekaan di Melaka pada 20hb Februari, 1955 dengan tulis Jawi, tulis tangan

pemimpin-pemimpin UMNO telah mengisytiharkan maksud kemerdekaan itu ialah untuk menentukan orang-orang Melayu akan maju dan akan memelihara institusi Raja Berperlembagaan dan inilah semangat yang dibawa oleh UMNO yang termaktub dalam Perlembagaan UMNO, Fasal 3 (2) hingga ke hari ini. Tetapi Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka hendak menunjukkan bahawa Yang Amat Berhormat Dato Seri Dr Mahathir Mohamad yang memimpin Kerajaan ini cuba hendak menggugat kuasa Raja. Tuan Yang Dipertua . . .

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Boleh beri jalan kepada Ahli Yang Berhormat? Sila.

Tuan Daud bin Dato' Haji Taha: Tuan Yang Dipertua, bolehkah Yang Berhormat Menteri memberi penjelasan faktor-faktor yang mengatakan DAP tidak suka Raja.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Adam: Saya ingat agaknye DAP yang akan soal ini. Tetapi dia diam, saya cabar dia, dia diam. Tidak ada seorang pun hendak bangun. Ya, saya bacakan satu surat kepada Perdana Menteri oleh saudara Ahli Yang Berhormat dari Jelutong, Y.B. Tuan Karpal Singh.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Ahli Yang Berhormat dari Seremban minta jalan. Sila!

Dr Chen Man Hin: Adakah Yang Berhormat ada tahu saya sendiri dengan Yang di-Pertuan Besar ialah kawan saudara, tidak ada apa-apa hal. (*Disampuk*)

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Adam: Saya tidak tahulah, kalau ada, elok, alhamdulillah. Tetapi saya hendak berikan apa yang tercatat, surat kepada Yang Amat Berhormat

Perdana Menteri oleh saudara Y.B. Tuan Karpal Singh. Dengan izin, Tuan Yang Dipertua:

"The Honourable The Prime Minister,
Prime Minister's Department,
Kuala Lumpur.

Dear Sir,

Re: Alleged Assault by the Sultan of Johore and the Tengku Mahkota of Johore on Tengku Abdul Muis Shah bin Tengku Haji Abdul Aziz, Encik Sheikh Shazlan bin Sheikh Bakar, Tengku Bongsu Putra bin Tengku Haji Abdul Aziz and Encik Mohd. Hassan bin Mohd. Khalid at the Istana Iskandariah, Johore Bahru on 22-4-82 at about 11.30 p.m.

I refer to the above and forward herewith. . . ."

Dengan izin, saya baca dalam Bahasa Inggeris oleh sebab saudara Ahli Yang Berhormat dari Jelutong susah menulis dalam Bahasa Malaysia, sebab itu ditulis dalam Bahasa Inggeris.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh:
Lepas itu kena beri terjemahan dalam Bahasa Malaysia.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Adam: Saya cuba, kerana takut salah terjemah nanti, saya disalahkan pula.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh:
Lebihkurang sahaja.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Adam: Lebih kurang sahaja.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Adam: Terima kasih, Tuan Yang Dipertua.

"I refer to the above and forward herewith three Affidavits which succinctly explain the position. I understand investigations are proceeding in respect of police reports lodged by Tengku Abdul Muis Shah bin Tengku Haji Abdul

Aziz, Encik Sheikh Shazlan bin Sheikh Bakar, Tengku Bongsu Putra bin Tengku Haji Abdul Aziz and Encik Mohd. Hassan bin Mohd. Khalid.

What is manifestly clear to my mind is the viciousness of the attack on citizens by a Ruler." (Ini kata Yang Berhormat saudara dari Jelutong) "What is manifestly clear to my mind is the viciousness of the attack on citizen by a Ruler and his son in the presence of police officers who do not appear to have lifted a finger to stop the Sultan of Johore and his son from the assault. Whether an offence has been committed by those who were being assaulted was irrelevant to the Sultan and his son perpetrating criminal offences against the victim. There appears to be no reason to doubt the truth of the contents of the Affidavit affirmed by Tengku Abdul Muis Shah. It could well be the police were afraid of the Sultan and the Tengku Mahkota, but what stands out as clear as a pipe stuffed is the fact they had a duty to perform and they miserably failed to do so resulting in what can only be termed to be scandalous. What protection has a citizen against assault on him by a Ruler? (Tanyalah Yang Berhormat saudara Karpal).

The Federal Constitution provides in the term of Article 181 (2) that "No proceedings whatsoever shall be brought in any court against the Ruler of a State in his personal capacity". What then are the rights of a citizen placed under those circumstances? Where there is a wrong there must, and ought to be a remedy.

I would be most grateful if you could kindly consider the matter with a view to ensuring that justice is done and justice is the most painful thing."

Kalau saya boleh terjemahkan lebih kurang:

“Saya rujuk kepada perkara surat di atas mengenai Affidavit yang dengan nyata menerangkan kandungan itu sendiri. Saya difahamkan bahawa satu siasatan sedang berjalan terhadap satu laporan Polis yang telah dibuat oleh Tengku Abdul Muis Shah bin Tengku Haji Abdul Aziz, Encik Sheikh Shazlan bin Sheikh Bakar, Tengku Bongsu Putra bin Tengku Haji Abdul Aziz dan Encik Mohd. Hassan bin Mohd. Khalid.”

Apa yang nyata dalam Affidavit ini ialah bahawa pada fikiran saya satu serangan yang paling dasyat, yang paling buruk sekali atas rakyat oleh seorang Raja bersama-sama dengan Putera Raja. Maka, bersama-sama ada kehadiran pegawai-pegawai Polis yang tidak berani mengangkat walaupun sejari (ini adalah literal translation) untuk menahan Sultan Johor dan anaknya daripada menggugat keselamatan yang didedah ataupun yang membuat tuduhan. Adakah kesalahan-kesalahan serupa ini yang dilakukan oleh mereka diseksa atau tidak berkaitan dengan Sultan dan anaknya yang melakukan perbuatan-perbuatan yang criminal (katanya perpetrating criminal offences against the victim), iaitu Sultan menjalankan satu criminal activity”.

Ini kata Karpal Singh, bukan kata saya.

“There appears to be no reason to doubt the truth of the content” dan Yang Berhormat saudara Tuan Karpal Singh **mempercayai** bahawa Affidavit yang dibuat oleh yang diseksa betul ini adalah betul, “it could well be that the police were afraid.”

Mungkin Polis takut sangat kepada Sultan dan Tengku Mahkota. Maka ternyata sekalilah bahawa mereka tidak berjaya.

Ini dia datang—Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka. Saya pun panggil tadi; suruh datang dan dengar.

Tuan Lim Kit Siang: On a point of order.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Minta Yang Berhormat berhenti dahulu.

Dato Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Ya.

Tuan Lim Kit Siang: Saya tidak sangka Yang Berhormat Menteri boleh bercakap begitu panjang. Peraturan Mesyuarat 36 (8):

“36 (8). Kelakuan atau sifat Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong atau Duli-duli Yang Maha Mulia Raja-raja Melayu atau Tuan-tuan Yang Terutama Yang di-Pertua-Yang di-Pertua Negeri atau Hakim-hakim dan lain-lain orang yang menjalankan keadilan mahkamah atau ahli-ahli Majlis Pasukan Bersenjata atau mana-mana Suruhanjaya Jawatan Kerajaan yang ditubuhkan menurut Bahagian X dalam Perlembagaan atau ahli-ahli Suruhanjaya Pilihanraya atau siapa-siapa jua Ketua Negara negeri-negeri yang bersahabat dengan Malaysia, tidak boleh disebutkan kecuali dengan dikeluarkan usul tersendiri bagi maksud-maksud itu.”

Substantive Motion. Tadi Yang Berhormat Menteri sudah salahgunakan privilege yang beliau katakan tadi, bukan oleh kerana beliau seorang Menteri boleh salahgunakan kuasa. Kalau hendak bahaskan subject yang dikemukakan tadi olehnya, datang ke Dewan ini dan mengeluarkan satu substantive motion dan saya harap bahawa Tuan Yang di-Pertua, boleh membuat satu keputusan, bahawa apa Yang Berhormat Menteri cakapkan tadi

semuanya melanggar Standing Order yang patut di expunge daripada proceeding. Yang kedua. . . .

Tuan Daud bin Dato Haji Taha: On a point of order.

Tuan Lim Kit Siang: On a point of order, saya belum habis. Lebih besar daripada on a point of order apa?

Tuan Daud bin Dato Haji Taha: Saya minta dengan izin.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Minta Yang Berhormat duduk dahulu. Sila.

Tuan Daud bin Haji Taha: Tuan Yang di-Pertua, dia menggunakan bahasa Inggeris dengan tidak minta izin.

Tuan Lim Kit Siang: Saya berdiri atas point of order.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Minta Yang Berhormat dari Kota Melaka duduk sebentar.

Tuan Lim Kit Siang: Baik.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Sila.

Tuan Lim Kit Siang: Jangan fikir ada banyak orang boleh buat apa yang mahu.

Tuan Daud bin Dato Haji Taha: Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka tidak minta izin daripada Tuan Yang di-Pertua untuk menggunakan perkataan Inggeris dalam Dewan ini.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Sila Yang Berhormat dari Kota Melaka.

Tuan Lim Kit Siang: Ya, sangat pandai orang itu (*Ketawa*). Malangnya sekolah yang sama. saya pun rasa malu.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Sila teruskan.

Tuan Lim Kit Siang: Point of order yang kedua:

“41. Masa Mesyuarat bersidang:

(a) xx xx xx xx xx xx;

(b) xx xx xx xx xx xx;

(c) xx xx xx xx xx xx;

(d) xx xx xx xx xx xx;

(e) masa seseorang ahli itu bercakap, semua ahli-ahli lain hendaklah diam dan tidak boleh mengganggu dengan cara kurang adab.”

Ketiga, point of order, tadi Yang Berhormat Menteri ada impute improper motive satu dakwaan yang begitu tidak bertanggungjawab, begitu liar, bahawa saya mahu menimbulkan huru-hara orang Melayu dengan orang Melayu tetapi itu nanti saya akan berjumpa dengan Tuan Yang di-Pertua meminta satu peluang untuk menjawab semua Yang Berhormat Menteri telah cakapkan dalam peruntukan untuk personal explanation besok. Tetapi apa yang Yang Berhormat Menteri hendak cakap, saya harap boleh patuh Peraturan-peraturan Mesyuarat, janganlah salahguna kuasa tadi iaitu 36 (8) dan 41 (c). Saya harap satu keputusan untuk tiga-tiga perkara boleh dibuat.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Yang Berhormat Menteri, sila.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya inginlah menjawab dari segi masalah point of order. Saya membacakan surat iaitu yang dibawa oleh saudara Yang Berhormat dari Jelutong dan kalaulah berat sangat soal ini, saya hendak rujuk kepada Akta Hasutan. Akta Hasutan Perkara 3 (1) menyatakan what are the seditious tendencies kerana tujuan ini pun hendak melindungi dari segi Akta Hasutan. Ini ialah the spirit - semangat

daripada peraturan ini iaitu supaya kita tidak menimbulkan salah sangka dan huru-hara.

Akta Hasutan dari segi Perkara 3: Suatu "kecenderungan menghasut" ialah kecenderungan—

“(a) bagi mendatangkan benci atau penghinaan atau bagi membangkitkan perasaan tidak suka terhadap mana-mana Raja atau Kerajaan.”

Dan seterusnya daripada perkara-perkara yang lain (a) (b) dan (c). Tetapi yang pentingnya Fasal 2.

“Walau apapun peruntukan seksyen-kecil (1) apa-apa perbuatan, ucapan, perkataan, penerbitan atau benda lain tidak boleh disifatkan sebagai menghasut semata-mata oleh sebab ia mempunyai kecenderungan—(a) bagi menunjukkan bahawa seseorang Raja telah dikelirukan atau tersilap dalam mana-mana langkah tindakan yang diambil olehnya.”

Tuan Yang Dipertua, nyata maksud Akta Hasutan dan spirit daripada Perkara 36 ini ialah daripada Akta Hasutan ini supaya Dewan ini tidak digunakan semata-mata untuk menyuntik racun yang bisa.

Tuan Lim Kit siang: On a point of order. Yang Berhormat Menteri sudah lari daripada apa yang timbul daripada Perkara 36 (8).

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya belum beri peluang lagi Yang Berhormat.

Tuan Lim Kit Siang: Saya hendak bertanya satu keputusan. Apabila satu point of order ada diketengahkan satu keputusan patut dibuat - 36 (8).

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka, saya minta Yang Berhormat duduk dahulu. Kita dalam Dewan ini hendak

bersidang, hendak membahaskan dan hendak cari perkara-perkara yang baik. Kita tidak mahu menimbulkan masalah-masalah yang mengelirukan orang ramai. Kita hendak mencari penyelesaian maka itu saya harap Ahli-ahli Yang Berhormat yang bangun bercakap hendaklah bercakap dengan tertib bukan dengan menyergah sesiapa. Saya harap ini akan dipatuhi oleh semua Ahli Yang Berhormat. Bercakaplah dengan aturan dan adat istiadat. Saya jemput Ahli yang Berhormat dari Kemaman.

Tuan Ismail bin Said: On a point of order - Peraturan Mesyuarat 35 (6):

“Seseorang ahli tidak boleh membaca ucapannya tetapi boleh dibacanya cabutan-cabutan daripada buku-buku atau surat-surat kerana hendak menyokong hujahnya dan boleh ditengoknya peringatan-peringatan bagi mengingatkan balik apa yang hendak dicakapkannya”.

Tetapi, Tuan Yang Dipertua, sebentar tadi Yang Berhormat Menteri Penerangan cuba membaca surat daripada Yang Berhormat dari Jelutong untuk menguatkan hujah-hujahnya dan beliau tidak menyentuh Peraturan Mesyuarat 36 (8) saya percaya, Tuan Yang Dipertua.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Bolehkah saya teruskan?

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya minta Yang Berhormat duduk dahulu. Saya akan memberi keputusan. Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka telah membangkitkan Peraturan Mesyuarat 36 (8) yang berbunyi, iaitu kelakuan atau sifat Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong atau Duli-duli Yang Maha Mulia Raja-raja dan seterusnya sampai bagi maksud-maksud itu.

Keputusan yang saya buat Yang Berhormat Menteri sekarang hendak memberi penjelasan atas tuduhan-tuduhan yang telah dibuat terhadap Kerajaan oleh Yang Berhormat dari Kota Melaka. Oleh sebab tuduhan-tuduhan ini yang melibatkan kedudukan Duli-duli Yang Maha Mulia dan juga kedudukan Peguam Negara, maka itu dalam masa hendak menjawab Yang Berhormat Menteri terpaksa hendak membuktikan bahawa tidak ada niat daripada pihak Kerajaan dan terpaksa kena membawa bukti-bukti yang nyata daripada pihak-pihak yang telah menuduh. Maka sebab itu saya buat keputusan Yang Berhormat Menteri bolehlah membawa perkara-perkara itu sebagai bukti untuk hendak menidakkan alasan-alasan atau tuduhan-tuduhan yang dibuat oleh pihak Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka. Saya jemput.

Tuan Lim Kit Siang: Point of order kedua, kalau Yang Berhormat Menteri terpaksa apa-apa sebab-sebabnya mahu menyebut kelakuan (character) yang ada disebutkan dalam Peraturan Mesyuarat 36 (8) bukankah beliau terpaksa untuk kemukakan satu usul substantive di mana beliau akan diberi kuasa dan bukan melalui pintu belakang.

Dato Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya bukan membawa usul dari segi masalah kelakuan Sultan. Sekarang kita mempersoalkan ucapan Yang Berhormat pada 9hb November yang menuduh seolah-olah Peguam Negara tidak menyetujui apa yang Kerajaan buat (against expert advice). Ini satu tuduhan yang serius kepada Kerajaan. Jadi, kita hendak menjawab ialah masalah ini masalah pokoknya kerana ini sampingan. Kalau substantive motion saya mesti bawa khusus untuk mempersoalkan Raja. Saya bukan mempersoalkan Raja, tidak! Yang saya mempersoalkan ialah motif, yang

saya hendak buktikan atau saya hendak dedahkan motif DAP, dia dengan terang bercakap macam-macam untuk Raja. Dengan gelap cara baling batu sembunyi tangan, dengan surat senyap-senyap hantar surat kepada Dr Mahathir terhadap perbuatan Raja. Ini yang saya hendak buktikan. Dengan terang mengatakan, "Oh, kami suka Raja". Dengan gelap dia cucuk, ini yang dikatakan: pepat di luar rencong di dalam (*Tepuk*).

Tuan Yang Dipertua, saya hendak buktikan bahawa DAP betul pepat di luar, rencong di dalam.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Sila teruskan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya ucapkan terima kasih. Saya teruskan, kerana saya membaca.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya fikir tidak perlu lagi. Teruskan dengan hujah-hujah yang lain.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Ya. Ini ialah menunjukkan bahawa pihak DAP menerusi Setiausaha Agungnya mahu menggunakan isu-isu ini bukan sahaja untuk pilihanraya kecil tetapi apa juga maksud pada ketika itu tetapi juga mahu menimbulkan huru-hara seperti saya katakan tadi dan saya ingin baca beberapa. . . .

Tuan Lim Kit Siang: (*Bangun*)

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Boleh beri jalan?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Boleh.

Tuan Lim Kit Siang: Tadi Yang Berhormat Menteri ada kata bahawa DAP mahu menggunakan isu krisis Perlembagaan untuk pilihanraya kecil Seremban. Adakah beliau ada bukti bahawa kita ada dalam kempen pilihanraya kecil di Seremban

menggunakan isu ini. Bolehkah dia mengeluarkan satu bukti, bukankah beliau sedar bahawa dalam pilihanraya kecil, Jawatankuasa Pusat Tertinggi membuat satu keputusan bahawa oleh kerana sensitiviti perkara krisis Perlembagaan, bahawa dalam kempen pilihanraya kecil di Seremban kita tidak sentuh, kita elak 100% daripada krisis Perlembagaan dan saya pun tidak pernah sebut di mana-mana sungguhpun di malam-malam saya ada berucap, tidak pernah pun menyebut mengenai perkara krisis Perlembagaan. Satu contoh, satu sikap yang bertanggungjawab supaya masalah-masalah krisis Perlembagaan yang dicipta oleh pihak Kerajaan boleh diselesaikan dalam satu keadaan demi kepentingan negara dan rakyat. Bolehkah Yang Berhormat Menteri memberi satu contoh?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: *Rocket* Oktober, 1983 'Constitutional Crisis in Malaysia'.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Berapa haribulan?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tiada dibubuh haribulan Yang Berhormat. Harga 40 sen, Editorial, "WILL THE YANG DI-PERTUAN AGONG SIGN CONSTITUTION AMENDMENT BILL'?"

Tuan Lim Kit Siang: Cabar, tadi berani cabar, bila saya datang, tidak berani lagi.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Yang Berhormat, minta duduk dahulu! Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka sudah duduk dalam Dewan ini begitu lama. Sebelum Yang Dipertua membenarkan kita bercakap, kita tidak boleh cakap. Ikut Peraturan-peraturan (*Tepuk*).

Saya sangat dukacita melihat kelakuan Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka. Sebagai Ketua

Pembangkok patutlah ia mematuhi peraturan-peraturan. Saya beri peluang kepada semua orang bercakap dan semua boleh menjawab atau memberi penerangan atau meminta penjelasan. Saya harap akan mematuhi dan menghormati Dewan yang mulia ini. Saya jemput, sila.

Tuan Lim Kit Siang: Kita faham, kita dalam Dewan ini akan bercakap dengan tangan yang terikat. Adakah Yang Berhormat Menteri sedar bahawa '*Rocket*' itu yang pertama keluar di awal Oktober sebelum sesiapa tahu Dato Lee San Choon akan meletak jawatan dan lari daripada kawasanya. Kedua, adakah Yang Berhormat mengerti bahawa dalam satu krisis Perlembagaan yang begitu serius semua pihak tidak patut bincang dengan irrational, bukan untuk mengapi-apikan emosi rakyat. Itulah secara rasional, secara yang diharapkan satu formula boleh didapati untuk menyelesaikan perkara ini.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, itulah sebabnya saya tentang hari itu, pada 9-11-83, buat apa hendak timbulkan lagi dalam satu perbincangan perbahasan yang tidak kena-mengena dengan pindaan Perlembagaan. 9hb November hari itu kalau tidak silap saya, kita punya debate mengenai Jabatan Perdana Menteri. Jadi tidak kena mengena dengan pindaan Perlembagaan. . . .

Tuan Lim Kit Siang: Penjelasan. Boleh?

Dr Tan Tiong Hong: (*Bangun*)

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Beri peluang kepada Yang Berhormat dari Kota Melaka minta penjelasan. Sila.

Dato Dr Tan Tiong Hong: Tuan Yang Dipertua, dengan izin, di bawah 41 (e) "while a member is speaking all other members shall be silent and shall

not make unseemly interruptions.” Dan juga 43, dengan izin, Tuan Yang Dipertua, “Decision of the Chair is final. Tuan Yang Dipertua, in the House or the Chairman in Committee shall be responsible for the observance of the rules of order in the House and Committee respectively, and his decision on any point of order shall not be open to appeal and shall not be reviewed by the House except upon a substantive motion moved for that purpose. Such a motion shall not require more than two days’ notice.”

Tadi Yang Dipertua telah membuat satu keputusan iaitu di dalam jawapan Yang Berhormat Menteri, point of order yang disebutkan oleh Ketua Pembangkang iaitu 36 (8) tidak berkaitan dengan apa yang diucap oleh Yang Berhormat Menteri. Oleh sebab itu perlulah Ketua Pembangkang memberi peluang kepada Yang Berhormat Menteri teruskan statement beliau. Yang Berhormat Menteri teruskan statement beliau.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Perkara yang ditimbulkan oleh Yang Berhormat tadi, point of order, sebenarnya kalau seseorang yang sedang memberi penerangan, kalau dia membenarkan orang lain meminta penjelasan, pihak Yang Dipertua boleh membenarkan sekiranya dipersetujui oleh pihak yang sedang membuat penerangan itu.

Sekarang Yang Berhormat Menteri bersetuju memberi peluang kepada Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka untuk meminta penjelasan. Saya jemput Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka.

Tuan Lim Kit Siang: Nampaknya, Yang Berhormat Timbalan Menteri retarded sedikit fikirannya. Tadi Yang Berhormat Menteri kata bahawa perkara Rang Undang-undang Perlembagaan tidak ada kena-mengena dengan Anggaran Perdana Menteri. Dalam Anggaran Jabatan

Perdana Menteri ialah Parlimen dan saya ada bahas mengenai Parlimen, peranan Parlimen. Parlimen ialah tempat di mana meluluskan Rang Undang-undang Perlembagaan yang menimbulkan krisis Perlembagaan. Itu satu tempat yang mustahak yang tepat untuk menimbulkan perkara ini oleh kerana kalau Parlimen satu Dewan yang tertinggi di perundangan dan perbahasan tidak mahu mengakui krisis Perlembagaan, Parlimen kita sudah lari daripada tanggungjawabnya. Sebab itu apa yang saya timbul dalam perbahasan itu 100% tepat dan kena mengena dan kalau Yang Berhormat Menteri tidak boleh faham itu, saya rasa semacam Yang Berhormat Timbalan Menteri serupa ‘retarded’, dengan izin.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya sedarlah sememangnya saya banyak kurang, tidak macam Yang Berhormat yang boleh sembunyi-sembunyi, yang boleh menggunakan Dewan Parlimen ini dengan tidak beramanah. Amanah maknanya satu perasaan yang lebih halus dengan Tuhan. Itulah yang kita baca doa, penting, supaya kita tahu bahawa apa yang kita bercakap ini dengan kerana Allah. Jadi, maknanya kalaulah DAP betul-betul bercakap dengan amanah dia tidak akan menimbulkan, terima sahajalah surat daripada Ahli Yang Berhormat dari Jelutong ini. Tetapi apa yang saya hendak buktikan, tetapi sebelum itu, saya cuba setakat mana saya boleh jadi gentlemen, lepas ini. Kalau tidak, tidak boleh habis. Tiap-tiap kali saya beri jalan, beri jalan, kalau saya tidak beri jalan dia kata saya tidak gentlemen. Jadi, saya tengoklah, ada masa saya boleh jadi gentlemen ada masa saya tidak. Kalau boleh saya beri jalan, saya beri jalan. Kalau tidak nanti tidak habis saya rasa.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: (Bangun).

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Yang Berhormat, 41 (e), apabila seseorang sedang bercakap, orang lain hendaklah diam dan dengar. Saya harap Ahli Yang Berhormat sekalian fahamlah.

Tuan Lim Kit Siang: On point of order, 41 (e) semua langgar, semua langgar.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Maka itu saya tidak sebut kepada seseorang. Saya kata semua Ahli Yang Berhormat mesti mematuhi. Sila teruskan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd Adam: Saya takut tidak cukup masa, Tuan Yang Dipertua, dari segi inilah kaitan tadi. Saya hendak menyentuh kaitan kalau hendak dibatekan ataupun hendak dibahaskan mengenai relevant atau tidak yang dibawa tadi boleh juga kita bahaskan sama ada bila dibawa pada 3-11-1983 itu ada kena mengena atau tidak. Tetapi sekarang telah pun dibawa iaitu yang pentingnya dari segi ini kita belum ada, kita tahu bahawa masalah sekarang kalau hendak dikatakan *impasse* pun tidak ada, tetapi krisis belum, kerana kita tahu rakyat menerima dengan tabah, rakyat yakin bahawa satu penyelesaian akan wujud, penyelesaian yang bermaruah yang akan mendaulatkan Raja dan juga mendaulatkan rakyat. Ini cara orang Melayu. Jadi tidak usah hendak diapi-apikan.

Jadi, Tuan Yang Dipertua, bila saya tengok balik dalam kenyataan-kenyataannya itu, beliau sanggup tuduh bahawa pindaan ini unconstitutional seolah-olah dia mahkamah yang lebih tinggi yang boleh interpret dalam masalah, apa yang dikatakan oleh ulamak ialah "khilafiah", ada pertentangan pendapat mengenai sama ada Perkara 66 (5) itu jatuh di bawah Perkara 38 (4) atau tidak. Ini masalah interpretation dan biarlah mahkamah

yang interpret, jangan kita yang interpret tetapi beliau hendak interpret.

Tuan Lim Kit Siang: (Bangun)

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Ini saya tidak beri jalan. Nanti sekejap. Ini ganggu. Saya punya flow of thought habis nanti. Minta duduk dahulu. Sekarang saya gentleman.

Tuan Lim Kit Siang: Selepas habis ini boleh?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mond. Adam: Ya, boleh, saya beri jalan.

Tuan Yang Dipertua, saya hendak mengingatkan bahawa benda ini saya pernah baca dan saya hendak baca lagi sekali, kerana ini penting, "Freedom of Speech in Parliament Is Misused and Proposal for Reform" by Patricia M. Leopold, Spring 1981 iaitu satu tulisan ilmiah mengenai apa dia freedom of speech. Saya bacakan sedikit dalam bahasa Inggeris, Tuan Yang Dipertua, dengan izin.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Ya, sila.

Datuk Seri Mohd Adib bin Haji Mohd. Adam:

"The most important of the various privileges claimed by Parliament today is probably that of freedom of speech and proceedings. It is a privilege which was won by Parliament after many years of struggle between Parliament and successive Monarchs, and is one which Parliament has always regarded as fundamental to its well being. This is illustrated by the following extract from the Petition to King James the First by the House of Commons in 1610, which states that freedom of debate, being once foreclosed the essence of

liberty, being once foreclosed the essence of liberty of Parliament, will also dissolve.

The importance attached to this privilege is also reflected in the inclusion.”

Tuan Lim Kit Siang (*Bangun*)

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya belum selesai. Lepas itu, saya boleh jadi gentleman pun tidak apa. Saya serah.

“The importance attached to this privilege is also reflected in the inclusion of the Declaration of Freedom of Speech in Article IX of the Bill of Rights, 1689 where it is declared that freedom of speech and debates or proceedings in Parliament ought not to be impeached or questioned in any court or place outside Parliament.”

Begitu besar sekali kita letakkan dia.

“This article is the modern source or the privilege of freedom of speech and its effect is that provided a Member is speaking or acting in the course of proceedings in Parliament he will not be answerable to either the civil or criminal law for his words or action. When attempt has been made to bring a civil or criminal action against a Member for something said or done in the course of proceedings in Parliament, then provided the court has been satisfied that the words or action did take place in the course of proceedings in Parliament, it has declined jurisdiction to hear the matter.

The original purpose of Article IX is to be found in the Preamble to the Bill of Rights where it is stated that the late King did endeavour to subvert the law and liberties of the people by prosecution in the Court of King's Bench for matters and causes cognizable only in Parliament.

Originally, therefore, Article IX was intended to serve as a protection for Members from action being sought against them by the Monarch in respect of things said by them in Parliament.

Today, however, this Article usually serves as a different purpose since it provides protection for Members from civil or criminal action being brought against them by individuals, the Police or the Attorney-General, as the case may be.

“The author proposes this Article to be examined with a view to reform what will be referred to as the misuse by Members of Parliament of the privilege of freedom of speech. By ‘misuse of privilege’ is meant the use by members of their privilege of freedom of speech in a way which may do harm to other important rights of freedoms and result in disproportionate damage to individuals who could otherwise seek protection of the law.”

Ini bukan individuals sahaja, but the general masses.

“The notion of the misuse of privilege is, therefore, not concerned with every occasion on which a Member uses his privilege of freedom of speech to say something which had it been said on a non-parliamentary occasion could have given rise to legal proceedings.”

Ini ada kaitan kerana terlalu keras iaitu ada spy katanya. Kita hendak buktikan, minta didedahkan “spy” dalam Attorney-General's Office ini.

“This is because there are circumstances where it may be in the public interest for a Member to use his privilege in this way. There are other circumstances, however, where this may not be the case.

"A hypothetical example may be given to illustrate this distinction. Suppose a Member in the course of a debate on the Immigration Law makes statements or remarks which are irrelevant in the context of the subject matter of the debate but which had they been made elsewhere could have given rise to a prosecution for an offence of incitement to racial hatred, such remarks would not normally be regarded as a misuse of privilege since the Member is exercising his right to freedom of speech in Parliament."

There is a very fine line in it, kita mesti tengokkan.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Panjang lagi, Yang Berhormat?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, kerana benda ini cantik sangat, kalau saya tidak baca pun tidak sedap, kerana dari segi saya hendak tunjukkan buktinya, kita pun sudah buat satu usul di bawah Peraturan Mesyuarat 12 tadi, jadi saya hendak membuktikan bahawa bagaimana pintarnya, bagaimana a mastery of the art of Parliament, Yang Berhormat dari Kota Melaka sudah acquired selama ini sehingga kita ini macam orang bodoh dia hendak akalkan kita, dia tunjukkan dia punya arrogance kepada Tuan Yang Dipertua selepas menang pilihanraya di Seremban (*Tepuk*), kita tidak boleh buat apa seolah-olah. Kita hendak tunjukkan di Dewan, kita yang mesti menentukan. Ini tujuan saya, Tuan Yang Dipertua. Kalaulah.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Tolong baca yang penting sahaja.

Datuk Seri Mohd Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya baca yang penting sahaja, sedikit lagi:

"This latter situation could be regarded as a misuse of the privilege of freedom of speech. There is often,

therefore, a very fine distinction between when a Member is correctly using his privilege of freedom of speech and when he may be regarded as mis-using that privilege.

The concept of privilege also requires a word of explanation.

In a recent debate in the House of Commons views were expressed as to whether a privilege could be abused on the grounds that a privilege which could not be abused was not a privilege.

It is not proposed in this article to discuss this difficult question. However, it was in the light of this debate that the author decided to use the phrase "misuse of privilege" rather than the more emotive phrase "abuse of privilege".

"Before discussing on how a Member may misuse his privilege of freedom of speech, it is necessary to consider further the nature of this particular privilege. As with all Parliamentary privileges, freedom of speech exists not as a prerogative of a Member in his personal capacity, but as an aid to enable him fully to discharge, particularly, his Parliamentary duties and is, in truth, the privilege of his constituents." Panjang lagi tetapi saya rasa cukuplah, tetapi apa yang saya hendak nyatakan.

Tuan Lim Kit Siang: (*Bangun*)

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mond. Adam: Belum, tidak boleh lagi, sekejap lagi, sampai saya habiskan.

Tuan Karpal Singh: (*Bangun*)

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tidak boleh lagi, saya hendak habiskan, tunggu sekejap.

Jadi yang pentingnya saya hendak gambarkan bahawa ada banyak occasions ataupun peristiwa ketika di

mana Ahli-ahli Pembangkang telah menyalahgunakan terutama sekali DAP telah menyalahgunakan privilege Dewan ini untuk menaburkan segala fitnah, segala tohmah dan segalanya dan mereka bernasib baik, Tuan Yang Dipertua, kalau zaman dahulu katanya, tujuan asalnya take it away from the Monarch, kalau zaman dahulu mengikut cerita-cerita orang dahulu kalau hendak mempersembahkan kepada Raja bunyinya bukan main besar, sembah yang baikpun dikatakan sembah derhaka sehinggakan kalau hendak ikut bahasa Raja, bunyinya begini:

“Ampun Tuanku beribu-ribu ampun, sembah patik harap diampun, sembah derhaka patik sembahkan (“sembah derhaka” walaupun sembah itu baik), digantung patik tinggi, direndam patik basah, dipancung patik mati, disalai patik kering, dibakar patik hangus, namun sembah derhaka patik sembahkan juga.”

Itu dalam Absolute Monarchy. Kalau Yang Berhormat dari Kota Melaka berada di Melaka pada ketika itu, sudah kena pancung kepalanya kerana derhaka, menyalahgunakan (*Tepuk*). Tetapi, alhamdulillah, hari ini kita ada Constitutional Monarchy dan kita ada Perlembagaan dan Perlembagaanlah yang melindungi Yang Berhormat untuk membuat kenyataan-kenyataan yang kadang-kadang kita ragu, dan itulah tujuannya saya hendak buktikan bahawa sesungguhnya kenyataan yang dibuat secara terbuka manakala dengan senyap-senyap dihantar surat kepada Perdana Menteri, tentulah pening Perdana Menteri memikirkan macam mana hendak jawab surat ini. Ini satu masalah yang besar.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Siapa yang hantar surat itu?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Surat itu dari Ahli Yang Berhormat dari Jelutong.

Tuan Karpal Singh: (*Bangun*)

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Sekarang ini tidak boleh lagi. Nanti dahulu, sekejap lagi, tidak boleh!

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Yang Berhormat dari Jelutong minta duduk.

Tuan Karpal Singh: Tuan Pengerusi, bolehkah saya membuat penjelasan sekarang.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya minta semua Yang Berhormat duduk.

Tuan Karpal Singh: Bolehkah saya membuat penjelasan sekarang, satu dua point. . .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Yang Berhormat dari Jelutong minta duduk.

Tuan Karpal Singh: Boleh saya buat penjelasan dahulu

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Dia tidak benarkan.

Tuan Karpal Singh: (*Bangun*)

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Yang Berhormat Menteri tidak benarkan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya tidak benarkan.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: On a point of order. . .

Tuan Karpal Singh: Saya hendak kata lebih kurang—duduk! (*Ketawa*).

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya minta Yang Berhormat dari Jelutong duduk!

Tuan Karpal Singh: Tuan Yang Dipertua, saya hendak tanya kepada Menteri. . .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya minta Yang Berhormat dari Jelutong duduk.

Tuan Karpal Singh: Jangan keriyau, Tuan Yang Dipertua, ini perkara mustahak, oleh kerana itu saya mahu keluar sekarang.

Beberapa Ahli-ahli Yang Berhormat: *Duduk!*

Tuan Karpal Singh: Kalau mahu cagak lepas saya habis.

Tuan Lim Kit Siang: Tuan Yang Dipertua, saya minta sama ada dia mahu beri atau tidak, kita duduk.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya tidak beri.

Tuan Lim Kit Siang: Tuan Yang Dipertua, kalau tidak benar saya duduk. . .

Datuk' Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Ha! macam itulah duduk. Fahamlah kalau saya tidak beri, duduk.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya harap oleh sebab penjelasan ini begitu panjang, kita beri peluang kepada Yang Berhormat Menteri menjawab dan kalau beliau membenarkan penjelasan nanti saya akan beri peluang.

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker, ini oleh sebab boleh kerana ada surat . . .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya tidak benar lagi Ahli Yang Berhormat dari Jelutong cagak, duduk dulu.

Tuan Karpal Singh: Ada surat yang ada di report oleh. . .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: dia akan beri peluang. Yang Berhormat Menteri akan memberi peluang

kepada Ahli Yang Berhormat dari Jelutong. Sila duduk dahulu.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam saya hendak menjimatkan masa, Tuan Yang Dipertua. Nanti lagi panjang. Itu tujuan saya. Bukan saya tidak mahu beri peluang, saya beri. Kenyataan hitam putih ada. Jadi, saya teruskan yang saya baca tadi freedom.

Tuan Lim Kit Siang: Tadi saya hendak tanya mahu beri, beri; tidak mahu beri jangan beri.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Tuan Yang Dipertua. . .

Tuan Lim Kit Siang: Saya tidak tanya dia. Oleh kerana dia cabar, berani datang saya timbul daripada ucapannya. Kalau tiak berani saya tidak mahu dengar hujah-hujah yang begitu liar dan yang begitu tidak bertanggungjawab. Kalau berani beri penjelasan. Tadi saya beri jalan tiga kali. . .

Seorang Yang Berhormat: Jangan beri!

Tuan Lim Kit Siang: Jangan beri, takutlah! ini macam tidak guna dengar, kosong sahaja.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya. . .

Tuan Lim Kit Siang: Teruskan sendiri, dengar sendiri.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, boleh saya teruskan.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya minta semua Yang Berhormat duduk dulu termasuk Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Mohd Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya boleh, bila-bila Tuan Yang Dipertua.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Ahli-ahli Yang Berhormat, sekali lagi saya menarik perhatian Dewan ini kita mesti menghormati aturan, Peraturan Mesyuarat Dewan, jadi saya rasa dukacita sekali lagi terhadap Yang Berhormat dari Kota Melaka, saya tidak benar beliau bercakap lagi sudah bercakap. Ini saya rakamkan dukacita saya ini kepada Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka dan saya harap lain-lain Ahli Yang Berhormat akan mematuhi aturan, Peraturan Mesyuarat. Sekarang saya jemput Yang Berhormat Menteri sambung ucapan beliau.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya pun flow of thought sudah habis, tetapi tidak apa saya terus juga. Tuan Yang Dipertua, yang penting saya bila baca balik kenyataan dalam debate yang dibawa oleh Ahli Yang Berhormat itu bahawasanya beliau mempersoalkan masalah constitutionality iaitu 38 (4), 66 (5) kerana adanya masalah yang ditimbulkan maka rakyat lebih banyak menimbulkan masalah ini. Jadi saya inginlah mengingatkan juga bahawa sebenarnya Ahli Yang Berhormat itu sedar bahawa ada masalah seperti surat-surat layang yang timbul daripada kenyataan-kenyataan yang dibuat itu, daripada kenyataannya. Dan saya daripada kenyataannya. Dan saya terima surat-surat dan Bahagian Hal Ehwal Khas di Kementerian Penerangan pun ada menerima dan nyata bahawa kandungan surat surat itu ialah dikutip daripada yang ditaburkan dalam Parlimen oleh Ahli-ahli Yang Berhormat tadi kerana hendak menimbulkan masalah dalam perkara ini.

Jadi, Tuan Yang Dipertua, kita sedar bahawa kita hendak jelaskan, hendak ambil kesempatan ini hendak jelaskan betapa tuduhan Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka itu mengenai constitutionality mesti dipersoalkan.

Saya ingin membawa pandangan kepda satu keputusan mahkamah. Sedikit lagi, Tuan Yang Dipertua, minta maaf saya iaitu bagaimana cara-cara meminda Perlembagaan, iaitu dalam satu judgment yang dibuat oleh Justice Tun Azlan, Justice Aziz, Justice Ali dan Justice Wan Sulaiman berhubung dengan kes *Loi Kui Choon vs Government of Malaysia*. Cara-cara meminda Perlembagaan ada empat pindaan, yang kebetulan tidak disebut dalam surat Peguam Negara, tetapi elok juga supaya jangan timbul lagi perkara ini. Dan kita punya tanggungjawab sebagai Dewan perundangan membuat undang-undang dan tafsirannya bukan kita. Jangan Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka hendak cuba bawa, jadi kita hendak mempertahankan Dewan ini kita membuang masa. Tetapi oleh kerana sekarang sudah dibawa dalam Dewan ini menimbulkan masalah the unconstitutionality of ' that amendment, dengan izin. Sekarang saya hendak bawa satu kenyataan oleh Yang Arif Tun Raja Azlan iaitu petikan dan beliau memetik juga daripada Tun Suffian di dalam buku "*An Introduction to the Constitution of Malaysia*". Saya baca dalam bahasa Inggeris, Tuan Yang Dipertua, kalau tidak lambat, jadi cepat sedikit.

(Dengan izin) Our Constitution prescribes four different methods for amendment of the different provisions in the Constitution:

(1) Some parts of the Constitution can be amended by a simple majority in both Houses of Parliament such as that required with the passing of any ordinary law. They are enumerated in Clause (4) of Article 159 and are specifically excluded from the purview of Article 159

(2) The amending Clause (5) of Article 159 which requires a 2/3 majority in both Houses of Parliament and the consent of the Council of Rulers;

(3) The amending Clause (2) of Article 161 (e) which is of special interest to East Malaysia and which requires a 2/3 majority in both Houses of Parliament and the consent of the Governor of the East Malaysian State in question;

(4) The amending Clause (3) of Article 159 which requires a majority of 2/3 in both Houses of Parliament."

Kaedah yang ke-4 inilah yang kita pakai untuk meminta Perlembagaan kita dahulu iaitu di mana kita perhatikan bahawa kerana seperti keterangan Yang Berhormat Tan Sri Peguam Negara tadi bahawa dia tidak terlibat dengan 159 (5) di mana 159 (5) memperuntukkan hanya Clause (4) Article 10 dan segala undang-undang di bawahnya Articles 38, 63 (4), 70, 71, 72, 152, 153 dan 159 (5) itu sendiri. Itu perlu consent of Rulers dahulu. Jadi kita mengikut kaedah yang No. 4 kerana 66 (5) tidak tersebut. . .

Tuan Karpal Singh: Tuan Yang Dipertua. . .

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Adam: Minta maaf Yang Berhormat. Saya hendak teruskan. Minta maaf, saya hendak jawab. Kerana ada soalan. Nanti lambat. Saya minta maaf Yang Berhormat. Saya hendak cepat. .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Yang Berhormat Menteri tidak benarkan.

Tuan Karpal Singh: tidak jawab. . . .

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Adam: Tidak. Kerana saya minta maaf kepada Dewan ini, saya tidak payah minta maaf kepada Ahli Yang Berhormat itu. Saya minta maaf kepada Dewan kerana saya hendak cepat.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Teruskan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Kerana sudah ditimbulkan. Kerana ada tuduhan ditimbulkan kata unconstitutional - tidak berperlembagaan. Jadi saya mesti jawab. Dan kita sudah terima tadi. Dan kerana dia hendak bawa tafsiran yang bukan kerja Dewan ini. Tafsiran itu ialah kerja kehakiman, tetapi kerana sudah dibawa kita terpaksa menjelaskan supaya Pemberita-pemberita boleh dapat melaporkan yang betul.

Ada empat cara dan 66 (5) itu jelas tidak termasuk di bawah Peruntukkan 159 (5). Tetapi ada juga yang mahu menyoal masalah assent kerana 66 (5) menyatakan: "A Bill shall become law on being assented by the Yang di-Pertuan Agong, but no law shall come into force until it has been published, without prejudice, however, to the power of Parliament to postpone the operation of any law or to make laws with retrospective effect."

Tuan Karpal Singh: Tuan Yang Dipertua.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya hendak teruskan. Ada empat - minta maaf saya hendak teruskan.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Apa Yang Berhormat hendak (Kepada Tuan Karpal Singh).

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Ada 4 elemen dalam itu, Tuan Yang Dipertua.

Dr Chen Man Hin: Tuan Yang Dipertua, minta penjelasan.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta duduk dahulu. Lepas ini Yang Berhormat Menteri pula.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Peraturan Mesyuarat.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Sila duduk dahulu. Sila teruskan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya kena jawab ini walaupun ini bukan kerja Dewan tetapi saya terpaksa jawab kerana soalan ini telah ditimbulkan atau perkara ini timbul di dalam Dewan ini.

Tuan Karpal Singh: Hendak beri jalan atau tidak?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya tidak beri.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Yang Berhormat Menteri beri?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tidak beri - nanti lambat. Masa Dewan ini. . . .

Tuan Karpal Singh: Beritahulah tidak beri.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Fahamlah, O.K.

Tuan Karpal Singh: Jangan jadi kurang ajar macam itu.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Minta tarik balik Yang Berhormat - minta tarik balik "kurang ajar" itu.

Tuan Karpal Singh: You are pointing at me.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: You are pointing at me.

Tuan Karpal Singh: Sit down!

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Shut up and you sit down. Tuan Yang Dipertua, saya hendak minta Peraturan Mesyuarat 32. . .

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker, apa Yang Berhormat sebut di sini. . .

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya minta Ahli Yang Berhormat duduk!

Tuan Karpal Singh: Apa Yang Berhormat sebut di sini, saya ingin dapat penjelasan. . .

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya minta semua Ahli-ahli Yang Berhormat duduk.

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker. . .

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Sila duduk!

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker beri peluang kepada saya untuk jawab?

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Duduk! (*Disampuk*).

Tuan Karpal Singh: Shut up and just sit down everyone.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Baruah!

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Ahli Yang Berhormat dari Jelutong!

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: (*Bangun*). (*Disampuk*)

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker, siapa baruah di sini?

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Sila duduk, Ahli Yang Berhormat dari Jelutong.

Ahli-ahli Yang Berhormat, tadi semasa Yang Berhormat Menteri sedang memberi penjelasan, Ahli Yang Berhormat dari Jelutong telah menyebut perkataan "kurang ajar", perkataan ini adalah perkataan yang tidak patut digunakan dalam Dewan ini, maka itu keputusan ialah saya minta Ahli Yang Berhormat daripada Jelutong menarik balik perkataan itu. (*Tepuk*)

Tuan Karpal Singh: "Baruah" boleh cakap di sini, Tuan Speaker, itu boleh. "Kurang ajar" tidak boleh. Tidak boleh tarik balik oleh kerana apa yang ada saya sebut di sini - you are a coward, you will tarik balik anything, sit down!

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Tarik balik.

Tuan Karpal Singh: A coward like you will withdraw anything. Sit down, I have no time for cowards.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya minta Ahli Yang Berhormat dari Jelutong, saya belum mendengar lagi Yang Berhormat menarik balik perkataan “kurang ajar” tadi. Saya jemput Ahli Yang Berhormat dari Jelutong, sila menarik balik perkataan itu.

Tuan Karpal Singh: Menteri kurang ajar, saya cakap kurang ajar! Habis, justification.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: (*Bangun*)

Tuan Shamsuri bin Md Saleh: Ahli Yang Berhormat dari Jelutong belum lagi menarik balik perkataan itu, saya jemput Ahli Yang Berhormat sila tarik balik.

Tuan Karpal Singh: Tidak payah tarik balik, oleh kerana saya bangun 10 kali, saya tidak dapat bercakap atau tidak beri peluang cakap, dia teruskan ucapan, itu jadi kurang ajar, itu dalam fikiran saya. Habis!

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya minta Ahli Yang Berhormat tarik balik perkataan itu, sebab tidak boleh digunakan dalam Dewan ini.

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker “kurang ajar” means inbreeding, upbringing in the. . . .

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: I take offence, Tuan Yang Dipertua.

Tuan Karpal Singh: Yo can take offence.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Dewan ini tidak akan teruskan, saya tidak terima dan telah. . . .

Tuan Karpal Singh: Bukan tidak terima, saya tidak tarik balik, oleh kerana apa mahu terima?

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Okay, kita tengok bagaimana kita selesaikan, saya serah kepada Tuan Yang Dipertua.

Tuan Karpal Singh: Bad upbringing that is “kurang ajar”. That is all.

Timbalan Menteri Pelajaran (Dr Tan Tiong Hong): Tuan Yang Dipertua, 44 (1)

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya jemput Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Dr Tan Tiong Hong: Peraturan 44 (1) dan (2), dengan izin, Tuan Yang Dipertua:

“44 (1) The Chair after having called the attention of the House, or of the Committee, to the conduct of a member who persists in irrelevance or in tedious repetition either of his own arguments or of the arguments used by other members in debate, may direct him to discontinue his speech.

“44 (2) The Chair shall order any Member whose conduct is grossly disorderly to withdraw immediately from the House during the remainder of the day’s sitting.....”.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Sekali lagi saya jemput Ahli Yang Berhormat daripada Jelutong sila menarik balik perkataan “kurang ajar” itu.

Tuan Karpal Singh: Saya tidak tarik balik oleh kerana apa yang saya cakap adalah betul, tidak boleh terima arahan, Tuan Speaker, habis. Atas

apa yang saya rasa betul saya cakap itu 10 kali, saya ada minta jalan untuk memberi penjelasan, tidak diberi, jikalau itu tidak “kuang ajar”, saya tidak tahu apa kurang ajar.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Pengerusi, boleh saya jelas sedikit?

Tuan Karpal Singh: Di sini “baruah” pun sekarang ada Ahli Yang Berhormat cakap, Tuan Speaker. Apa tindakan Tuan Speaker ambil atas itu? Tuan Speaker, apa keadilan ada di sini?

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya minta Ahli Yang Berhormat dari Jelutong. . . .

Tuan Karpal Singh: Dua kali ada cakap “baruah”. Tuan Speaker senyap oleh kerana apa? Is that justice? Double standards.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya minta Ahli Yang Berhormat dari Jelutong duduk dahulu.

Tuan Karpal Singh: Tidak payah, saya duduk.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Saya akan selesaikan satu-satu masalah.

Tuan Karpal Singh: Tuan Yang Dipertua, selesaikanlah.

Yang Berhormat Tuan Karpal Singh keluar Dewan)

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya sekali lagi menarik perhatian Dewan, kita hendaklah menghormati Dewan yang mulia ini. Saya harap semua Ahli-ahli Yang Berhormat tidak akan menggunakan perkataan-perkataan yang melanggar aturan peraturan Mesyuarat kita ini. Sekarang ini saya jemput Yang Berhormat Menteri pula teruskan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya tidak dapat meneruskan selagi maruah saya tidak

tertebus. Saya hendak meminta a point of order yang penting supaya saya boleh dapat dikeluarkan, usirkan ataupun bawa Yang Berhormat ini kepada Privileges Committee; ini saya tidak boleh terima kerana ibubapa saya, aruah emak saya, upbringing, tidak dapat, tidak boleh. I cannot accept it. Saya tidak boleh terima, no, it is a matter of principle. Dewan ini ditangguhkan pun tidak apa, kerana maruah saya terjejas.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Ahli-ahli Yang Berhormat, oleh sebab perkara ini memerlukan satu perhatian yang serius, maka saya menempohkan Dewan ini selama lima minit.

Persidangan ditempohkan pada pukul 4.46 petang.

Persidangan disambung semula pada pukul 5.00 petang.

**(Tuan Shamsuri bin Md. Salleh
mempengerusikan Mesyuarat)**

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Ahli-ahli Yang Berhormat, semasa Dewan ini belum ditempohkan, lagi saya telah meminta Ahli Yang Berhormat dari Jelutong menarik balik perkataan “kurang ajar” yang dihadapkan kepada Yang Berhormat Menteri Penerangan. Tiga kali telah saya sebutkan tetapi beliau enggan mematuhi Aturan Peraturan Dewan ini. Sekarang di bawah Peraturan Mesyuarat 44 (2), saya namakan Yang Berhormat dari Jelutong iaitu Encik Karpal Singh telah engkar mematuhi perintah daripada Yang Dipertua Dewan ini dan keputusannya beliau mestilah mematuhi Peraturan Mesyuarat 44 (2). Sekali lagi saya namakan Ahli Yang Berhormat dari Jelutong iaitu Encik Karpal Singh.

Menteri Wilayah Persekutuan (Dato Shahrir bin Abdul Samad): Tuan Yang Dipertua, di bawah Peraturan

Mesyuarat 44 (3), apabila seseorang itu telah disebutkan namanya oleh Pengerusi sebaik-baik telah dilakukannya kesalahan, saya inginlah mencadangkan bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 44 (3) Yang Berhormat Encik Karpal Singh digantung kerja sebagai Ahli Majlis.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta sokong.

Dato Dr Tan Tiong Hong: Tuan Yang Dipertua, saya mohon menyokong.

Tuan Karpal Singh: Tuan Yang Dipertua, point atas saya tuduhan oleh Dewan ini oleh kerana itu bolehkah saya jawab atas tuduhan itu on the principle of right to be heard, dengan izin.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya minta Ahli Yang Berhormat duduk dahulu. Kita buat keputusan satu-satu.

Tuan Karpal Singh: Saya dapat satu ruling atas ini, bolehkah saya dapat satu peluang untuk jawab-jawab tuduhan. Itu apa yang ada dalam mahkamah bila seseorang kena tuduh dalam mahkamah (*Disampuk*), tuduhan ada dibaca kepada orang yang dituduh, selepas itu orang itu dapat peluang.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya belum lagi memberi peluang Yang Berhormat bercakap.

Tuan Karpal Singh: Boleh dapat peluang?

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Sila Yang Berhormat duduk!

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker, bolehkah saya dapat peluang?

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya tak beri peluang lagi Yang Berhormat bercakap.

Tuan Karpal Singh: Tak bagi lagi, mungkin boleh beri lagi sekejap (*Disampuk*). saya sedar.

Dato Shahrir bin Abdul Samad: Tuan Yang Dipertua, usul yang telah saya cadangkan dan telah pun disokong, saya harap

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta sebutkan sekali lagi usul.

Dato Shahrir bin Abdul Samad: Usulnya, Tuan Yang Dipertua, ialah:

Bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 44 (3), Yang Berhormat Encik Karpal Singh digantung kerja sebagai Ahli Majlis.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Sehingga bila?

Dato Shahrir bin Abdul Samad: Sehingga habis tempoh Parlimen.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta sokong.

Dato Dr Tan Tiong Hong: Tuan Yang Dipertua, saya mohon menyokong.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Terima kasih. Ahli-ahli Yang Berhormat.

Tuan Lim Kit Siang: Tuan Speaker bolehkah cadangkan Usul itu lagi sekali?

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta baca sekali lagi Usul.

**Y.B. DARI JELUTONG
DIGANTUNG KERJA SEBAGAI
AHLI MAJLIS DI BAWAH
S.O. 44 (3)**

Dato Shahrir bin Abdul Samad: Tuan Yang Dipertua, saya mencadangkan:

Bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 44 (3), Yang Berhormat Encik Karpal Singh, Ahli Yang Berhormat dari Jelutong

digantung kerja sebagai Ahli Majlis sehingga habis sidang Dewan Rakyat.

Dato Dr Tan Tiong Hong: Tuan Yang Dipertua, saya mohon menyokong.

Usul dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Diputuskan,

Bahawa menurut peruntukan Peraturan Mesyuarat 44 (3), Yang Berhormat Encik Karpal Singh, Ahli Yang Berhormat dari Jelutong digantung kerja sebagai Ahli Majlis sehingga habis sidang Dewan Rakyat.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Dan mulai sekarang Ahli Yang Berhormat dari Jelutong, Encik Karpal Singh diminta keluar daripada Dewan ini. *(Tepuk)*

Tuan Karpal Singh: Sebelum saya keluar, Tuan Speaker
.*(Disampuk)* Diam, diam!

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta bertenang.

Tuan Karpal Singh: Kurang ajar tidak boleh guna, Tuan speaker, "kurang ajar" tidak boleh diguna. "Baruah" boleh diguna "anak haram" pun boleh diguna dalam Dewan ini, itu apa yang ada dalam Dewan ini . . . *(Disampuk)*

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya jemput

Tuan Alias bin Md. Ali: *(Bangun)*

Tuan Karpal Singh: Tuan Speaker, baru-baru ini *(Disampuk)*

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Ahli Yang Berhormat dari Jelutong, sila keluar! *(Disampuk)*

Tuan Karpal Singh: Saya tidak keluar, Tuan Speaker.
(Disampuk) oleh kerana baru-baru ini

Ahli Yang Berhormat cakap "baruah" lagi sekali. . . . *(Disampuk)*. Sekarang kuat cakap.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta tuan-tuan tolong bertenang. Ahli Yang Berhormat, sila bertenang dan saya jemput dengan segala hormatnya Yang Berhormat dari Jelutong sila keluar dan minta tuan-tuan jangan ganggu.

Tuan Karpal Singh: Apa keadilan di sini, Tuan Speaker. Tuan Speaker, saya mahu dapat jawapan atas itu, apa keadilan. Baru-baru ini Yang Berhormat cakap baruah. Boleh diguna di sini, anak haram pun boleh diguna.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya jemput Bentara tolong iringkan Ahli Yang Berhormat dari Jelutong keluar. Bentara, sila iringkan Ahli Yang Berhormat dari Jelutong keluar. *(Tepuk)*

*(Y.B. Tuan Karpal Singh keluar
Dewan diiringi oleh Bentara
Mesyuarat)*

Tuan Lim Kit Siang: On a Point of order. Tadi apabila Yang Berhormat dari Jelutong keluar, Yang Berhormat dari Pasir Puteh

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Saya tarik balik *(Ketawa)*.

Tuan Lim Kit Siang: Ha, tarik balik, tak ada maruah.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Awak yang tak ada maruah.

Tuan Lim Kit Siang: Tak ada maruah. Kedua, on a point of order, Tuan Yang Dipertua, saya mahu minta satu keputusan mengenai Ministerial Statement atau Penerangan daripada Menteri mengikut Erskine May, mukasurat 336, dengan izin, Ministerial Statements—Explanations are made in the House by Ministers

Tuan Alias bin Md. Ali: Tuan Yang Dipertua, di bawah Peraturan Mesyuarat berapa Ahli dari Kota Melaka bangun?

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta duduk dahulu Yang Berhormat. Saya hendak tanya Yang Berhormat Menteri sama ada beliau boleh beri jalan atau tidak.

Tuan Lim Kit Siang: Saya atas point of order bahawa Yang Berhormat Menteri apabila menimbulkan Ministerial Statement sudah salahguna kuasa, dan saya meminta satu keputusan. . . .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Peraturan Mesyuarat berapa?

Tuan Lim Kit Siang: Bahawa dalam. perlahan-lahan, sabar, tentu boleh dapat. . . (Disampuk) Ya 41 (i) Statements by Ministers dan

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, kita belum lagi. . . (Disampuk) Nanti sekejap, Tuan Yang Dipertua, kerana saya sedang bercakap tadi semasa Dewan ditangguhkan.

Tuan Lim Kit Siang: Point of order. Saya berdiri atas point of order.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya pun berdiri atas point of order.

Tuan Lim Kit Siang: Tuan Speaker, saya berdiri dahulu. Awak berdiri kemudian.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tidak, kerana saya. . . .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya minta kedua-dua Ahli Yang Berhormat sila duduk, saya buat keputusan. Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka tadi menyebut 41 (i). Di sini tidak ada 41 (i). (Ketawa)

Tuan Lim Kit Siang 41 (i) - Baik. Itu silap, saya akui. (Ketawa)

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Minta tolong diam.

Tuan Lim Kit Siang: Apa ini, harap bukan dalam circus. Ya, 14 (1) (i) mengenai Ministerial Statement dan di sini saya sebut Erskine May, mukasurat 336 yang berbunyi, yang tadi Yang Berhormat ada mengagungkan King James, nampaknya mengagung-agungkan masa King James.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Yang Berhormat dari Kota Melaka duduk.

Tuan Lim Kit Siang: Saya belum habis.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Point of order. . . .

Tuan Lim Kit Siang: Saya pun point of order.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya belum habis.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Yang Berhormat Menteri tadi beri jalan.

Tuan Lim Kit Siang Point of order, saya berdiri.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua.

Tuan Lim Kit Siang: Point of order yang saya kemukakan mesti dihabiskan dahulu sebelum point of order kedua boleh ditimbul.

Dato Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Point of order saya dahulu.

Tuan Lim Kit Siang: Nanti. Kalau point of order kedua boleh timbul, saya boleh timbul point of order

ketiga. Yang Berhormat Menteri boleh timbul point of order keempat. Macam ini tak habis.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Ya, saya minta duduk dahulu kedua-duanya.

Tuan Lim Kit Siang: Baik, satu point, satu point dahulu.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Sila Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka teruskan.

Tuan Lim Kit Siang: Terima kasih.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, kerana saya tadi dalam memberikan kenyataan, kemudian ditangguhkan, pada hal saya masih dalam kenyataan.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Biar saya beri keputusan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Dia minta jalan.

Tuan Lim Kit Siang: Saya tak beri jalan dahulu. Point of order.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: 14 (1) (i) hanya untuk saya, bukan untuk dia. Sekarang boleh minta penjelasan kerana Aturan Peraturan Mesyuarat.

Tuan Lim Kit Siang: Tak ada penjelasan.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya minta kedua-dua duduk dahulu.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Ya.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Saya akan beri keputusan. Saya hendak dengar hujah-hujah dari Yang Berhormat dari Kota Melaka. sila, ataupun point of ordernya.

Tuan Lim Kit Siang: Point of order bahawa Yang Berhormat Menteri ada berdiri atas 14 (1) (i) membuat

statement oleh Menteri dan sebenarnya apa ertinya statement Menteri, bukan apa yang disalahguna kuasa, salahguna privilege, yang dibaca tadi itu extract, baca kepada sendiri, Erskine May, mukasurat 336 yang berbunyi:

Ministerial Statements

"Explanations are made in the House by Ministers on behalf of the Government regarding their domestic and foreign policy: stating the advice they have tendered to the sovereign regarding their retention of office or the dissolution of Parliament: - announcing the legislative proposals their intend to submit to Parliament, or the course they intend to adopt in the transaction and arrangement of public business. These explanations are now sometimes elicited by arrangement in reply to a question but the old practice under which they were volunteered spontaneously is often followed."

Bukan untuk melancarkan satu hujah-hujah, ucapan-ucapan yang berbau politik dan jahat dan mengatakan DAP mahu menimbulkan huru-hara, mahu orang Melayu lawan orang Melayu dan menimbulkan keadaan dalam Dewan ini huru-hara akibat tadi apa yang berlaku semua Yang Berhormat Menteri mahu seorang bertanggungjawab salahguna Ministerial Statement.

Dan saya harap bahawa satu keputusan boleh dibuat, Ministerial Statement ialah untuk regarding policy of the Government dan bukan untuk mengenai apa Roket. Itu substantive motion atau usul lain datang. Dia tidak takut, tetapi ikutlah prosedur-prosedur Parlimen.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Ahli-ahli Yang Berhormat, Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka menarik perhatian Peraturan Mesyuarat 14 (1)

(i). 14 (1) (i) ini di mana Yang Berhormat Menteri boleh membuat penjelasan dalam Dewan ini. Saya dapati Yang Berhormat Menteri membuat penjelasan mengenai tuduhan yang telah dibuat oleh Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka terhadap pindaan Perlembagaan.

Sekarang saya membenarkan Yang Berhormat Menteri, sila teruskan dan saya harap Ahli-ahli yang lain tolong jangan mengganggu. Sila.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, saya minta maaf kepada Dewan yang mulia ini kerana telah . . .

Tuan Lim Kit Siang: On a point of order, sila duduk! Saya mahu tanya point of order mengenai ruling tadi. Saya mahu tanya sama ada mahu dapat satu guidance, satu panduan apabila Yang Berhormat Menteri boleh menggunakan penjelasan Menteri untuk menjawab tuduhan-tuduhan Parti Pembangkang, adakah Parti Pembangkang opposition statement di dalam Standing Orders di mana membenarkan kita membuat semacam ini?

Apakah tuduhan kita boleh berdiri dan hantam dua jam, kalau tidak ini menunjukkan Ministerial Statement, bukan untuk makna ini, ini sudah salahguna privilege of the House.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya harap tidak ada lagi ganggu selepas ini, Tuan Yang Dipertua. Sekarang saya. . .

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Sila teruskan. Saya tetap dengan keputusan saya tadi, sila teruskan, dan saya harap jangan ganggu kerana kita ada perkara-perkara yang hendak dibereskan. Sila.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Saya akan cuba, Tuan Yang Dipertua, saya pun sudah terlalu banyak, saya pun rasa tidak sedap

menggunakan masa Dewan tetapi mesti saya beri dua, tiga penerangan sebelum itu.

Pertama mengenai masalah Ministerial Statement ialah termasuk public problems. Dan saya membincangkan masalah yang ada kaitan dengan masalah public.

Masalahnya ialah tuduhan terhadap Peguam Negara. Dan saya akan buat conclusion nanti. Dan saya telah menyatakan apakah asas-asas saya hendak berucap pada hari ini, iaitu asas yang pertama masalah kenyataan mengenai Peguam Negara dan kemungkinan saya hanya hendak sentuh sedikit dari segi tuduhan terhadap constitutionality walaupun ini bukan tanggungjawab kita, hanya sebagai sentuhan sampingan. Tetapi pada pokoknya ialah masalah tuduhan terhadap Jabatan Peguam Negara. Ini masalah public matter or of public importance.

Jadi, Menteri mesti membuat penjelasan, itu sebab saya baca surat daripada Perdana Menteri, tidakkar Perdana Menteri hendak berikar kepada saya kalau tidak public importance.

Maknanya Perdana Menteri telah menyerahkan surat yang dialamatkan kepada Perdana Menteri kepada saya sebagai Menteri Penerangan untuk menjelaskan. Maknanya, is it not a matter of public importance?

Jadi in the matter of interpretation, saya ingin let it lie there. Jadi maknanya benda ini penting Tuan Yang Dipertua. Itulah sebabnya saya diberi oleh Perdana Menteri surat yang ini dan masuk surat ini untuk membincangkannya. Point of order lagi.

Tuan Lim Kit Siang: Point of order, point of order sangat mustahak oleh kerana kalau mesyuarat kita mahu berjalan dengan teratur, kita semua faham point of order.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Apa dia.

Tuan Lim Kit Siang: Point of order saya ialah adakah penjelasan 14 (1) (i) bahawa penjelasan Yang Berhormat Menteri tadi bahawa apa perkara-perkara of public importance boleh menjadi isi Ministerial Statement.

Adakah ini mengikut peraturan atau ini lagi satu salah tafsiran, salahguna privilege dalam Dewan ini oleh kerana ada majority banyak.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Tuan Yang Dipertua, Yang Berhormat dari Kota Melaka yang bacakan balik tadi. Saya tidak ada Erskine May di sini. Jadi, kalau boleh saya pinjam, saya boleh baca sekali, Yang Berhormat sudah baca, tetapi tidak apalah. Ini jadi lagi panjang nanti.

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: sila teruskan.

Datuk Seri Mohd. Adib bin Haji Mohd. Adam: Yang kedua, Tuan Yang Dipertua, saya ingin mendaftarkan rasa dukacita saya, ini mesti saya buat sebelum saya teruskan sedikit, saya sudah tidak ada lagi mood hendak bercakap.

Tetapi saya rasa keciwa dengan sikap Yang Berhormat dari Jelutong dan yang saya rasa gusar kerana arwah ibu saya yang menjaga saya daripada kecil tidak pernah pun mengatakan saya kurang ajar. Jadi, saya rasa keciwa, saya rasa sedih, kerana kenyataan ini terlalu melukakan hati saya. Tidak pernah ibu saya mengatakan saya begini dan saya rasa sedih.

Apabila saya menjalankan tanggungjawab saya sebagai Menteri Kerajaan. Tetapi tidak apa, saya ingin mendaftar hati sedih saya ini kepada Dewan ini terhadap sikap yang saya tidak menduga daripada seorang yang terpelajar, seorang peguam, seorang

yang saya anggap macam bapa saya, lebih tua dari saya, tetapi membawa cara-cara yang paling biadap. Saya sedih, kerana saya teringatkan ibu saya yang membesarkan saya.

Jadi, saya ingin mendaftarkan kekeciwaan saya dan saya harap satu tindakan yang lebih keras daripada ini diambil terhadap Ahli Yang Berhormat dari Jelutong.

Tuan Yang Dipertua, saya hanya ingin menggulung ucapan saya ini bahawa saya telah ditugaskan, saya harap Yang Berhormat dari Kota Melaka dapat sekurang-kurangnya dari segi terhadap tuduhan bahawa Attorney General ataupun setelah saya bacakan surat Perdana Menteri, bahawa jelas Attorney-General memberikan pandangan dan tadi saya ada bertanya bukankah benar bahawa Jabatan Peguam Negara ada objection terhadap Rang Undang-undang Perlembagaan. Tetapi the objection of the Attorney-General's Chambers was overridden. Dan ini seterusnya ada lagi bahawa kata adalah spy dan sebagainya, dia ada kaki dalam ini dan sebagai kesimpulan saya pertama hendak minta Yang Berhormat tarik balik kenyataan ini supaya dapat memperbetulkan rekod dan supaya tidak timbul masalah-masalah yang lain daripadanya.

Kedua, kalau benar tuduhan Yang Berhormat itu, kita harap Yang Berhormat dapat memberitahu Dewan yang mulia ini bahawasanya Peguam Negara menerusi spy ataupun kaki Yang Berhormat katakan tadi mengsubstantiate kenyataan Yang Berhormat itu dan saya harap perkara ini diambil dengan paling serius. Sekian, terima kasih. *(Tepuk)*

Tuan Lim Kit Siang: Tuan Yang Dipertua, tadi Yang Berhormat Menteri ada minta saya tarik balik, adakah saya ada peluang untuk membuat satu ucapan yang selama dua jam?

Tuan Shamsuri bin Md. Salleh: Yang Berhormat boleh menghantar permohonan kepada Tuan Yang Dipertua.

**RANG UNDANG-UNDANG
PERBEKALAN, 1984**

DAN

USUL

ANGGARAN PEMBANGUNAN, 1984

Jawatankuasa

Aturan Urusan Mesyuarat dibacakan bagi menyambung semula pertimbangan atas "Rang Undang-undang Perbekalan, 1984 dan Anggaran Pembangunan, 1984 dalam Jawatankuasa sebuah-buah Majlis" - (Hari Kelimabelas)

Majlis bersidang dalam Jawatankuasa.

(Tuan Shamsuri bin Md. Saleh
mempengerusikan Jawatankuasa)

Maksud B. 63 (Jadual)

Maksud P. 63 (Anggaran Pembangunan, 1984)

Tuan Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat, Maksud Bekalan B. 63 dan Kepala Pembangunan P. 63 di bawah Kementerian Kerja Raya terbuka untuk dibahas.

5.09 ptg.

Tuan Quah Wee Liam (Kluang): Tuan Pengerusi, saya bangun untuk membincangkan mengenai peruntukan bagi Kementerian Kerja Raya, Maksud Pembangunan 63, mukasurat 633, Butiran 1, 2, dan 3, memperbaiki jalan-jalan dan jambatan-jambatan di Semenanjung Malaysia.

Tuan Pengerusi, Yang Berhormat Mulia Menteri Kewangan Malaysia mencadangkan sebanyak \$343,010,200

diperuntukkan untuk pembangunan jalan raya dan jambatan. Peruntukan bagi tahun 1983 adalah sebanyak \$541,757,160 dan ini bermakna untuk tahun 1984 peruntukan dikurangkan sebanyak \$198,764,960.

Pembangunan jalan raya dan jambatan adalah sangat penting di sebuah negara seperti negara kita dalam masa pembangunan, rakyat kita terutamanya di kawasan-kawasan luar bandar adalah menaruh harapan besar ke atas Kerajaan bagi memberikan kepada kita kemudahan-kemudahan awam, khasnya jalan raya, jambatan dan bekalan air yang lebih baik. Saya harap Kerajaan akan mengambil perhatian yang serius mengenai memperbaiki mutu dan meninggikan taraf infrastruktur dan kemudahan-kemudahan awam yang sedia ada.

Tuan Pengerusi, saya ingin mengambil kesempatan ini di sini untuk membawa perhatian sekali lagi kepada Kerajaan atas rayuan penduduk-penduduk di kawasan Kluang mengenai satu jalan raya yang sibuk yang dikehendaki diperbaiki dengan segera. Walaupun saya telah mempersoalkan di Dewan ini pada tiap-tiap session tetapi penduduk-penduduk di Kluang tidak mendapat sebarang jawapan yang memuaskan.

Tuan Pengerusi, untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, Jalan Mersing adalah sebatang jalan raya yang bermula dari pintu landasan keretapi yang terletak di tengah-tengah bandar Kluang, jalan raya yang menghubungkan daerah Kluang dengan Daerah Mersing adalah juga merupakan jalan raya yang terlalu sibuk dengan berbagai jenis kenderaan oleh kerana jalan ini terletak di tengah-tengah bandar yang merupakan juga menjadi pusat membeli-belah. Maka tidaklah bijak kiranya dilepaskan dari pandangan atau tidak diberi perhatian. Jalan raya ini telah dibina jalan dua hala untuk mengurangkan kesesakan lalu lintas

tetapi disebabkan jalan dua hala yang telah siap dibina itu hanya panjangnya lebih kurang 1.75 kilometer sahaja maka tujuan pokoknya tidak mendatangkan kesan yang diharapkan.

Tuan Pengerusi, Bandar Kluang adalah sedang membangun dengan pesat sekali dan ekorannya ternyata sekali banyak projek perumahan yang telah siap dan banyak juga yang sedang dalam proses pembinaan serta dalam rancangan terdapat di dalam daerah ini. Apabila memperkatakan projek-projek perumahan di Kluang, di Jalan Mersing sahaja terdapat 80% daripada projek yang ada di Kluang. Projek perumahan dan kawasan perumahan yang terletak di Jalan Mersing dan yang menggunakan jalan itu bagi menyampaikan ke kawasan projek ini adalah seperti berikut:

13 kawasan perumahan yang telah siap dibina dan didiami.

Satu kawasan perumahan yang telah siap dibina.

Dua kawasan perumahan yang sedang dalam proses pembinaan dan hampir siap.

Selain dari projek perumahan, Jalan Mersing ini juga adalah jalan raya yang menghubungkan 6 buah kampung, begitu juga 8 buah sekolah yang menggunakan Jalan Mersing sebagai jalan raya. Saya juga membawa perhatian kepada Dewan ini di Jalan Mersing ini juga terdapat sebuah kilang elektronik, dua buah kilang papan lapis, sebuah kilang batu marmar (morsaic), sebuah kilang kain, sebuah kilang kertas, dua buah kilang papan, sebuah kilang penapis minyak kelapa sawit. Kesemua kilang-kilang ini terletak di antara kilometer 5 dan kilometer 7 Jalan Mersing.

Tuan Pengerusi, selain daripada apa yang saya sarankan di Jalan Mersing juga terdapat sebuah 'ammunition

depot' yang besar, sebuah kem askar yang besar, sebuah kawasan perindustrian yang besar, sebuah kawasan perumahan untuk pekerja-pekerja di kawasan perindustrian dan beberapa buah ladang kelapa sawit dan getah.

Tuan Pengerusi, di Jalan Mersing juga terdapat dua projek Kerajaan yang besar iaitu pembinaan sebuah penjara yang terbesar di selatan Semenanjung Malaysia dan sebuah kem untuk melatih anggota-anggota unit kawalan keselamatan. Kedua-dua rancangan ini akan dibina pada masa akan datang di-Kampung Gajah.

Dari apa yang disarankan ini jelas sekali bahawa jalan raya ini, Jalan Mersing perlu diberi perhatian utama untuk dijadikan jalan dua hala memandangkan kepada ekonomi negara ketika ini. Jalan dua-hala ini dicadangkan dibina sehingga ke kilometer 7 kerana pada ketika ini dari pusat bandar Kluang sehingga ke kilometer 7 Jalan Mersing adalah merupakan jalan yang penuh sesak dengan kenderaan-kenderaan berat seperti truck askar, lori-lori, bas-bas sekolah dan swasta, serta juga jenis kenderaan lain seperti motokar/kereta sewa dan lori-lori kecil yang telah banyak kemalangan yang sangat serius di mana kematian-kematian telah berlaku di jalan raya yang penting ini. Untuk memperkuat lagi mengapa cadangan ini perlu diberi keutamaan ialah dari sejak tahun 1975 penduduk-penduduk di Kluang tidak ada banyak projek pembangunan yang boleh dibanggakan dan pada pilihanraya umum, penduduk-penduduk telah membuat banyak rayuan atas memperbaiki Jalan Mersing. Walaupun peruntukan bagi jalan raya dan jambatan pada tahun 1984 dikurangkan, saya merayu bagi pihak semua penduduk di Kluang supaya cadangan yang saya buat ini untuk menjadikan Jalan Mersing dari

kilometer 1½ hingga ke kilometer 7, menjadi satu jalan raya dua hala diberikan keutamaan.

Tuan Pengerusi, dari salah satu tujuan Kerajaan dalam pembangunan kemudahan-kemudahan awam negara kita adalah untuk memperbaiki mutu dan meninggikan taraf infrastruktur dan kemudahan-kemudahan awam yang sedia ada.

Saya harap Kerajaan akan menempatkan priority yang tinggi kepada Jalan Mersing di Kluang. Dengan ini, saya menyokong cadangan peruntukan yang dicadangkan oleh Yang Berhormat Mulia Menteri Kewangan kepada Kementerian Kerjaraya. Saya juga mengucapkan ribuan terima kasih kepada Tuan Pengerusi atas peluang yang diberikan pada saya membahas peruntukan ini kepada petang ini.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat dari Labis.

5.30 ptg.

Tuan Bahari bin Haron (Labis): Tuan Pengerusi, saya merujuk kepada Maksud Bekalan B. 63. Butiran 1100—Program (2)—Jalan dan Jambatan.

Tuan Pengerusi, untuk makluman Dewan, kebanyakan jambatan-jambatan di luar-luar bandar masih lagi merupakan jambatan-jambatan kayu yang telah dibina sekian lama. Sungguhpun saya faham bahawa ada rancangan-rancangan untuk membina ataupun menggantikan jambatan-jambatan kayu ini dengan jambatan-jambatan batu tetapi mungkin ini akan memakan masa yang panjang disebabkan oleh perbelanjaan yang begitu banyak diperlukan.

Apa yang ingin saya tekankan ialah disebabkan penggunaan jambatan-jambatan itu di masa kini memandangkan kepada pembangunan yang begitu pesat yang berlaku di kawasan-kawasan luar bandar

penggunaannya tidaklah sesuaai lagi sepertimana di kala jambatan-jambatan itu dibina dahulu. Disebabkan oleh tambahan pengeluaran hasil-mahsul daripada kawasan-kawasan luar bandar. Jadi apa yang berlaku di setengah-setengah tempat terutamanya dalam kawasan saya sendiri ialah di mana terdapat keadaan penggunaan yang tidak dikawal oleh lori-lori berat, jambatan-jambatan telah rosak dan saya dapati kadangkala memakan masa yang begitu lama bagi pihak JKR untuk membetulkan jambatan-jambatan yang rosak tersebut. Jadi, saya ingin mencadangkan supaya ditubuhkan satu unit khas yang berfungsi untuk mengawasi jambatan-jambatan kayu itu supaya apabila berlaku kerosakan dapat ianya diperbetulkan dengan berapa yang segera.

Saya ingin menarik perhatian Kementerian berkenaan iaitu satu kerosakan jambatan berlaku kira-kira sebulan dahulu di sebuah kampung dalam kawasan saya iaitu antara Kampung Sawah Baru dan Kampung Pekan Air Panas. Perkara ini telah dibawa kepada pengetahuan pihak JKR dan sehingga hari ini belum ada usaha-usaha yang benar-benar konkrit dijalankan untuk membetulkan jambatan ini oleh kerana jambatan ini merupakan satu perhubungan yang penting bagi rakyat jelata di kawasan-kawasan yang saya sebutkan tadi.

Saya menyentuh di atas Kod yang sama, Program (3)—Bekalan Air. Kebanyakan kawasan-kawasan di luar bandar, tanggungjawab mengenai bekalan air ialah di bawah Pejabat-pejabat Daerah. Di sini terdapat banyak kelemahan-kelemahan terutamanya di dalam musim panas di mana setengah-setengah kampung di pendalaman pihak Pejabat-pejabat Daerah disebabkan oleh kekurangan-kekurangan yang tertentu telah tidak dapat menyediakan bekalan air sepertimana yang diperlukan oleh

rakyat-rakyat di kampung-kampung yang terlibat dalam keadaan kekurangan air ini.

Misalannya saya ingin menyebut satu kampung dalam kawasan saya, dalam kawasan pendalaman kira-kira 30 batu daripada bandar Segamat iaitu Kampung Mensudut Lama yang telah mengalami keadaan kekurangan air. Disebabkan oleh punca air yang telah mengalami keadaan kekurangan air. Disebabkan oleh punca air yang telah dicemar oleh pembangunan-pembangunan kilang iaitu Sungai Palong yang telah mengakibatkan keadaan begitu buruk sehingga kesihatan penduduk-penduduk di kampung yang saya katakan itu telah terjejas.

Apa yang saya ingin sarankan ialah supaya tanggungjawab mengenai air keseluruhannya diambilalih oleh pihak Jabatan Kerjaraya, oleh kerana Jabatan Kerjaraya dengan manpower dan segala alat kelengkapan yang ada pada Jabatan ini sudah tentu akan mempunyai keupayaan yang lebih bagi memastikan bahawa segala keperluan air walau di mana-mana sekali dapat diawasi ataupun dijaga oleh Jabatan ini.

Dengan itu saya menyokong akan Maksud B. 63 ini.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat dari Hilir Perak.

5.36 ptg.

Tuan Megat Junid bin Megat Ayob (Hilir Perak) Dalam membahaskan Maksud B. 63, Kementerian Kerjaraya atas Maksud Pembangunan P. 63 dalam tajuk Jalan raya dan Jambatan, ceraihan 1 hingga 4. Suka saya mengulangi lagi sekali cerita sebuah jambatan yang paling ganjil di dunia yang serba moden ini iaitu Jambatan Sungai Bidor yang menyambungi bandar Teluk Intan

dengan kawasan jelapang padi Sungai Manik. Di atas jambatan inilah yang mana lebih kurang 100 meter kereta, lori dan bas berkongsi dengan keretapi. Perkongsian itu tidaklah menjadi masalah. Tetapi keadaan jambatan itu sendiri sungguh mengerikan di mana papan-papan lantai jambatan itu sudah rosak di sana-sini, berlubang-lubang disertai pula oleh tonjolan kepala-kepala paku besi yang besar-besar. Entah berapa orang yang menjadi mangsa iaitu jatuh mati dari jambatan ini dan entah berapa banyak kereta dan motor yang menemui kemalangan.

Tuan Pengerusi, jambatan ini telah wujud lebih kurang 100 tahun yang lalu iaitu sejak keretapi diperkenalkan di antara pekan Tapah Road ke bandar Teluk Intan. Ia merupakan satu khazanah lama yang harus dijaga dan disimpan sebagai pusaka zaman yang tidak ternilai harganya. Tetapi ini tidak bermakna ia boleh digunakan dalam dunia yang serba moden ini. Jambatan tersebut elok dikekalkan di situ sebagai bahan sejarah. Tetapi sebuah jambatan baru yang sesuai dengan peredaran zaman wajib dibina. Terlalu lama telah dilaung-laungkan bahawa peruntukan sebanyak \$11 juta telah pun diperuntukkan. Namun kerja-kerja ke arah itu masih belum menjelang tiba.

Tuan Pengerusi, saya kurang faham apakah kriteria yang digunakan oleh pihak Kementerian untuk menentukan satu-satu projek itu diutamakan atau dikemudiankan kerana Jambatan Sungai Bidor ini sungguhpun daif, merbahaya dan ganjil. Yang menghairankan pihak Kementerian meluluskan segala bentuk pengangkutan menggunakan jambatan ini termasuk bas ekspres, lori berat dan sebagainya tetapi jambatan tersebut tidak ubah seperti sebuah jambatan di sebuah pekan "cowboy" di Amerika beratus-ratus tahun dahulu.

Alkesah begitulah ceteranya sebuah jambatan bersejarah yang uzur dan bahaya yang mungkin sesuai untuk penggambaran lokasi sebuah filem purba. Diharapkan cerita ini juga akan menyedarkan pihak yang berkenaan bahawa di samping tumbuhnya pencakar-pencakar langit di Ibukota wujudnya sebuah jambatan lama yang memohon belas kasihan.

Tuan Shamsuri bin Md. Saleh: Di kawasan Yang Berhormatkah itu.

Tuan Megat Junid bin Megat Ayob: Ya. Terima kasih, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi, perkara kedua yang ingin saya bincangkan ialah cara kita membina jalan raya-jalan raya melalui kampung-kampung. Selalunya jalan-jalan ini dibina dengan dimulai dari pangkal ke hujung. Bila ini berlaku lori-lori berat menggunakan jalan pangkal yang telah siap itu untuk menyiapkan jalan di sebelah hujung. Bila jalan di hujung sudah siap jalan di pangkal sudah hancur dilanda oleh lori-lori tanah. Sudahlah orang kampung terpaksa menghadapi pencemaran udara dari debu-debu tanah merah tersebut, terpaksalah Kementerian membelanjakan wang untuk membina kembali jalan di pangkal yang telah rosak itu. Bukankah lebih baik jalan ini dibina dari hujung ke pangkal, tidaklah wujud perbelanjaan dua kali. Mungkin kos ini akan dibebankan ke atas pihak pemborong tetapi segala-segalanya telah dikira oleh pihak pemborong semasa mereka memasuki tender. Keadaan ini sungguh ketara di dalam pembinaan jalan dari Jabatan Idris Shah Bota melalui Telok Sena ke Kota Setia yang melibatkan kawasan-kawasan pilihanraya Parit dan Hilir Perak.

Tuan Pengerusi, dalam memperbaiki jalan raya pula, kerap kali tebing di kiri kanan jalan dibiarkan terlalu tinggi, sehingga jika pemandu yang

kurang cermat akan berlaku kemalangan terutama apabila berlaku kereta berselisih. Diharapkan tebing-tebing jalan yang tinggi itu dapat dinipiskan untuk mengelakkan dari terjadinya kemalangan. Begitu juga jika wujud korek-mengorek di tepi jalan untuk mengubah tiang elektrik, tiang lampu atau memasang kebal atau paip sering kali tanah ditimbun di atas jalan walaupun ada kawasan luas di tepi jalan di mana tanah itu boleh ditimbunkan. Kerja-kerja itu tidak selesai dalam satu hari, maka berlakulah kesesakan terutama jika jalan raya itu merupakan jalan raya yang penting. di sebelah malam tidak pula diletakkan lampu isyarat; akhirnya kemalangan berlaku, walhal di luar negeri seperti Jepun, Taiwan dan Korea, lampu isyarat ini diletakkan dengan terang benderang.

Tuan Pengerusi, yang akhir ingin saya menyentuh tentang kemudahan-kemudahan yang disediakan oleh Kementerian untuk pengguna-pengguna jalan raya. Di Semenanjung sahaja ada kira-kira dua setengah juta kenderaan yang menggunakan jalan raya. Jalan raya adalah merupakan perangkap maut yang sungguh berjaya meragut nyawa begitu ramai manusia pada tiap-tiap tahun. Selain daripada kelalaian pemandu sudahkah benar-benar pihak Kementerian membekalkan segala kemudahan yang perlu untuk menghindarkan kemalangan ini? Adakah kita benar-benar telah menunjukkan betapa bernilainya nyawa pengguna-pengguna di jalan raya dengan mengemaskinikan kemudahan-kemudahan untuk keselamatan mereka di masa ke semasa. Tiap-tiap tahun ramai Menteri-menteri kita, pegawai-pegawai kita melawat ke luar negeri melihat bagaimana negeri-negeri luar yang maju seperti Jepun, Amerika, Switzerland dan Germany menyediakan kemudahan-kemudahan keselamatan tersebut. Tetapi apabila pulang ke tanahair apa yang dilihat

dan apa yang didengar tidak juga dipraktikkan. Sepatutnya jalan-jalan yang melalui lereng-lereng bukit atau gunung ada tempat-tempat yang patut diadakan wire netting, benteng-benteng batu atau pagar-pagar besi. Lihat sahaja jalan raya Karak berhampiran dengan Gombak selalu sahaja berlaku tanah runtuh dan menimbus jalan raya. Tidak boleh dinafikan banyak kali kemalangan berlaku. Begitu juga tentang garisan putih di tengah jalan didapati kadangkala terlalu malap. Alangkah baiknya jika jalan raya dapat digarisputihkan di tepi-tepi jalan termasuk di tengah jalan sekali. Ini akan memudahkan pemandu-pemandu kereta lebih selamat terutama apabila memandu di malam hari. Bukan tidak ada kita lihat ini berlaku di mana jalan raya-jalan raya dicatputihkan di tengah dan di kiri kanan tetapi bertempat-tempat, tidak selaras.

Begitu juga tanda selekoh maut, bukit curam dan sebagainya terlalu kecil dan kadangkala tidak berapa jelas. Selekoh-selekoh yang tajam atau persimpangan yang dikelilingi oleh hutan rimba, bukit-bukit atau rumah-rumah elok diletakkan cermin besar yang boleh menampakkan kenderaan-kenderaan yang datang. Kalau kita lihat di negara-negara yang maju tadi, ini semua dibuat dengan begitu terang dan jelas terutama pada waktu malam di mana tanda-tanda tersebut seolah-olah seperti lampu yang terang benderang walhal hanya dibuat dengan cat.

(Tuan Yang Dipertua *mem-pengerusikan Jawatankuasa*)

Saya harap perkara ini dapat difikirkan dan dipertimbangkan kerana perbelanjaan bukanlah begitu banyak tetapi kita dapat menilaikan harga nyawa pemandu-pemandu kita semua.

Sekian, terima kasih, Tuan Pengerusi, dan saya menyokong bekalan Kementerian ini.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat dari Pasir Mas.

5.47 ptg.

Wan Ibrahim bin Wan Abdullah (Pasir Mas): Tuan Pengerusi, saya bangun bagi membahaskan perkara Kementerian Kerja Raya, Butiran 1100, Program (1) dan (3).

Tuan Pengerusi, kita sebenarnya adalah sebuah negara yang memang telah digulungkan sebagai mempunyai jalinan jalan raya yang agak baik dan banyak kalau dibandingkan dengan negara-negara di Asia Tenggara ini. Dari setahun ke setahun jalan raya kita bertambah tetapi apa yang malangnya jalan raya-jalan raya yang ditambah ini yang banyak berselerak dalam negara kita ini mutunya tidaklah boleh dibanggakan lagi kalau dibandingkan dengan mutu jalan raya di negeri-negeri di Asia ini yang satu ketika dahulu kita menduduki tempat yang agak di atas tetapi hari ini saya rasa kita tidak lagi boleh berbangga dengan keadaan itu. Saya menyebutkan soal jalan raya ini seperti kawan-kawan lain telah menyebutkannya. Sebagai contoh, sebatang jalan raya Persekutuan yang menghubungkan Kota Bahru dengan Kuala Lumpur, kalau kita daripada Kota Bahru ke Kuala Lumpur kita menikmati jalan raya yang baik di Terengganu sahaja. Bila keluar dari sempadan Terengganu masuk sahaja negeri Pahang mulalah kita merasakan seolah-olah kita berada dalam sebuah negara lain. Jalan raya di negeri Pahang sekarang ini maksud saya jalan raya besar adalah amat teruk sekali yang meminta perhatian segera dari Kementerian Kerja Raya. Hari ini kita tahu lori-lorinya bukan sahaja seperti 10 tahun yang lalu tetapi sudah besar-besar, panjang-panjang, demikian bas

pun begitu juga. Rasanya dengan saiz jalan raya yang ada hari ini terutama negeri Pahang adalah tidak munasabah. Mungkin kerana saiz yang tidak sesuai inilah yang menyebabkan banyak berlaku kemalangan-kemalangan di antara kenderaan berat yang saya sebutkan tadi dengan motokar-motokar yang berulang alik di jalan ini.

Tuan Pengerusi, kalau kita lihat birai jalan di Pahang ini birai jalan dengan bahu jalannya adalah terlalu jauh perbezaan, tinggi tingkatnya seolah-olah jalan itu berada di atas bahu jalan berada di bawah. Ini menyebabkan kalau kita berselisih dengan lori, kalau kita terjun sahaja kemungkinan kereta kita boleh terbalik, kerana terlalu tinggi bahu jalan dengan birai jalan. Sudahlah jalan itu sempit yang terpaksa kita berbuat demikian; bila kita berselisih dengan lori atau bas kita terpaksa terjun ke bawah kerana jalan itu sudah sempit pada masa ini. Sempit disebabkan oleh kenderaan bertambah besar dan sempit kerana jalan itu sendiri sudah menjadi bertambah sempit kerana sebahagian birainya telah runtuh, tiada line puteh yang boleh menentukan sempadan jalan dengan bahu jalan. Sepanjang-panjang perjalanan daripada sempadan negeri Pahang barangkali hanya dekat Kuantan sahaja yang agak baik, selepas itu kita akan menemui jalan yang kurang baik seperti yang saya sebutkan tadi, sebelum daripada Kuantan sampai ke Kuala Lumpur.

Jadi, saya rasa adalah amat perlu bagi Kementerian Kerja Raya dalam mengendalikan jalinan-jalinan jalan raya yang banyak di negara ini meletakkan perhatian yang utama kepada jalan raya besar yang menghubungkan Pantai Barat dengan Pantai Timur ini. Kerana walaupun jalan raya bagi menghubungkan Kuala Lumpur dengan Kota Baharu boleh

kita lalui Lebuhraya Timur/Barat tetapi orang lebih suka menggunakan jalan raya melalui Terengganu, Pahang dan terus ke Kuala Lumpur kerana jalan raya melalui Lebuhraya Timur/Barat, adalah amat sebok sekali di Pantai Barat. Oleh sebab itu orang lebih suka menggunakan jalan raya ini.

Perkara yang kedua, yang saya hendak sebutkan dalam membahaskan Kementerian Kerja Raya ini ialah mengenai bekalan air. Saya tidak hendak menyentuh soal kepentingan bekalan air kerana sudah disebutkan oleh beberapa orang Ahli Dewan tadi yang mengatakan bekalan air kepada kampung-kampung adalah amat mustahak sekali. Tetapi perkara yang saya hendak sentuh ialah mengenai bayaran kepada bekalan air ini.

Tuan Pengerusi, hari ini barangkali Kementerian Kerja Raya telah melaksanakan, mengemukakan satu cara baru bagi bayaran air di mana cara bayaran kadar bertingkat dikenakan kepada pengguna-pengguna air seperti yang dikenakan kepada pengguna-pengguna elektrik.

Tuan Pengerusi, saya rasa bagi Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos, adalah sesuai kalau kadar bayaran bertingkat ini dikenakan kepada pengguna-pengguna. Tetapi mengikut hemat saya, bayaran bertingkat atau kadar bertingkat ini adalah amat tidak sesuai digunakan bagi bayaran bekalan air. Kerana kita tahu banyaknya orang menggunakan bekalan air adalah terletak kepada saiz keluarga. Tidak terletak kepada banyaknya barang yang digunakan seperti pada penggunaan elektrik, di mana orang-orang yang berada menggunakan banyak elektrik kerana mereka menggunakan banyak keperluan barang-barang elektrik di dalam rumahnya. Jadi mereka tergolong kepada orang yang berada, mereka boleh membeli apa sahaja

barang elektrik dan mereka gunakan kuasa elektrik untuk keperluan kehidupan mereka. Tetapi bagi penggunaan air, dia tidak terletak kepada banyaknya barangan yang digunakan dalam rumah tetapi terletak kepada saiz keluarga itu sendiri. Biasanya orang yang mempunyai saiz keluarga besar adalah orang yang agak miskin dan orang berpendapatan rendah adalah juga memerlukan air dan mereka menggunakan air kadang-kadang sama banyak dengan orang yang berpendapatan yang tinggi.

Dengan sebab itulah saya katakan cara bayaran bagi bekalan air dengan kadar bertingkat ini adalah tidak sesuai. Dengan sebab itu saya mencadangkan supaya kadar bayaran bertingkat ini dihapuskan dibuatkan satu bayaran rata begitu sahaja (flat rate), tidak usah diadakan kadar bertingkat, terutama sekali kepada pengguna-pengguna di rumah.

Perkara yang kedua, mengenai bayaran bertingkat ini juga, saya hendak sebutkan kelemahannya yang terdapat sekarang dalam melaksanakan cara ini. Hari ini kita dapati ada banyak sungutan yang dibuat oleh pengguna-pengguna air di mana kecekapan pembaca-pembaca meter tidak seperti yang terdapat pada pembaca-pembaca meter elektrik. Maksud saya orang-orang yang bekerja di Lembaga Letrik Negara, dia pergi ke rumah-rumah untuk memeriksa meter ini cukup sebulan. Kalau dia pergi pada dua haribulan, bulan ini, bulan depan dia akan pergi pada satu haribulan. Ertinya penggunaan yang dipakai atau meter yang dibaca adalah cukup bagi tempoh sebulan. Tetapi pada pembaca-pembaca meter air ini kadang-kadang mereka pergi sebulan setengah, 45 hari, sedangkan kadar bayaran bertingkat ini dikenakan pada pengguna-pengguna air. Saya buat satu contoh yang dikenakan pada

pengguna-pengguna air, 20 meter padu dengan bayaran 25 sen satu meter dan 21 sampai 50 meter padu 40 sen satu meter, dan 51 meter padu ke atas 60 sen satu meter.

Tuan Pengerusi, kalau kita buat satu kira-kira di mana sebuah rumah menggunakan 20 meter padu sahaja air sebulan mereka akan membayar \$5 sebulan. Tetapi kalau pembaca meter pergi sebulan setengah ertinya rumah itu terpaksa pakai 30 meter, di mana 10 meter yang kemudiannya terpaksa pakai 30 meter, di mana 10 meter yang kemudiannya terpaksa dibayar dengan harga 40 sen satu meter sedangkan mereka pakai hanya 20 meter padu sahaja sebulan, yang 10 meter itu sudah masuk ke bulan lain, tetapi mereka terpaksa membayar lebih kerana ketidakcekapan pembaca-pembaca meter itu sampai ke rumah pada waktu yang ditentukan.

Tuan Pengerusi, dua perkara ini saya minta perhatian daripada Menteri berkenaan supaya cadangan bayaran air bagi bekalan air ini hendaklah dibuat 'flat rate' sahaja bagi pengguna-pengguna di rumah memandangkan kepada kepentingan penggunaan air itu tidak seperti penggunaan elektrik di mana orang-orang yang berada menggunakan banyak benda tetapi orang yang menggunakan air mengikut saiz keluarga.

Hanya sekian, Tuan Pengerusi, terima kasih atas peluang yang diberikan kepada saya.

Tuan Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat, kita masih ada lagi satu Kementerian dan sekarang sudah hampir pukul 6.00 petang. Kalau sekiranya tiap-tiap seorang hendak berucap tentulah kita terpaksa bersidang sehingga jauh malam.

Saya bercadang hendak minta Yang Berhormat Menteri menggulung pada 6.30 petang. Saya mintalah Ahli-ahli Yang Berhormat yang saya beri peluang berucap janganlah berucap

panjang-panjang, semaklah balik ucapan masing-masing. Benda-benda yang telah pun diucapkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain janganlah diucapkan semula.

5.59 ptg.

Tuan Lee Lam Thye (Kuala Lumpur Bandar): Tuan Pengerusi; saya akan memberi kerjasama untuk membuat ucapan secara pendek tentang perkara-perkara yang saya ingin menyentuh di dalam perbahasan saya atas Maksud Pembangunan 63, muka surat 636, Butiran (Projek) 23, mengenai Lembaga Lebuhraya Malaysia.

Dalam perbahasan saya atas Lembaga Lebuhraya Malaysia ini, saya suka membangkitkan satu dua perkara yang berkepentingan kepada orang ramai dan saya harap bahawa syor syor dan pandangan yang saya akan kemukakan boleh mendapat perhatian daripada pihak yang berkenaan.

Memandangkan bahawa Lembaga Lebuhraya Malaysia ini adalah satu badan yang diberi tanggungjawab untuk merancang dan membina lebih banyak lebuhraya-lebuhraya di negara kita, maka saya suka menggesa pihak yang berkenaan supaya dapat menimbang untuk menyediakan lebih banyak kemudahan-kemudahan untuk kegunaan orang ramai yang menggunakan sepanjang lebuhraya kita seperti lebuhraya-lebuhraya yang telah dirancang dan dibina seperti Lebuhraya Kuala Lumpur-Karak atau Lebuhraya Kuala Lumpur-Seremban.

Saya mendapati bahawa kemudahan-kemudahan seperti bilik air, restoran kecil tidak kelihatan sepanjang lebuhraya-lebuhraya yang ada pada masa ini dan saya harap bahawa pihak Lembaga Lebuhraya Malaysia dapat mengambil perhatian

tentang perkara ini dan dapat mempelajari apa yang telah dan yang dilaksanakan di negara-negara maju.

Dalam merancang dan membina lebuhraya-lebuhraya kita, Lembaga Lebuhraya Malaysia hendaklah belajar dari contoh-contoh yang ditunjukkan oleh negara maju seperti yang terdapat di Jerman Barat. Di Jerman Barat tidak sahaja lebuhraya-lebuhraya atau "autobhan" yang disebut oleh mereka diselenggara dengan baik tetapi saya mendapati bahawa mereka juga menyediakan berbagai-bagai kemudahan di sepanjang lebuhraya atau "autobhan" mereka seperti bilik air awam, restoran kecil dan juga termasuk stesen gas. Kita barangkali boleh belajar dari contoh yang ditunjukkan oleh negara seperti Jerman Barat dan melengkapkan lebuhraya-lebuhraya kita seperti Lebuhraya Kuala Lumpur-Karak, Lebuhraya Kuala Lumpur-Seremban dan juga lebuhraya-lebuhraya yang akan dibina pada masa yang akan datang dengan semua kemudahan-kemudahan yang diperlukan demi kepentingan pengguna-pengguna yang berjalan antara bandar ke bandar.

Satu perkara yang lain dan yang akhir saya ingin menyentuh di sini ialah mengenai masalah tol yang dikenakan ke atas semua pengguna-pengguna lebuhraya-lebuhraya kita. Saya berpendapat bahawa membiayai tol di kesemua lebuhraya di seluruh negara adalah satu perkara yang dapat difahami oleh orang ramai memandangkan bahawa penggunaan yang kerap rangkaian jalanraya di antara negeri-negeri memerlukan penyenggaraan dan kerja pembaikan yang kerap juga. Adalah wajar bahawa mereka yang dengan mudah menikmati faedah pelaburan negara yang besar dalam lebuhraya diminta membantu untuk membiayai kos penyenggaraan dan pembaikannya, akan tetapi saya berharap di sini

bahawa oleh kerana mereka yang menggunakan lebuhraya ini dikehendaki untuk membiayai sebahagian kos dari segi penyenggaraan dan juga dari segi pembaikannya, maka saya juga suka mengambil kesempatan ini untuk menggesa pihak yang bertanggungjawab supaya dapat memastikan bahawa mereka yang membayar tol ini juga boleh menikmati perkhidmatan yang baik, jalan atau lebuhraya yang selamat, yang selisa untuk kegunaan orang ramai.

Adalah tidak wajar mengharapkan orang ramai membayar ketidak sempurnaan mereka yang membina lebuhraya di seluruh negara. Orang ramai boleh membantu sepertimana yang saya katakan tadi berkongsi menanggung kos pembinaan dan membayar kerja-kerja penyenggaraan dan pembaikan tetapi bukan diminta untuk membayar bagi membetulkan kesilapan ataupun kelemahan yang dibuat oleh pihak yang berkenaan.

Misalnya, Lebuhraya Kuala Lumpur-Seremban boleh dijadikan satu contoh dalam pertimbangan sekarang, walaupun dua plaza tol mengutip kalau tidak silap saya lebih kurang \$10 juta setahun dan walaupun 40% hasil itu digunakan untuk kos penyenggaraan dan mengurus pada tahun lalu akan tetapi nampaknya lubang-lubang masih terdapat di sana sini dan ini tidak termasuk masalah keretakan besar yang berlaku di Kilometer 22. Maka memandangkan kepada masalah ini saya harap bahawa dengan mengambil kira kepentingan orang ramai, maka pihak yang bertanggungjawab akan dapat mengambil perhatian atas perkara-perkara yang saya sebutkan tadi dan apabila pihak Lembaga Lebuhraya Malaysia hendak merancang dan juga membina lebuhraya-lebuhraya yang lain, maka masalah-masalah yang dihadapi pada masa yang lalu tidak akan berbangkit.

Point yang akhir yang saya ingin menyentuh ialah berkenaan dengan tol. Baru-baru ini kita dapat membaca dalam suratkhbar bahawa Yang Berhormat Menteri ada menyatakan bahawa pihak Kementerian bercadang untuk menaikkan tol untuk Lebuhraya Kuala Lumpur-Seremban dan juga ada rancangan untuk mengenakan tol di Lebuhraya Kuala Lumpur-Karak. Tentang perkara ini, saya ingin melafazkan harapan saya di sini dan juga saya buat ini bagi pihak orang ramai, bahawa dalam perkara mempertimbangkan amaun tol yang akan dikenakan ataupun akan dinaikkan, maka saya berpendapat adalah wajar bagi pihak yang berkenaan untuk mendapat pandangan daripada badan-badan yang berkenaan misalnya daripada Persatuan Automobile Malaysia dan juga daripada Persatuan Pengguna-pengguna (Consumer's Association) oleh sebab mereka yang terlibat dan saya harap bahawa apabila kita hendak mengenakan satu charge atas tol ini, ini boleh dibuat dengan cara yang adil dan saksama.

Tentulah kita tidak boleh membuat perbandingan sepertimana yang telah dicakap oleh Yang Berhormat Menteri pada masa yang lalu bahawa charge yang dikenakan oleh negara-negara seperti negara Jepun adalah lebih mahal. Akan tetapi saya berharap bahawa kita tidak boleh membandingkan kedua keadaan ini oleh sebab kedua keadaan adalah berlainan. Oleh sebab sekiranya kita hendak mengenakan charge atau kadar yang dibuat oleh negara Jepun maka dengan argument yang sama kita perlu memastikan bahawa standard atau kualiti lebuhraya yang kita bina akan setanding dengan kualiti jalan raya yang dibuat oleh negara Jepun ataupun negara-negara yang maju. Maka itulah pandangan yang saya ingin sampaikan di sini.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat dari Batu Gajah. Minta pendekkan.

6.11 ptg.

Tuan Ban Hon Keong (Batu Gajah): Tuan Pengerusi, sekali lagi saya mengucapkan setinggi-tinggi terima kasih kerana saya dibenarkan menyuarakan masalah-masalah jalan dan kemudahan-kemudahan awam di kawasan saya Batu Gajah sebagaimana yang pernah saya nyatakan dahulu. Kawasan Parlimen Batu Gajah adalah satu kawasan yang langsung tidak mempunyai rekod dalam Kementerian-kementerian Kerajaan sejak 25 tahun dahulu sehingga hari ini. Oleh yang demikian, Tuan Pengerusi, saya sekali lagi merayu dan meminta pihak Kerajaan khususnya Yang Berhormat Menteri Kerjaraya supaya membina sebatang jalan untuk menyambung di antara Kampung Baru, Kampung Delima dan Kampung Tronoh Mines yang panjangnya 4 kilometer sahaja.

Tuan Pengerusi, saya mengemukakan permintaan ini kerana jalan tersebut adalah amat berguna dan penting untuk penduduk-penduduk di sepanjang jalan dari pekan Pusing hingga ke Teluk Intan yang melibatkan lebih kurang 100 buah kampung dan seramai 150,000 penduduknya. Dalam rekod, tahun ini apabila jalan dekat Gopeng runtuh, maka jalan tanah yang rosak inilah yang menjalankan tugas untuk menyambung lalulintas dari utara ke selatan dan dari selatan ke utara selama 3 hari. Kalau bukan kerana jasanya maka kita sama-sama dapat membayangkan padahnya.

Tuan Pengerusi, kalau kita merujuk kepada belanjawan 1984 maka kita akan mendapat sebanyak \$127,085,730 telah diperuntukkan kepada Kementerian Kerjaraya untuk tujuan pembangunan. Tetapi dari jumlah yang besar itu kawasan Batu

Gajah tidak dapat satu senpun sebagai imbuhan. Oleh yang demikian, Tuan Pengerusi, saya minta Menteri Kerjaraya masukkan satu belanjawan token sebanyak \$10 dalam belanjawan 1984 untuk kawasan saya Batu Gajah supaya segala rancangan kerjaraya dapat mula dirancang mulai tahun ini.

Akhirnya, saya menyokong dengan penuhnya anggaran belanjawan yang diperuntukkan kepada Kementerian Kerjaraya dalam belanjawan 1984.

Tuan Pengerusi, sekian sahaja, terima kasih.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat dari Batang Padang.

6.15 pta

Tuan Haji Azharul Abidin bin Haji Abdul Rahim (Batang Padang): Tuan Pengerusi, saya bangun untuk membahaskan Maksud Bekalan B. 63, muka surat 629, Program (2)—Jalan dan Jambatan.

Tuan Pengerusi, saya rasa musykil sedikit kepada Kementerian ini yang mana jalan raya ini ada di dalam satu-satu negeri ada daerah-daerah dan daerah-daerah, dan ada mempunyai kawasan JKR masing-masing. Masalah penyelarasan, menebas dan mencuci jalan. Misalnya daripada satu daerah seperti Batang Padang hendak ke Kampar, bersih tetapi Kampar ke Ipoh belum bersih lagi. Ini menunjukkan penyelarasan tidak ada. Selain daripada itu, Tuan Pengerusi, keadaan-keadaan yang menjadi musykil lagi iaitu keadaan hari ini jika dibandingkan dengan keadaan semasa penjajah dulu, bukan kita hendak puji penjajah, tetapi ada bendanya kita hendak sebutkan, ada baiknya. Jalan raya-jalan raya ini sekata seluruh negara ini, tetapi pada masa dahulu dikatakan seluruh FMS itu satu pemerintahan daripada Negeri Sembilan sampai ke Perak. Tetapi bahu jalan, kiri kanan jalan itu ialah

sekata iaitulah siap dengan rumput, sampai satu masa bersih sahaja tepi jalan itu. Tetapi keadaan pada hari ini ada tanah, ada pasir, ada juga rumput tetapi hilang.

Seperti yang disebutkan oleh sahabat saya Ahli Yang Berhormat dari Hilir Perak dan Rantau Panjang tadi dia kata jalan itu tinggi daripada paras bahu jalan. Yang sebenarnya sama. Apabila dilanda oleh kereta penyodok terbuanglah segala rumput yang dulu itu maka berlubanglah tepi kiri kanan jalan itu dan ditaruh pasir dan batu kecil. Maka turunlah hujan maka mengalirkan pasir dan tanah tadinya jadi tebinglah jalan itu. Inilah yang membahayakan perjalanan kenderaan-kenderaan menyebabkan berlakunya kemalangan khususnya orang-orang yang naik basikal, di atas jalan itu-doom jatuh, mujur dia ketepi. Kalau ketengah jalan terlanggar. Tidak dapat tidak dinafikan kemalangan jalan raya adalah disebabkan oleh jalan.

Tuan Pengerusi, selain daripada itu hubungan dengan Jabatan Kerjaraya dengan tanah-tanah kepunyaan orang-orang yang di tepi jalan ini, tidak ada seperti zaman dulu. Zaman dulu apabila di bahu jalan ada pula rumput-rumpai yang ada pula air yang mengalir ke parit atau perparitan yang disediakan khas. Pada hari ini sudah menjadi semak samun tidak dipedulikan langsung. Kemudian daripada parit ini diminta daripada tuan punya tanah itu dibuat aliran keluar hendak cari tanah yang rendah maka air itu mengalir. Jadi, menjaga harta kepunyaan rakyat di sekitar atau di sekeliling jalan raya itu. Jadi, manfaaatnya bukan sahaja kepada JKR tetapi kepada penduduk-penduduk dan rakyat-rakyat yang duduk di kiri-kanan jalan dan kampung-kampung jadi selamat. Pada hari ini jalan raya pun kadang-kadang belum tentu selamat. Tanah orang

kerana sudah tidak dibuat parit, dibiarkan tidak dibuat parit, maka berlakulah banjir. Bila banjir sahaja, tanah di dalam kampung maka banjirlah jalan itu. Inilah, Tuan Pengerusi, contohnya macam di Selayang dan di sebelah sana iaitu di Perak banyak berlaku demikian.

Tuan Pengerusi, saya hendak sebut ada satu tempat nama Bermin, di Tapah. Setengah orang kata Beromen. Di sana ada di dalam Program (2) berkenaan dengan bekalan air. Ada jalan air daripada bukit Cameron Highlands melalui sungai batang Padang. Di sana ada paip air (pembentong) yang menyalurkan air untuk dibekalkan kepada kawasan Hilir Perak ke Teluk Intan dan Bagan Datoh. Jadi, kereta pihak JKR ada bawa bekalan air khas ke istana naik melalui jalan ini. Cuma yang dibaiki oleh pihak JKR ini jalan itu dibuatnya asas, dimasukkan batu-batu besar, ditaruh batu tetapi tidak ditar. Dia tengok sekali-sekali. Kalau rosak motokar sebulan sekali atau dua bulan sekali dia datang untuk menyuci sekeliling pembetong atau bulatan bekas air. Orang-orang kampung yang ada di Umpai, Jambai, di Sungai Gading hendak sampai ke Bermin itu seksa. Apabila tanah itu rebak batu-batu itu tergolek. Orang seksa. Sudah 4-5 tahun. Diharapkan pihak-pihak Kementerian ini khasnya pihak JKRnya tolonglah ditarkan supaya selamat semua orang sama ada pihak JKR ataupun Bekalan Air termasuklah orang-orang kampung dapat menikmati kemudahan-kemudahan seperti jalan raya-jalan raya asas yang dikatakan ini.

Tuan Pengerusi, satu lagi jalan daripada stesyen keretapi Tapah Road hendak pergi ke pekan kecil berpusing kemudian jalan keretapi begini, oleh kerana jalan itu terlampau sempit itu betul bertebing kiri kanannya jauh ke bawah eloklah dibesarkan, walaupun

peruntukan ini peruntukan Negeri, pihak Kementerian ini bolehlah memberi keutamaan kerana jalan-jalan raya ini dilalui oleh kenderaan-kenderaan yang membayar lesen, memberi mereka kemudahan-kemudahan untuk lalulintas dan boleh berselisih.

Tuan Pengerusi, saya hendak bercakap tentang pembinaan Lembaga Lebuh raya Malaysia, muka surat 636, Maksud P. 63. Apabila hendak dibuat jalan daripada Changkat Jering atau Bukit Gantang ke Bidor, saya tengok dipancang oleh pihak Lembaga ini sebelah sini satu, dua dan tiga, sini kena pokok durian orang kampung tepi jalan lama, kemudian dibuat pula lagi satu, saya tidak tahu yang di mana satu, tetapi yang hujung sana memang tidak ada siapa punya rumah, cuma ada tanah dusun dan getah tidak ada terlibat dengan rumah, tetapi yang pertama dan kedua ada terlibat dengan rumah, pokok baru di tanam dan sebagainya, banyak sepanjang-panjang jalan itu. Jadi kalau dapat dielakkan biarlah tempat-tempat ini menjadi tempat lot yang pertama pula kepada mereka. Jangan lot pertama tetapi habis rumah mereka, hapus tanaman mereka, biarlah kita ganjalkan ertinya negara ini begitu cantik sampai ke tepi gunung ada jalan raya yang lurus, janganlah kita libatkan dengan kesusahan, ambil nombor satu kena orang ini, ambil nombor dua kena orang ini pula, biarlah ambil nombor tiga siapa pun tidak kena dan keadaan negara kita membangun sampai ke tepi gunung.

Tuan Pengerusi, akhirnya, saya menyokong Maksud B. 63 dan P. 63 untuk Maksud Bekalan Kementerian Kerja Raya.

Tuan Pengerusi: Ahli Yang Berhormat dari Hilir Padas.

6.22 ptg.

Tuan Mohamed Yussof bin Haji Yacob (Hilir Padas): Tuan Pengerusi, saya ingin menyertai perbahasan mengenai dengan Maksud Pembangunan P. 63, Kementerian Kerjaraya iaitu khasnya Butiran 51 hingga Butiran 57 mengenai Pembangunan Jalan-jalan raya di Sabah.

Tuan Pengerusi, seperti yang dimaklumi negeri Sabah adalah merupakan sebuah negeri yang mempunyai kawasan yang luas dan tidaklah dapat dinafikan bahawa pembangunan infrastruktur terutama sekali jalan-jalan raya adalah masih jauh ketinggalan daripada Semenanjung Malaysia. Justeru itu hari ini perhubungan yang penting yang digunakan ialah melalui udara. Walaupun cara perhubungan yang sedemikian ini adalah lebih selesa dan memakan masa perjalanan yang lebih cepat ianya sudah pasti akan membebankan rakyat di segi kewangan.

Tuan Pengerusi, sebilangan besar penduduk di luar bandar adalah di dalam hidup kemiskinan dan bukan semua yang boleh membayar kos perjalanan iaitu tambang kapal terbang yang kian meningkat. Oleh kerana tidak ada pilihan, maka mereka terpaksa menggunakan cara perhubungan ini. Satu misalan, perjalanan melalui udara dari Kota Kinabalu ke Bandar Sandakan akan mengambil masa lebih kurang 45 minit, manakala perjalanan melalui jalan raya akan mengambil masa lebih kurang 12 jam. Perjalanan udara dari Kota Kinabalu ke Bandar Tawau akan mengambil masa lebih kurang 50 minit, manakala perjalanan melalui jalan raya akan mengambil masa lebih kurang 16 jam. Masa yang begitu lama digunakan melalui jalan raya ini

adalah disebabkan keadaan jalan-jalan raya yang berkenaan di dalam keadaan yang paling buruk dan menyedihkan.

Saya ingin menarik perhatian Dewan yang mulia ini mengenai dengan beberapa Lebuhraya yang ada di Sabah terutamanya Lebuhraya Sindumin/Papar. Untuk makluman, Lebuhraya tersebut adalah penting kerana ianya menyambungkan perhubungan di antara Sarawak iaitu melalui Bandar Lawas dengan Sabah iaitu melalui Bandar Sindumin.

Untuk makluman, baru-baru ini Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kita telah merasmikan penubuhan sebuah pekan di sempadan Lebuhraya tersebut yang dinamakan sebagai Pekan Sahabat dengan harapan supaya pembangunan yang pesat akan dapat diusahakan bagi kedua-dua negeri. Walaupun menyedari bahawa Lebuhraya itu penting, ianya tidak diambil perhatian yang berat oleh Kementerian yang berkenaan kerana sejak Lebuhraya itu telah dilaksanakan lebih kurang tidak tahun yang lalu, Lebuhraya yang menyambung daripada Beaufort ke Sindumin adalah belum lagi dibubuhkan tar dan Lebuhraya itu semakin sehari adalah di dalam keadaan yang sangat menyedihkan. Ada terdapat beberapa lubang-lubang yang besar di sana-sini terutama sekali di waktu hujan dan para pengguna terpaksa mengharungi tanah yang begitu lecah dan menghirup debu di waktu kemarau. Keadaan Lebuhraya yang buruk ini adalah sangat menyulitkan para pengguna di samping tidak selesa untuk digunakan, pengguna terpaksa menerima bebanan kerosakan atas kenderaan mereka itu. Oleh yang demikian, saya merayulah kepada Kementerian Kerjaraya supaya dapat melaksanakan pembubuhan tar ke atas Lebuhraya Sindumin/Papar ini dan seterusnya memberi peruntukan yang mencukupi

di segi maintenance. Saya juga merayu Kementerian yang berkenaan untuk menyiapkan pembinaan Lebuhraya-lebuhraya seperti berikut dengan seberapa segera demi kepentingan rakyat di Sabah. Lebuhraya tersebut adalah seperti berikut iaitu:

Sempurna/Lahad Datu

Sandakan/Telupid

Lahat Datu/Bekapit

Lahad Datu/Sandakan

dan jalan-jalan raya yang lain yang telah dirancang. Dengan ini, Tuan Pengerusi, saya menyokong supaya peruntukan Kementerian Kerjaraya ini diluluskan.

Tuan Pengerusi: Saya minta Yang Berhormat Timbalan Menteri menjawab.

6.39 ptg.

Timbalan Menteri Kerjaraya (Dato' Dr Nik Hussain bin Abdul Rahman): Tuan Pengerusi, saya terlebih dahulu mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah menunjukkan minat atas kegiatan Kementerian saya dengan cara memberi teguran-teguran yang bernas dan cadangan-cadangan yang boleh membina lebih lagi prestasi dan tindak-tanduk Kementerian ini. Boleh dikatakan cuma tiga Kepala sahaja yang telah disentuh oleh Ahli-ahli Yang Berhormat yang pertama ialah jalan-jalanraya dan jambatan.

Yang keduanya, air; dan

Yang ketiganya kegiatan membina jalan raya di bawah Lembaga Lebuhraya Malaysia.

Sukalah saya memberi penerangan kepada Ahli-ahli Yang Berhormat, adalah menjadi satu hasrat Kerajaan untuk mengadakan sebaik-baiknya taraf jalan untuk memberi keselesaan kepada semua rakyat dan masyarakat di negara kita dengan standard yang

tinggi, dengan segala kemudahan-kemudahan patut dibekalkan, tetapi apakah keupayaan yang ada kepada pihak Kerajaan yang terpaksa membuka begitu luas kawasan-kawasan baru, sambil itu mengadakan jalan-jalan baru dan membaiki jalan-jalan lama, melebarkan jalan-jalan lama untuk menyesuaikan dengan keadaan kenderaan yang ada pada hari ini.

Saya amat tertarik dengan komen yang dibuat oleh Yang Berhormat dari Batang Padang di mana beliau telah membuat bandingan kedudukan jalan-jalan di masa di bawah pemerintahan jajahan dengan keadaan jalan-jalan yang ada pada hari ini. Mungkin perbandingan itu adalah betul, jalan di masa itu barangkali lebih baik daripada jalan yang ada pada hari ini, tetapi mestilah juga kita ingat kenderaan yang ada digunakan pada masa itu tidaklah begitu banyak, keberatan tiap-tiap satu kenderaan itu adalah amat terhad, tetapi cara membina jalan raya ini tidaklah berubah ataupun tidaklah berbeza sangat dengan cara-cara yang kita buat pada hari ini. Cumanya kerana terlampau banyak sangat kenderaan-kenderaan menggunakan jalan-jalan raya ini sehinggakan setengah di antara jalan-jalan ini tidak putus-putus dengan kenderaan-kenderaan berat. Sais ataupun keberatan kenderaan ini pula sudah pun berlipat ganda sampai 3-4 kali ada pula di antara mereka menggunakan kenderaan-kenderaan yang lebih muatannya, tetapi untuk menjaga ataupun mengawasi keberatan kenderaan-kenderaan ini adalah tidak ditangan pihak JKR, kami cuma membina jalan-jalan raya ini. Oleh sebab itu kalau dibandingkan umur jalan-jalan yang telah disiapkan di masa-masa dahulu boleh tahan, ada masanya sehingga 10-15 tahun tidak terjejas dan tidak memerlukan pembaikan, tetapi pada hari ini ada masanya jalan yang dirancang untuk satu-satu maksud, seperti

maksud 'development', tarafnya kurang sedikit daripada lebuhraya-lebuhraya, tetapi jalan ini digunakan juga oleh pihak kenderaan-kenderaan berat untuk mencari 'short-cut', sepertimana yang berlaku di Keratong. Sungguhpun kami telah menghadkan jalan-jalan ini bagi kegunaan kenderaan-kenderaan yang muatan rendah, tetapi lori-lori besar dengan pula muatan-muatan yang lebih juga menggunakan jalan-jalan ini sehinggakan umurnya tak sampai 2 tahun habis pecah hancur. Bagi pihak Kerajaan untuk mengadakan semua jalan berstandardkan lebuhraya mungkin tidak dapat kami mengadakan kalau juga terpaksa kita mengadakan jalan-jalan yang begitu banyak yang dikehendaki oleh rakyat melalui permintaan daripada Ahli-ahli Yang Berhormat.

Saya percaya Ahli-ahli Yang Berhormat banyak ada perasaan tidak puas hati dengan Kementerian saya kerana Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian adalah begitu sekali bertanggungjawab kepada kepentingan anak-anak buah mukim masing-masing, tetapi pihak kami pula terpaksa membuat satu rancangan secara menyeluruh dan melaksanakan segala rancangan-rancangan ini secara berperingkat-peringkat mengikut kemampuan.

Saya percaya ada di antara Ahli-ahli Yang Berhormat merasakan kedudukan jalan-jalan raya patut ditambah dalam kawasan masing-masing. Ada pula yang patut dibaiki, ada pula yang patut diperkuatkan, jambatan patut ditambah dan sebagainya kerana pada pendapat Yang Berhormat itulah kedudukan yang terburuk sekali dalam seluruh negara kita, tetapi ada juga Ahli-ahli Yang Berhormat yang tidak tahu betapa buruknya di kawasan-kawasan yang lain.

Saya amat berterima kasih kerana Ahli-ahli Yang Berhormat telah menunjuk kepada kami betapa mustahaknya khidmat yang patut diberi oleh pihak JKR, tetapi sekali lagi saya ulang kata ini semua kami ambil kira, cumanya keupayaan kewangan, keupayaan lain-lain perkara mestilah juga diambil kira dan kami terpaksa mengadakan rancangan-rancangan dan menjalankan rancangan-rancangan ini secara tertentu.

Bagi memberi jawapan secara lebih tepat daripada setengah di antara butir-butir yang telah ditimbulkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat, suka saya memberitahu kepada Yang Berhormat dari Keluang yang dikatakan Jalan Besar dalam Bandar Keluang adalah jalan untuk menghubungi satu bandar ke satu bandar lain, iaitu Jalan Besar Persekutuan, malangnya cara Bandar Keluang ini bertumbuh ialah secara berpanjangan, terus daripada Batu 0 hinggalah Batu 7 berpanjangan dengan jalan raya ini. Jadi jalan raya ini telah pun dijadikan jalan bandar, maka timbullah kedudukan kesesakan dan sebagainya, tetapi pada pihak JKR untuk mengadakan jalan baru dalam bandar ini bermakna satu rancangan untuk membaharui Jalan Keluang-Mersing ataupun Ayer Hitam-Mersing. Walau bagaimanapun, untuk mengatasi keadaan ini sudah pun beberapa langkah diambil, termasuklah dengan mengadakan sepertimana Yang Berhormat sendiri katakan tadi 1.75 kilometer telah pun dijadikan dua hala dan tunggulah masanya untuk kita melaksanakan secara berperingkat supaya jalan dua hala ini terus dibuat kepada kilometer 7. Sambil itu, pihak JKR juga telah pun mengadakan satu jejambat untuk melintasi jalan keretapi di sini, dengan ini insya Allah dapatlah kita kurangkan sedikit kesesakan jalan di bandar ini. Soal bila akan kita meneruskan 'dual

carriageway' ini bergantunglah kepada kedudukan kewangan, tetapi rekabentuk sedang dijalankan.

Suka juga saya membuat sedikit komen atas perkara yang dikeluarkan oleh Yang Berhormat dari Hilir Perak. Saya bersetuju dengan pendapat Yang Berhormat, sepatutnya setelah pegawai-pegawai dan Menteri-menteri dan semua pihak telah menjelajah ke negara-negara lain dan lihat betapa baiknya jalan-jalan mereka itu, dibekalkan pula dengan segala kemudahan dan sebagainya, dengan adanya pula cermin untuk memberi pandangan kepada pembawa kereta semasa hendak berselekeh dan sebagainya, ini adalah perkara-perkara yang patut menjadi tauladan kepada JKR. Tetapi kalaulah kita mengikut standard seperti ini mungkin tidak sampai separuh daripada jalan yang telah disiapkan untuk kegunaan rakyat di seluruh Malaysia ini dapat dilaksanakan dengan kewangan yang telah diperuntukkan kepada kami.

Soal menjaga perkara-perkara yang boleh memberi kemudahan kepada pengguna-pengguna pula ada juga masalahnya, sehinggakan kalaulah jalan itu sedang dibaiki diletaknya lampu-lampu isyarat, tidak sampai satu hari sudah hilang kerana lampu-lampu itu diambil oleh orang-orang kampung untuk menjadikan barangkali pesaka, sementelah lagilah kalau hendak digunakan cermin-cermin besar, lampu-lampu cantik-cantik, melainkan benda-benda ini diangkat tinggi sehinggakan macam jadi lampu di tepi jalan. Bukannya perkara ini perkara anih tetapi adalah menjadi perkara biasa yang berlaku di kampung-kampung kerana nakalnya anak-anak kita barangkali terlampau sangat aktif. Walau bagaimanapun untuk menjaga segala keselamatan-keselamatan yang patut diadakan, pihak JKR sentiasa mengambil tahu untuk menjaga supaya signbord yang

cukup, memberi isyarat-isyarat yang tertentu di mana ada bahaya, lagi pula line putih dibuat.

Selain daripada itu, pihak JKR juga telah pun mengenalkan satu line yang baru yang dinamakan line kuning yang sepatutnya memberi kegerunan ataupun ketakutan kepada pembawa supaya mereka ini membawa kereta mereka apabila nampak line kuning ini lebih berjaga lagi kerana line kuning ini diguna di kawasan-kawasan yang selalu berlaku kemalangan dan di kawasan-kawasan yang merbahaya. Ada juga lampu digunakan di tempat-tempat yang agak merbahaya dan banyak juga tempat-tempat seperti selekoh-selekoh digunakan reflector light, dengan izin, dan juga rail guard dan sebagainya. Ini adalah kerana pada pendapat kami amat mustahak untuk diberi kemudahan-kemudahan dan perlindungan-perindungan tetapi memadailah dengan apa yang ada setakat mana ada keupayaannya.

Ahli Yang Berhormat dari Hilir Perak juga telah menyebutkan satu jambatan yang amat anih sekali katanya dalam seluruh dunia ini. Saya sukaiah menarik perhatian Yang Berhormat bahawa ada juga satu jambatan lagi seperti ini di negeri Kelantan sendiri di mana satu district terpaksa menggunakan jambatan seperti ini juga untuk pergi ke satu district yang lain iaitu menyambung Tanah Merah dengan Machang. Jadi, pihak JKR untuk mengadakan satu jambatan yang baru terpaksa buat rancangan yang tertentu, mengambil kira sama ada jalan ini telah sampai kepada peringkat keutamaannya (priority) kalau dibanding dengan permohonan-permohonan dan kajian yang telah dibuat menentukan banyak tempat-tempat lain yang memerlukan jalan-jalan ataupun jambatan-jambatan baru. Jadi dengan segala dukacitanya saya terpaksa memberi tahu kepada Yang Berhormat dari Hilir Perak, pihak JKR belum pun ada

rancangan untuk mengganti ataupun memberi satu jambatan baru khas untuk kenderaan-kenderaan jalan raya.

Saya suka memberi tahu kepada Ahli Yang Berhormat dari Pasir Mas bahawa jalan yang disebutkan ialah jalan dua merintangi Pahang, menyambungi Pantai Timur ke Pantai Barat. Memanglah jalan ini dalam keadaan yang uzur yang amat buruk. Ini berlaku kerana telah 3 tahun pihak kontraktor luar negeri yang telah pun dipertugaskan untuk melaksanakan pembaikan jalan ini ataupun menguatkan jalan ini tidak menjalankan atau tidak melaksanakan tanggungjawab mereka. Tetapi oleh kerana banyak masalah-masalah kontrak maka pihak JKR telah mengambil begitu lama masanya untuk merampas balik kontrak ini dan serah kepada kontraktor yang baru dan insya-Allah barangkali pada hari inipun kontraktor baru ini telah pun membuat langkah-langkah utama untuk membaiki jalan ini. Saya percaya dalam masa beberapa bulan lagi ternampaklah jalan ini dalam pembaikan.

Soal bahu-bahu jalan pula, bagi menjaga kekuatan jalan, di tepi jalan itu tidaklah boleh kita tipiskan seperti mana yang dicadangkan oleh Yang Berhormat dari Hilir Perak. Kalau kita tipiskan maka dengan lori-lori melalui atas jalan-jalan di tepi-tepi ini boleh merosakkan jalan itu. Jadi tebal, nipis ini terpaksa kita mengambil kira untuk kekuatannya. Cuma di masa-masa dahulu kita gunakan tanah-tanah untuk dijadikan bahu jalan dan ada masanya jalan-jalan ini masa dibaiki belum sampai peringkat bahunya disiap maka ternampaklah tebing yang begitu berbeza dan juga boleh membawa kepada bahaya, tetapi pihak JKR sendiri mengingatkan kepada kontraktor-kontraktor yang berkenaan supaya gunakan pasukan

yang lain untuk terus membaiki bahu-bahu jalan setelah siap sahaja permukaan jalan dibina.

Satu lagi perkara yang dikeluarkan oleh Yang Berhormat dari Hilir Perak ialah cara pihak kontraktor menjalankan kerja iaitu membina dipangkal dahulu, sebelum sampai ke hujung, yang dipangkalnya sudah pun rosak. Saya tak percayalah cara ini dibuat oleh pihak JKR ataupun kontraktornya kerana ini memanglah merugikan mereka sendiri tetapi mungkin juga ada jalan-jalan kecil yang di bawah jagaan agensi-agensi lain—sekarang ini banyak agensi-agensi telah pun dipertanggungjawabkan untuk mengadakan jalan raya-jalan raya termasuklah D.O., Pegawai Kemajuan Negeri dan sebagainya. Kalaulah jalan-jalan ini dilaksanakan oleh pihak JKR maka tidak patut jalan ini rosak semasa kenderaan lori-lori yang membina jalan ini boleh merosakkan jalan itu sendiri. Ini bermakna jalan itu begitu sekali rendah mutunya sehinggakan lori yang menjalankan tugas untuk membinakan jalan-jalan boleh merosakkan jalan itu sendiri. Saya tidak percayalah perkara ini berlaku di jalan-jalan di mana jagaannya di bawah JKR.

Bagi Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain, saya rasa tidak ada apa yang saya hendak sebutkan di sini berkaitan dengan permohonan-permohonan untuk jalan-jalan raya disiapkan ataupun dilaksanakan secepat mungkin di kawasan masing-masing. Kami akan mengambil ingatan dan catatan dan di mana dapat kita laksanakan dengan secara sekali gus dan dengan secara cepat dan secara priority yang tinggi maka akan kami laksanakan. Ini bergantunglah kepada peruntukan yang ada.

Saya sukaiah menarik perhatian Ahli-ahli Yang Berhormat bahawasanya bekalan air bergantung

kepada dua agensi yang menjalankan penyelenggaraannya. Yang pertamanya boleh dikatakan semua projek-projek air yang besar-besar adalah dalam jagaan Kerajaan-kerajaan Negeri, cuma JKR buat cadangan-cadangan dan membina setelah cadangan-cadangan itu diterima oleh pihak Kerajaan-kerajaan Negeri. Satu lagi ialah rancangan-rancangan bekalan air di luar bandar yang mana telah pun dipertanggungjawabkan kepada Kementerian Pembangunan Negara dan Luar Bandar. Jadi, mungkin ada masalah-masalah yang telah dikeluarkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat yang berkenaan adalah bergantung di antara satu-satunya kalau luar bandar kepada Kementerian yang tidak ada kaitan dengan JKR.

Bagi menjawab sungutan daripada Ahli Yang Berhormat daripada Pasir Mas berkaitan dengan bayaran air secara berperingkat itu juga adalah satu perkara yang telah pun dilaksanakan oleh Kerajaan Negeri Kelantan yang berlainan barangkali dengan Kerajaan-kerajaan Negeri lain, maka saya suka memberi jaminan kepada saudara Yang Berhormat yang perkara ini akan dibawa kepada pengetahuan Kerajaan Negeri dan saya sendiri menyokong dengan permintaan daripada Yang Berhormat supaya bayaran ini dibuat dengan secara pukul rata tidak berperingkat-peringkat.

Berkaitan dengan Lembaga Lebuhraya pula sepertimana yang telah dikeluarkan oleh Ahli Yang Berhormat daripada Kuala Lumpur Bandar, jalan-jalan yang ada pada hari ini yang telah ditolkan oleh Lembaga Lebuhraya adalah jalan-jalan raya yang lama setelah diambil alih oleh pihak Lembaga Lebuhraya jalan-jalan telah pun ditolkan, tetapi masih lagi dalam pembaikan dan dinaikkan taraf oleh pihak Lembaga Lebuhraya.

Dalam menaikkan taraf banyak kerja-kerja telah pun dirancang dalam Rancangan Malaysia Keempat ini. Seperti di jalan Lebuhraya Kuala Lumpur/Seremban akan disediakan kemudahan-kemudahan sepertimana yang telah diminta oleh Ahli Yang Berhormat dari Kuala Lumpur Bandar seperti tempat berehat, kemudahan bilik air dan sebagainya, ini adalah dalam pelaksanaan pada hari ini.

Dalam rancangan Lembaga Lebuhraya dengan jalan-jalan yang baharu yang sedang dibina standard ataupun mutu jalan-jalan yang sedang dirancang dan sedang dibina pada hari ini adalah amat tinggi sekali padan dan seimbang dengan jalan yang akan ditolkan untuk memberi keselesaan kepada pengguna-pengguna.

Kebanyakan daripada jalan-jalan ini adalah, aliran-aliran yang boleh memberi pandangan yang baik seperti di tepi-tepi gunung dan sebagainya dan banyak juga tempat-tempat berehat akan diadakan. Tetapi ini bergantunglah kepada jarak di antara satu sama lain, kalau jalan itu terlampau pendek mungkin tidak diadakan satu-satu tempat rehat sepertimana yang telah kita nampak pada hari ini setelah kita sediakan tempat-tempat berjual beli buah-buahan di tepi jalan Lebuhraya Seremban/Kuala Lumpur tidak juga digunakan oleh pihak penjual-penjual kerana tidak ada orang yang hendak membeli buah-buahan yang dijual di tempat-tempat yang telah disediakan. Jadi ini bergantunglah sama ada keperluan itu memang ada atau tidak sebelum kita dapat membekalkan kemudahan-kemudahan ini.

Dari segi bayaran tol pula suka-lah saya mengambil perhatian Yang Berhormat daripada Kuala Lumpur Bandar, pihak Kerajaan akan membelanjakan lebih barangkali dekat-dekat lingkungan \$4,000 juta untuk mengadakan Lebuhraya daripada utara ke selatan di bawah

jagaan Lembaga Lebuhraya ini dan perbelanjaan yang begitu banyak akan bertambah pula dengan penyelenggaraannya sepertimana Yang Berhormat sendiri kata tadi 40% daripadanya ialah untuk penyelenggaraan, maka terpaksa pihak Kerajaan mengenakan tol yang berpadanan. Tetapi pihak Kerajaan juga sentiasa mengambil kira atas kesan yang akan terkena kepada masyarakat.

Tuan Pengerusi, itu sahaja sedikit sebanyak yang dapat saya memberikan penerangan dan penjelasan kepada Butir-butir yang telah dikeluarkan oleh Ahli Yang Berhormat. Yang mana butir-butir yang tidak dapat saya sentuh adalah telah pun dicatat dan akan menjadi panduan dalam kami menjalankan program-program di masa-masa hadapan.

Teguran-teguran yang bernas akan menjadi panduan dalam segala kerja-kerja yang akan dilaksanakan oleh pihak JKR. Dengan ini saya mohon supaya Bekalan tahun 1984 diluluskan.

Tuan Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat, soalnya ialah bahawa wang sejumlah \$257,464,000 untuk Maksud B. 63 di bawah Kementerian Kerja Raya jadi sebahagian daripada Jadual hendaklah disetujui.

Tuan Pengerusi: Begitu juga soalnya ialah bahawa perbelanjaan sebanyak \$949,621,730 yang disebutkan dalam Maksud P. 63 dalam Anggaran Pembangunan bagi tahun 1984 hendaklah diluluskan.

Masalah dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Wang sebanyak \$949,621,730 untuk Maksud P. 63 diluluskan jadi sebahagian daripada Anggaran Pembangunan, 1984.

Maksud B. 64 (Jadual)—

Maksud P. 64 (Anggaran Pembangunan, 1984)—

Tuan Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat, Kepala Bekalan B. 64 dan P. 64 di bawah Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah terbuka untuk dibahas. Ahli Yang Berhormat dari Ulu Nerus.

6.57 ptg.

Tuan Mamat Ghazalee bin Abdul Rahman (Ulu Nerus): Tuan Pengerusi, terima kasih. Tuan Pengerusi, saya suka hendak membangkitkan dua, tiga perkara dengan ringkas sahaja bagi Maksud P. 64, Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah iaitu Butiran 1 Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan pada muka surat 661.

Yang pertamanya Tuan Pengerusi butiran kecil (ii) Pembangunan Utama. Saya suka hendak meminta kepada pihak Kementerian dan FELDA supaya menyegerakan pelaksanaan sebuah projek FELDA yang baharu dalam kawasan saya iaitu FELDA Ulu Setiu dekat dengan Kampung Buluh. Projek ini perlu disegerakan pelaksanaannya kerana terdapat ramai anak-anak tempatan terutamanya pemuda dan juga golongan-golongan yang baharu sahaja mendirikan rumah tangga yang berhijrah ke tempat lain mencari pekerjaan dan setengah-setengahnya ke Singapura. Dengan adanya pelaksanaan projek ini diharapkan projek ini akan menyediakan peluang pekerjaan. Dan yang keduanya untuk memberi asas ekonomi kepada pembangunan Bandar Baru Kampung Buluh yang sudah pun hampir siap dilaksanakan oleh pihak Kerajaan Negeri.

Yang keduanya Tuan Pengerusi Program (1) Pengurusan. Saya suka hendak membangkitkan masalah yang

dihadapi oleh Rancangan FELDA di Kampung Rahmat, iaitu pada masa ini terdapat satu masalah berkenaan dengan tanaman semula. Pihak FELDA telah memutuskan untuk menanam semula rancangan getah yang telah lama dengan kelapa sawit. Pada asal perundingan telah pun dibuat dengan peserta-peserta dan persetujuan telah diperolehi supaya rancangan ini ditukarkan dengan rancangan kelapa sawit tetapi dukacitanya pada masa ini masalah telah timbul di mana peserta telah berbahagi pendapat. Terdapat sebahagian daripada peserta membantah rancangan FELDA hendak menukarkan rancangan getah kepada kelapa sawit.

Saya memanglah mengalu-alukan sebarang keputusan dan tindakan bijak serta berpandangan jauh serta kepentingan yang diberikan oleh FELDA kepada peserta-peserta, tetapi saya tidak akan dapat menerima sebarang kelemahan yang ditunjukkan oleh pengurusan terhadap desakan setengah-setengah daripada peserta-peserta. Masalah ini telah menimbulkan pecah-belah, kekeliruan dan juga saya berpendapat menimbulkan masalah kesulitan serta kerugian kepada FELDA sendiri kerana belum lagi dapat diselesaikan dengan berkesan.

Saya mendapat tahu rancangan 'nursery' telah pun disediakan dan jika terdapat kegendalaan dalam rancangan menebang semula dan menyediakan kawasan untuk tanaman kelapasawit, maka nursery anak-anak pokok ini pun mungkin akan menghadapi kerosakan dan kerugian. Saya dukacita kerana setengah-setengah golongan mempolitikkan keadaan di rancangan ini dan penentangan ini terhadap rancangan hendak menanam semula ini adalah berdasarkan kepada parti politik. Saya berharap pihak FELDA akan menggunakan penuh tanggungjawab

dan kebijaksanaan supaya menyelesaikan masalah ini berdasarkan kepada prinsip-prinsip dan ukuran-ukuran pengurusan dan ekonomi serta kebajikan peserta-peserta dengan sebaik-baiknya.

Perkara yang ketiga, Tuan Pengerusi, berkenaan dengan Butiran (1) (iii) Jalan-jalan Felda. Dalam kawasan saya, ada terdapat tiga buah rancangan Felda iaitu Rancangan Felda Belara, Rancangan Felda Kampung Rahmat dan Rancangan Felda Caluk Barat. Saya dapati jalan-jalan tar dalam kawasan perkampungan itu yang telah dibina pada awalnya telah lama mengalami kerosakan, tetapi dukacitanya nampaknya kalau tidak salah daripada maklumat yang saya dapati, peruntukan-peruntukan untuk memperbaiki jalan-jalan di perkampungan ini tidak dibekalkan dan pada masa ini jalan-jalan perkampungan bagi ketiga-tiga rancangan Felda ini berada dalam keadaan yang buruk, pecah-pecah, putus, setengah titian, jambatan kecil juga putus. Tetapi peruntukan tidak ada untuk membaikinya. Saya percaya masalah ini agak menyeluruh bagi rancangan Felda yang lain. Oleh kerana itu saya mintalah supaya pihak Kementerian dan Felda akan mengadakan peruntukan yang secukupnya untuk memperbaiki jalan-jalan dan titian bukan sahaja untuk kegunaan peneroka tetapi juga untuk pengangkutan buah-buahan dan juga hasil-hasil.

Tuan Pengerusi, berkenaan dengan program atau butiran kecil (v) Kemudahan Sosial. Saya juga dapati dalam rancangan-rancangan Felda dalam kawasan saya yang saya sebutkan tadi terdapat beberapa masalah berkenaan dengan kemudahan sosial. Memang tidak dapat dinafikan bahawa kemudahan sosial yang asas telah diberikan tetapi oleh kerana perkembangan dan kemajuan serta pertambahan

penduduk serta peredaran masa, setengah kemudahan tidak lagi cukup, menjadi "out of date", setengahnya masih belum ada kemudahan, setengahnya perlu diperbaharui dan diperbesarkan. Kemudahan yang selalu dirungutkan oleh peserta berhubung dengan pasar, dewan sivik dan juga hendak mengadakan pembesaran bagi masjid. Saya percaya setengah-setengah daripadanya telah pun diberi tetapi, Tuan Pengerusi, ada terdapat keadaan bahawa timbul kekeliruan pula bahawa peserta-peserta datang kepada Kerajaan Negeri untuk mendapat kemudahan-kemudahan itu. Ini mungkin merupakan satu perkara yang memerlukan perhatian daripada pihak agensi Kerajaan Pusat sendiri sebagai pemaju kepada kawasan-kawasan Felda ini. Saya memahami bahawa segala bantuan telah pun diberikan kepada peserta, saya menghargai ini dan bahawa peserta-peserta juga sangat menghargainya, tetapi isunya di sini ialah perkara yang baru, kemudahan-kemudahan yang baru dan tambahan-tambahan ini menjadi satu perkara yang sering dikemukakan oleh peserta. Bekalan api 12 jam terdapat banyak di kawasan Felda dan ramai peserta Felda minta supaya rancangan api 24 jam dibekalkan sebagai tambahan kepada bekalan 12 jam pada masa ini.

Saya berharap perkara ini yang dengan ringkas sahaja akan dapat diberikan perhatian oleh pihak yang berkenaan. Saya harap sungguhpun ringkas, tetapi pentingnya tidak kurang.

7.06 mlm.

Tuan Pengerusi: Ahli Yang Berhormat dari Kota Melaka.

Tuan Lim Kit Siang: Tuan Pengerusi, saya sebut B. 64, Butiran 1100, Program (2) Pentadbiran dan Perundangan Tanah.

Tuan Pengerusi, saya ada diminta oleh orang Melayu di Melaka untuk mendesak Kementerian berkenaan untuk menentukan dan memastikan bahawa tidak ada berlaku penyelewengan daripada Akta Kanun Tanah Negara, 1963, (Penang and Malacca) Title untuk melindungi hak-hak orang Melayu di Melaka.

Di bawah Bahagian 8 "National Land Code (Penang and Malacca) Title Act, 1963, seksyen 108 dan 94 memperuntukkan bahawa "Malacca Customary Land" baru boleh dijual atau dipindah milik kepada seorang Melayu dan domicile di Melaka, tetapi peruntukan ini untuk menjaga kepentingan orang Melayu di Melaka ada dilanggari dan satu contoh yang baik ialah mengenai Lot 79, MCL 96 kawasan Bandar 5 Melaka yang seluas 3.8 ekar.

Dalam tahun 1976 seorang Tengku berasal luar dari Melaka yang bukan orang Melayu domicile di Melaka, ada membeli tanah tersebut. Sungguhpun sudah langgar Undang-undang dan sekarang ada usaha untuk menjualkan tanah itu kepada syarikat Fernon Sdn. Bhd. oleh kerana tanah itu sudah mendapat persetujuan atau kebenaran daripada pihak berkuasa di negeri itu untuk tukar syarat serta untuk pecah lot menjadi tanah pembangunan untuk harga \$1.8 juta. Semua Pengarah Fernon Sdn. Bhd. bukan orang Melayu yang domicile di Melaka. Orang Melayu di Melaka merasa dengan perkembangan ini, hak-hak mereka yang ada dijamin dalam undang-undang adalah dijejaskan di mana orang-orang dari luar daripada Melaka akan dapat tanah-tanah yang ada dikhaskan untuk mereka. Fernon Sdn Bhd sudah melantik seorang nominee, lagi seorang Melayu yang bukan domicile di Melaka di mana tanah ini Malay Customary Land akan dipindah-milik dan orang-orang Melayu di Melaka berharap bahawa Yang Berhormat Menteri boleh siasat

perkara ini dan juga perkara sejenis ini untuk memastikan bahawa undang-undang yang ada tidak berlaku penyelewengan.

Perkara yang kedua di bawah butiran yang sama ialah mengenai tanah-tanah di mana Kerajaan ada mengambil tanah-tanah. Baru-baru ini kita DAP ada memberi sokongan yang penuh kepada usaha Kerajaan untuk meminda undang-undang untuk memberikan nilai yang sama baikpun tanah Rizab Melayu ataupun bukan Rizab Melayu tetapi saya rasa bahawa Yang Berhormat Menteri dan Kementeriannya patutlah menentukan bahawa dalam semua kes mengambil tanah bahawa unsur kaum tak patut menjadi satu faktor.

Oleh kerana ada Kerajaan-kerajaan Negeri dan authorities yang menjalankan pengambilan tanah nampaknya ada hilang kenyataan atau kepentingan ini dan tidak ada satu pengambilan tanah patut dilakukan daripada satu kaum untuk kepentingan atau kemajuan atau pembangunan kaum lain exclusive sahaja. Untuk menentukan bahawa semacam Dasar Ekonomi Baru apa yang dilaksanakan tidak sekumpulan akan mengalami kerugian atau merasa deprive.

Saya mahu kemukakan satu kes di sini oleh kerana ada berlaku banyak insiden semacam ini di kawasan khasnya Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan. Kerajaan Johor ada mengambil tanah daripada orang Cina di Sungai Abong dan Tanjung Agas di Muar untuk membina rumah-rumah kos rendah 570 yunit untuk Sungai Abong dan 531 yunit untuk Tanjung Agas. Ini sangat baik. Tetapi sebelum yunit kos rendah itu dibina tanah itu digezet sebagai Tanah Rizab Melayu.

Selepas itu semua 100% semua yunit itu dikhaskan kepada orang Melayu dan tentulah akan timbul rasa

tidak puas hati di kalangan orang-orang lain kaum di Muar. Dan 18hb Oktober, tahun ini, baru-baru ini, Land Office di Muar ada mengeluarkan satu notis mahu mengambil empat hektar land di Jalan Junid di Muar untuk perumahan kos rendah juga sungguhpun tuanpunya tanah itu ada tiga keping. Satu keping yang dipunyai oleh bersama 38 orang sudah ada membuat permohonan untuk mendirikan rumah untuk sendiri. Mereka tidak ada rumah, mereka ada buat permohonan untuk mandiri rumah semenjak Oktober, 1977 dan lay-out plan mereka sudah diluluskan oleh Pengarah Perancang Bandar dan Desa Johor dan mereka tunggu sahaja tukar syarat dan pecah Lot untuk memulakan pembinaan. Lagi dua keping tanah pun mereka ada berunding dengan pemaju-pemaju perumahan sebelum order ini dikeluarkan. Semua orang itu daripada kaum Cina dan Seorang sahaja kaum India dan tentulah oleh kerana mereka adjoining sahaja ada tanah-tanah dimiliki oleh orang Melayu tidak terlibat dan kes Sungai Abong dan Tanjung Agas menimbulkan rasa syak wasangka.

Saya harap bahawa Yang Berhormat Menteri boleh mengambil perhatian dan campurtangan khasnya oleh kerana tempat itu untuk perumahan kos rendah tidak sesuai dalam bandar itself. Tentulah harga akan naik tinggi di Tanjung Agas di Muar. Kalau Tuan Pengerusi tahu Muar di Tanjung Agas di Muar. Dan saya harap bahawa perkara yang semacam ini tidak akan berlaku oleh kerana pelaksanaan rancangan-rancangan pengambiln tanah patut jangan memberi kepada orang ramai satu pandangan ada berlaku kriteria kaum-kaum.

Tuan Pengerusi: Ahli Yang Berhormat dari Labis.

7.15 mlm.

Tuan Bahari bin Haron (Labis): Tuan Pengerusi, saya menyentuh B. 64, muka surat 650, Program (3) (b) Ukur Tanah.

Baru-baru ini satu "Exercise," dengan izin, mengukur tanah telah dijalankan di bandar Labis. Dan didapati hasil daripada "exercise" ini telah menimbulkan banyak masalah-masalah disebabkan oleh perlekatan batu sempadan tidak mengikut pelan ataupun peta-peta asal seperti yang telah dirancang terlebih awal semasa kampung ataupun kawasan perumahan itu dibuka dahulu. Jadi dengan sebab itu terdapat keadaan di mana batu-batu sempadan itu diletakkan kadangkala di tengah-tengah jalan dan dalam bilik air rumah yang sudah dibina. Ini telah menimbulkan berbagai-bagai masalah sosial, kerana ada rumah yang telah dibina sekian lama masuk ke sempadan tanah orang lain. Jadi ini telah menimbulkan satu keadaan kelim-kabut di kawasan bandar Labis khasnya. Saya harap supaya di masa-masa akan datang apabila ada perancangan bagi pembukaan satu-satu kampung ataupun satu-satu kawasan pendiaman supaya peta-peta asal hendaklah jangan diubah Maknanya kalau dikeluarkan "final title" nanti hendaklah ianya mengikut pelan yang telah dirancang oleh pihak-pihak yang berkenaan.

Tuan Pengerusi, saya menyentuh muka surat 661, Butiran 1 Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan, Jalan-jalan FELDA.

Saya dapati bahawa kebanyakan rancangan-rancangan FELDA apabila dibuka biasanya jalan-jalan di dalam dan jalan-jalan yang menyambungi antara jalan besar dengan kawasan FELDA itu sendiri itu tidak dibina dengan sempurna. Sehingga bertahun-tahun dibiarkan dan ini menimbulkan berbagai-bagai masalah

kepada peserta-peserta FELDA dan lebih specifiknya saya ingin pihak FELDA supaya dapat menyiasat jalan raya dalam kawasan FELDA Tenang di Labis dalam kawasan saya, di mana satu kumpulan rumah tidak ada jalan langsung di bina untuk menyambungi kumpulan rumah-rumah itu dengan jalan-jalan yang terdapat dalam FELDA dalam kawasan FELDA Tenang itu. Dan perkara ini telah di bawa kepada pihak FELDA sendiri dan juga kepada Kerajaan Negeri tetapi malangnya sehingga hari ini belum ada lagi apa tindakan yang konkrit yang dapat mengatasi masalah ini.

Tuan Pengerusi, saya mencadangkan juga di masa akan datang apabila dirancangan sesuatu rancangan FELDA itu hendaklah ianya mengandungi perancangan yang lengkap di mana sistem jalan rayanya, bekalan api letriknya, bekalan airnya sedapat-dapatnya hendaklah diadakan dengan keadaan yang paling sempurna kalau boleh. Kerana terdapat banyak kawasan-kawasan FELDA di mana keadaan-keadaan kekurangan ini telah menimbulkan berbagai masalah yang terpaksa akhirnya Wakil-wakil Rakyat menanggung bebannya. Tidak ada kehabisan dalam soal hendak menyelesaikan masalah-masalah penduduk dalam kawasan FELDA ini.

Dan satu lagi perkara yang ingin saya menarik perhatian pihak yang berkenaan ialah mengenai sebuah sekolah yang sedang dalam peringkat pembinaan sekarang ini iaitu Sekolah FELDA Pemanis dalam kawasan Parlimen saya, di mana penduduk-penduduk telah pindah lebih kurang kalau tidak salah saya setengah tahun lebih mungkin setahun tetapi kanak-kanak masih lagi mengikuti pelajaran masing-masing dalam rumah-rumah FELDA. Saya difahamkan bahawa terdapat salah-faham ataupun kurang persefahaman di antara pihak Kementerian Pelajaran dengan pihak

FELDA sendiri. Saya tidak dapat penjelasan yang lengkap. Saya harap satu penyiasatan dapat diadakan dan masalah sekolah ini dapat diatasi dengan seberapa segera yang boleh. Jadi, dengan itu saya menyokong Maksud Bekalan ini dan mengucapkan berbanyak terima kasih.

7.21 mlm.

Tuan Haji Seroji bin Haron (Baling):

Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh. Tuan pengerusi, saya mengucapkan terima kasih kepada peluang yang diberi dan saya juga turut serta untuk membahaskan perkara Maksud B. 64 Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah. Butiran 1100, Program (2) (e) Pengambilan Balik Tanah.

Tuan Pengerusi, saya mohon kepada Kementerian ini supaya bersikap tegas terhadap satu-satu tanah jika diambil oleh kepentingan umum seperti sekolah, jalan raya, kesihatan dan lain-lain. Manakala telah mendapat persetujuan oleh semua pihak tertentu pembayaran imbuhan tanah hendaklah disegerakan, dan manakala dibayar hendaklah diusaha untuk mengeluarkan dan memindahkan penghuni-penghuni yang ada di atas tanah tersebut dengan segera dan keengganan pindah tidak berlaku supaya pembinaan dapat diuruskan dengan segera bagi sesuatu projek itu. Misalnya, di kawasan saya ada dua projek kemajuan pelajaran kanak-kanak iaitu untuk projek asrama dan padang permainan iaitu dua sekolah di Baling yang sedia terkenal, Tuan Pengerusi, iaitu untuk projek tambahan Sekolah Rendah Baling dan satu lagi untuk bangunan asrama dan padang permainan antara dua sekolah menengah yang menjadi pusat pelajaran kanak-kanak di Baling iaitu Sekolah Menengah Baling dan Sekolah Menengah Tengku Putra, Baling, yang mana Sekolah Menengah Baling telah dinaikkan taraf sebagai

sekolah menengah contoh seperti sekolah menengah yang telah ada di kawasan yang maju. Mudah-mudahan menerusi Dewan ini projek untuk persekolahan dan kemajuan kanak-kanak dapat dilaksanakan segera yang mana peruntukan telah ada untuk kedua-dua projek tersebut.

Tuan Pengerusi, yang kedua, saya ingin bercakap berhubung dengan Maksud B. 64, Butiran 4100, Program (9)—Lembaga Pemulihan dan Penyatuan Tanah berjumlah \$32,411,500 dan juga Maksud P. 64, Butiran 9—Rancangan Tanah Keselamatan muka surat 662. Diharap pihak Kementerian dapat membuat pengkajian dan berurus sama dengan pihak Kementerian Dalam Negeri untuk membuka tanah di kiri kanan jalan Baling/Keroh dan juga tanah di rancangan untuk diberi kepada penduduk-penduduk kampung Rambong, Baling supaya dapat menambahkan ekonomi rakyat jelata dan meningkatkan mutu keselamatan negara.

Tuan Pengerusi, buat mengakhiri saya ingin bercakap sedikit berhubung dengan perkara Butiran 4100, muka surat 660, Program (5)—Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan. Saya berharap pihak Kementerian akan dapat berurus dengan pihak Kementerian Pelajaran supaya pembinaan sekolah rendah di Rancangan Teloi Timur dapat diadakan segera di mana sekarang ini digunakan hanya rumah peserta dijadikan sekolah. Dan diharap usaha ini dapat diuruskan segera.

Sekian, saya menyokong Maksud B. 64 dan P. 64 Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat Ahli dari Ulu Muda.

7.25 mlm.

Tuan Othman bin Abdul (Ulu Muda): Tuan Pengerusi, Butiran 1100, Program 2 (a) Pentadbiran Tanah.

Saya mengucapkan syabas kepada Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah yang telah pun menyuarakan hasrat untuk memudahkan permohonan-permohonan tanah iaitu dalam proses dalam masa 3 bulan seseorang pemohon akan diberi tahu mengenai permohonan yang dibuat.

Masalahnya sekarang ini terlalu lama seseorang pemohon itu untuk mengetahui kedudukan tanah yang dipohonnya. Walhal proses untuk memohon tanah adalah terlalu mudah dengan hanya pemohon membuat permohonan kepada Pemungut Hasil Tanah dengan menyertakan plan kasar tanah dan daripada PHT kepada Juru Trace bagi menandakan dalam litho sheet menunjukkan kedudukan tanah yang dipohon, di sini telah boleh ditunjukkan sama ada tanah yang dipohon oleh orang lain ataupun untuk kegunaan-kegunaan khas Kerajaan boleh jadi dalam masa hanya 30 minit kita telah boleh mengetahui kedudukan tanah yang dipohon. Tetapi kadang-kadang permohonan yang dibuat 3 tahun dahulu masih belum apa-apa dapat diketahui oleh pemohon. Berulang alihlah pemohon ini daripada kampung ke Pejabat Tanah bertanya khabar mengenai permohonan yang dibuat, pada hal proses yang dibuat adalah cukup mudah.

Selepas itu seorang Pegawai Penempatan dengan seorang buruh Pejabat Tanah boleh melihat kawasan tanah dengan menandakan kawasan-kawasan yang dipohon, menandakan sempadan-sempadan yang dipohon dan membuat laporan kepada Pemungut Hasil Tanah untuk dihantar kepada pihak berkuasa negeri bagi diluluskan. Langkah-langkah ini perlulah dipercepatkan. Saya tidak faham mengapa terlalu lambat proses pemberian tanah ini. Kalau sekiranya boleh dengan cadangan Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan

Wilayah untuk mempercepatkan proses permohonan di dalam masa tiga bulan maka saya sekali lagi mengucapkan syabas dan tahniah jika sekiranya perkara ini boleh dibuat.

Program (2) (b)—Penyelidikan dan Perundangan Tanah. Di dalam Kanun Tanah Negara Akta 56, beberapa perkara perlulah diperbaiki. Saya yakin bahawa Kerajaan sekarang ini dalam proses untuk membaiki, meminda seksyen 43A khususnya mengenai pemilikan tanah yang telah pun lama diperbincangkan dalam soal ini. Perkara yang mustahak yang hendak saya cakapkan di dalam masalah perundangan ini ialah mengenai permohonan pecah sempadan dan pecah bahagian, yang pada pandangan saya masyarakat kampung telah tidak diberi ketahu mengenai perkara ini bagaimanakah proses untuk memecah-milikkan sesuatu kawasan, sesuatu tanah yang dipunyai oleh dua orang atupun lebih. Perkaranya tidaklah sukar tetapi cara-caranya tidak diberitahu kepada umum.

Sekarang ini jika sekiranya satu orang daripada tuan punya tanah itu meninggal dunia, maka menjadi kesukaran kepada pemohon-pemohon yang lain untuk meminta supaya dipecahkan bahagian. Dengan itu adalah disyorkan bahawa seksyen 136 Kanun Tanah Negara dipinda bagi memudahkan permohonan seseorang yang ingin untuk memecahkan kawasan tanahnya, dengan itu dia dapat dengan sendirinya membayar hasil tanahnya kepada Kerajaan.

Saya dapati, mengikut pengalaman saya dalam Kerajaan, tuan-tuan punya tanah tidak membayar cukai oleh tanah adalah disebabkan oleh tanah yang terlalu luas yang dimiliki oleh pemilik-pemilik yang ramai sukar bagi mengumpulkan kutipan ini dan kadar pungutan di antara seorang dengan seorang itu adalah berbeza. Dengan

ini boleh jadi menimbulkan perasaan tidak puas hati di kalangan pemilik-pemilik itu. Ada di antaranya tidak mahu membayar. Masalahnya mungkin boleh jadi hanya seorang yang enggan membayarnya, jadi dengan itu keseluruhan satu surat hakmilik itu tidak dapat dibayar cukainya. Jadi, dengan itu adalah lebih baik jika sekiranya pindaan ini dibuat bagi memudahkan permohonan untuk memecahkan bahagian di dalam satu milikan. Boleh jadilah kita telah menetapkan bahawa kaedah had minima bagi sesuatu tanah itu terhad. Misalnya bagi tanah pertanian adalah satu ekar, itu memang tercatat di dalam Kanun Tanah Negara. Bagi kawasan-kawasan yang lain adalah bergantung kepada pihak berkuasa tempatan, pihak berkuasa negeri untuk menetapkan keluasan bagi satu kawasan, besar, luas kawasan itu untuk dipecahkan.

Saya faham bahawa memanglah Kerajaan boleh mengambil tindakan kepada tuan-tuan tanah yang tidak membayar cukai tanah. Kerajaan boleh bertindak mengikut seksyen 37 Kanun Tanah Negara dengan proses-proses dalam seksyen 94 (2) dan 100 Kanun Tanah Negara, kita boleh merampas balik tanah itu. Tetapi keadaan ini tidak wujud dan kita pun kalau boleh tidak mahu Kerajaan merampas balik tanah ini kepunyaan orang-orang kampung yang memang telah miskin dan tertindas oleh disebabkan kejahilan mereka dalam soal perundangan tanah. Jadi, khusus bahagian ini saya meminta supaya pihak Kementerian dapat menerangkan melalui Pejabat-pejabat Tanah kepada orang ramai, cara manakah boleh mereka dapat kemudahan bagi memecah-milik bahagian tanah mereka.

Program (2) (f) mengenai penyelesaian harta pesaka kecil, muka surat 649. Di dalam Dewan yang mulia ini kita telah pun diberi tahu oleh

Yang Berhormat Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri mengenai proses untuk menyelesaikan harta pesaka ini. Dahulunya ditetapkan bahawa nilai tanah yang melebihi \$300,000 adalah diselesaikan melalui Mahkamah Tinggi. Yang kurang daripada itu boleh diselesaikan oleh Pegawai Harta Pesaka Kecil. Masalahnya sekarang ketidakfahaman cara-cara untuk menyelesaikan perkara ini juga adalah menimbulkan masalah yang saya sebutkan tadi iaitu mengenai pembayaran cukai-cukai tanah. Ini masalah ketakutan masyarakat kampung ini mengenai hal perundangan yang juga adalah satu perkara yang patut dititikberatkan. Soal utama yang saya pernah bangkitkan ialah penyelesaian harta pesaka yang dibawa ke Mahkamah yang melebihi nilainya \$300,000 yang mengikut kata Yang Berhormat Menteri tadi yang kita boleh selesaikan dalam tempoh tiga bulan. Tetapi ada tanah-tanah yang menunggu masa untuk mengeluarkan order sahaja untuk diberi milik kepada orang-orang yang mendapat hak dalam pesaka itu masih lagi menunggu hampir-hampir dua tahun dan masih belum selesai.

Satu masalah yang timbul mengenai penyelesaian harta pesaka ini ialah mengenai kelayakan Kadi-kadi Daerah bagi menyelesaikan faraid tanah-tanah orang Islam ini. Kadi Daerah hanya diperuntukkan bagi membuat penyelesaian tanah-tanah yang nilainya \$25,000 ke bawah. Selebihnya adalah dibuat oleh Kadi Besar yang bertempat di ibu-ibu negeri. Ini satu masalah dengan terjalannya iaitu proses Kerajaan, dengan izin, one-stop agency sekarang ini adalah lebih elok jika sekiranya Kementerian dapat mencari jalan supaya Kadi Daerah ini juga diberi kebenaran membuat faraid bagi tanah-tanah yang boleh diselesaikan oleh

Pegawai Penyelesaian Harta Pesaka Kecil ini iaitu sehingga kadar \$300,000.

Program (2) (h), Penguatkuasa Akta Penanaman Padi. Ini satu agensi Kerajaan bagi menyelesaikan pertikaian perselisihan faham di antara tuan-tuan tanah, pesawah-pesawah perebutan boleh jadi pertelingkahan, soal perjanjian sewa di antara tuan tanah dan penyewa. Masalahnya sekarang ini seorang pegawai yang ditempatkan di Pejabat-pejabat Daerah bagi mengumpulkan kes-kes ini dan kemudian dibawa kepada tuan Pegawai Daerah ataupun Penolong Pegawai Daerah untuk mendengar kes ini. Kadang-kadang kes ini terlalu banyak dan kerja seorang Pegawai Daerah itupun sudah banyak dan berat ditanggung olehnya. Saya mencadangkan di sini supaya seorang pegawai khas dilantik bagi menjaga satu atau dua daerah bagi mendengar kes-kes perbicaraan Penguatkuasa Akta Penanaman Padi ini supaya membolehkan sesuatu perkara, sesuatu kes dapat diselesaikan dengan senang. Kita boleh contohkan Pegawai Penyelesaian Harta Pesaka Kecil misalnya, walaupun ianya tidak ditempatkan di bawah Pejabat Daerah, tetapi sentiasa hadir di pejabat-pejabatnya bagi mendengar kes-kes penyelesaian harta pesaka kecil ini. Kalau boleh kita wujudkan seorang pegawai khusus untuk menyelesaikan perkara ini.

Program (3), Ukur Tanah. Tujuan ukur tanah ini adalah untuk menentukan sempadan, memberi nombor-nombor kepada lot-lot yang diukur dan menetapkan plan khas (certified plan) bagi sesuatu kawasan yang telah dipohon. Yang menjadi keraguan kepada saya ialah kelambatan Jabatan Ukur bagi mengeluarkan peta. Saya mempunyai satu contoh yang cukup baik, satu kawasan tanah yang telah pun disukat

dan telah pun dibayar harga gerannya, harga pelannya dan harga sukatnya pada 10hb Jun, 1981 dan sehingga sekarang Jabatan Ukur masih belum lagi mengeluarkan pelan bagi tanah itu. Apakah kerja yang dibuatnya saya tidak faham. Apakah masalah yang menyebabkan terlalu lambat mengeluarkan sekeping pelan untuk satu surat hakmilik mengambil masa dua tahun.

Saya mencadangkan kepada Kementerian supaya dapat diadakan, dapat ditetapkan peraturan supaya dihadkan sehingga setakat mana sesuatu permohonan pelan itu boleh dikeluarkan oleh Jabatan Ukur supaya ianya tidak akan menimbulkan keraguan kepada orang-orang yang memohon tanah.

Soal Program (3) ini adalah mempunyai kaitan dengan Program (4), soal pemetaan, kerana daripada ukur ini maka kita dapat satu peta kawasan tanah yang telah pun disukat lebih awal sama ada oleh Unit Bergerak ataupun oleh Pegawai Penempatan, Pejabat Tanah ataupun oleh Jabatan Ukur sendiri. Jadi saya minta dalam perkara ini pihak Kementerian dapat memberi satu jalan bagi mempercepatkan, tidaklah sampai dua tahun permohonan ataupun pengeluaran pelan yang telah dihantar oleh Pejabat Tanah kepada Pejabat Ukur Negeri untuk dibuat peta yang khas bagi satu suratan hakmilik itu.

Bagi maksud B. 64 juga, Butiran 4100, Program (5), Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan yang saya akan bincangkan bersama-sama dengan Butiran 1, Maksud P. 64 di bawah tajuk yang sama.

Dalam cadangan saya baru-baru ini di dalam Dewan ini saya telah pun mengemukakan pertanyaan mengapakah pihak Kementerian tidak dapat memberikan satu "package programme" mengenai pembinaan

infrastruktur bagi kawasan-kawasan FELDA ini kerana ini lebih memudahkan. Sekiranya package programme untuk infrastruktur ini dapat dilaksanakan oleh FELDA, misalnya FELDA boleh membuat tender untuk membuat jalan, bekalan air misalnya ianya akan cepat disediakan. Keadaan yang ada sekarang ini setelah jalan-jalan itu dibuat dan diserahkan kepada agensi lain iaitu JKR yang mengambil masa setahun atau dua tahun pula untuk dibina. Jadi proses yang sama boleh dilakukan oleh pihak FELDA iaitu dengan membuat tawaran terbuka ataupun dengan digunakan jadual kadar pihak JKR dalam pembinaan jalan ini, saya rasa adalah lebih cepat dan mudah dan dengan itu peneroka-peneroka akan dengan senang hati hidup di dalam kawasan FELDA ini.

Satu hal lagi sehingga sekarang ini walaupun tanaman getah bagi satu kawasan FELDA itu sudah hampir ditanam semula tetapi ada FELDA-FELDA yang belum lagi dibina jalan-jalan di dalam kawasan perkampungan mereka. Contohnya satu kawasan FELDA di kawasan saya iaitu di Sungai Tiang. Belum lagi siap sehingga sekarang ini, walaupun pokok-pokok getahnya akan ditebang tidak lama lagi. Saya mencadangkan supaya peruntukan tahun ini diberi untuk FELDA telah lama mengikut tahun dibuka, diberi peruntukan untuk pembinaan jalan-jalan ini.

Butiran 4100, Program (8) — Pihak Berkuasa Pekebun-pekebun Kecil (RISDA). Peruntukan bagi jabatan ini berjumlah \$80,245,900, muka surat 660. Juga saya akan bincang bersama dengan Butiran 14 dalam P. 64 muka surat 664. Saya mengucapkan terima kasih kepada pihak Kementerian yang telah pun memberi peruntukan yang besar kepada beberapa kegiatan di bawah RISDA ini. Misalnya, subsidi imput pertanian \$20 juta; Pusat Pembangunan Pekebun Kecil \$2 juta

lebih; pinjaman di bawah SEPENTAS \$35 juta; pemasaran dan pengusahaan getah \$10 juta; peruntukan bagi tanah tersepit di mini estet \$3,750,000 dan latihan pekebun-pekebun kecil sebanyak \$500,000. Soalnya di sini saya hendak bincangkan mengenai satu perkara sahaja iaitu mini estet dan tanah tersepit ini.

Sekarang ini telah menjadi suatu kebanggaan kepada pemilik-pemilik tanah apabila tanah mereka dicadangkan untuk dibuat mini estet. Tetapi kadang-kadang terdapat satu kawasan tanah yang kecil 2-3 ekar di dalam satu kawasan yang luas yang tidak diberi persetujuan oleh tuan tanah untuk dibuka oleh RISDA sebagai mini estet. Jadi dalam perkara ini inginlah saya mencadangkan supaya pihak RISDA melalui peruntukan ini dapat membuat suatu cara proses undang-undang untuk kita ambil tanah itu dijadikan tanah RISDA, kalau boleh, supaya ianya tidak kita lihat satu estet yang ditengah-tengahnya terdapat satu rimba yang kecil, pelik sangat nampaknya, hodoh. Mungkinilah mereka ini mempunyai alasan-alasan tersendiri tidak hendak menyerahkan tanah itu untuk diusaha atau dibangunkan oleh pihak RISDA.

Butiran 4100 juga, Program (9) Lembaga Pemulihan dan Penyatuan Tanah yang akan saya bincangkan juga bersama dengan Butiran 5, P. 64 di muka surat 661.

Di dalam soal ini soal Pemulihan dan Penyatuan—dua konsep yang saya anggap sebagai suatu perkara yang sangat baik dan sekarang ini pihak FELCRA mestilah tatap dengan konsep ini iaitu Pemulihan dan Penyatuan, tidak lagi dengan usaha untuk membuka tanah-tanah baru sepertimana yang dilakukan oleh FELDA. Untuk Pemulihan dan Penyatuan misalnya pihak FELCRA ini boleh memulihkan satu kampung

tradisional Melayu, kawasan yang pendalaman yang tidak teratur kedudukannya. Inilah tugas FELCRA untuk masuk di sini dan membangunkan kawasan-kawasan itu, kerana sekarang ini apa yang terjadi, kedudukan orang-orang kampung di dalam pendalaman mereka tidak dapat untuk mengusahakan sepenuhnya kawasan tanah yang diperolehi. Dengan itu kedudukan mereka masih tidak berubah dan dengan itu saya minta supaya pihak FELCRA ini dapat menumpukan program untuk penyatuan-penyatuan supaya dapat orang-orang kampung menikmati pembangunan yang dijalankan oleh Kementerian ini.

Satu hal lagi ialah mengenai satu program Baikpulih Dusun yang sekarang ini dijalankan oleh Kementerian Pertanian. Kementerian Pertanian ada menjalankan program iaitu Baikpulih Dusun yang saya cadangkan supaya pihak FELCRA ini mengambilalih supaya ianya dapat diselaraskan dengan pembangunan kampung tradisional ini dengan pemulihan dusun dilakukan oleh mereka supaya ianya tidak jauh lari daripada konsep asal iaitu untuk Penyatuan dan Pemulihan Tanah.

Butiran 4100 juga, Program (13) Lembaga Kemajuan Wilayah Kedah (KEDA). Seperti yang diketahui umum bahawa negeri Kedah adalah nombor dua termiskin di Malaysia ini. Saya berterima kasih kepada Kerajaan yang telah pun memperuntukkan sejumlah \$16,578,800 untuk KEDA bagi menjalankan tugas-tugas yang telah pun diaturkan bagi tahun 1984.

KEDA ini bertujuan untuk membangunkan soal pertanian untuk pembangunan perusahaan, pembangunan kampung tradisional dan projek keselamatan dan pembangunan. Inilah kegiatan-kegiatan bagi pihak KEDA yang akan dijalankan. Ini adalah satu agensi yang baru yang ditubuhkan oleh Kerajaan

dengan hasrat untuk memberi kemudahan kepada penduduk-penduduk luar bandar. Pihak KEDA juga adalah ditugaskan bagi membina jalan-jalan kampung, titi, masjid yang berbentuk pembangunan sosial. Keda ini juga adalah ditugaskan untuk menghidupkan industrial kecil bagi negeri Kedah. Dengan itu peruntukan bagi pembangunan perusahaan ini adalah \$1 juta diberikan kepada KEDA dan kalau boleh adalah dengan rahmat, dengan pertimbangan oleh Kerajaan supaya peruntukan bagi KEDA ini dapat ditambah dan dengan itu maka kegiatan-kegiatan KEDA ini dapat ditingkatkan dan dengan itu boleh jadilah Kedah tidak lagi memegang nombor dua termiskin di negara ini.

Akhir sekali, Tuan Pengerusi, di bawah Butiran 1 yang saya sebutkan tadi untuk Maksud P. 64 peruntukan FELDA berjumlah \$417,610,400 dan Butiran 5 FELCRA berjumlah \$55,442,290 untuk Maksud P. 64 di muka surat 661.

Saya berharap supaya Kementerian dapat melaksanakan tugas dengan sempurna dan baik bagi menghapuskan soal kemiskinan di kawasan luar bandar ini. Telah banyak seminar-seminar kemiskinan dijalankan di negara ini dan kita telah tahu orang-orang yang miskin, siapa yang miskin, punca kemiskinan kita telah tahu. Masalahnya sekarang ini adalah menjadi tanggungjawab Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah ini untuk mengurangkan kadar kemiskinan bagi orang-orang Melayu di kawasan-kawasan luar bandar.

Salah satu daripadanya ialah dengan cara pembangunan tanah ini. Memang telah banyak yang diputuskan dalam beberapa seminar kemiskinan menunjukkan bahawa pembangunan tanah adalah salah satu daripada perkara penting untuk menyelesaikan masalah kemiskinan orang-orang di luar bandar. Jadi saya harap supaya

Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah ini dapat memainkan peranan yang penting untuk menghapuskan atau mengurangkan kemiskinan ini.

Saya yakin bahawa sekarang ini daripada resolusi yang diperolehi daripada seminar-seminar kemiskinan menunjukkan satu bentuk penggunaan tanah yang maksima adalah perlu bagi meningkatkan pendapatan seseorang petani luar bandar. Masalahnya sekarang ini kalau sekiranya seseorang itu mempunyai satu ekar tanah, walau berapa tinggipun peningkatan penggunaan tanahnya hanya berdasarkan kepada satu ekar itu, maka sudah pastilah pendapatannya akan tetap pada tingkat yang lama juga. Jadi masanya sekarang ini menjadi tugas kepada FELCRA untuk menyelidik dan mengambil keputusan bagi membangunkan, bagi memberi pandangan, tunjuk-ajar serta membangunkan masyarakat luar bandar ini.

Dengan ini saya menyokong peruntukan bagi Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat dari Pasir Puteh, saya minta kalau boleh Yang Berhormat tolong ringkaskan.

7.38 mlm.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad (Pasir Puteh): Tuan Pengerusi, saya bercakap paling pendek sekali mengenai satu Butiran sahaja iaitu Butiran 4100 muka surat 660, Program (8) Pihak Berkuasa Pekebun-pekebun Kecil Perusahaan Getah yang diberi peruntukan sebanyak \$80.2 juta.

Saya menyebut dalam perkara ini berkenaan dengan tanam semula getah. Sekarang ini sebagaimana kita tahu bahawa ia telah menjalankan dua

cara tanam semula getah iaitu Tanam Semula Berkelompok dan yang kedua denga cara Mini Estet. Itu setahu saya, tetapi apabila saya bertanya kepada pihak RISDA sendiri apakah yang telah terjadi dengan Rancangan Sepentas yang telah dirancang oleh Yang Berhormat Datuk Shariff Ahmad, bekas Menteri Pertanian dahulu, berkenaan dengan Rancangan Sepentas yang mana rancangan itu dijalankan selama 7 tahun dan diberi peruntukan sebanyak 100 sebulan kepada pekebun-pekebun kecil. Tetapi saya dengar katanya rancangan ini dibatalkan, belum pun sampai 7 tahun, jadi bagaimana kita hendak menilai kejayaan Rancangan Sepentas ini.

Jadi saya minta kalaulah benar Rancangan Sepentas ini diberhentikan oleh pihak Kerajaan, saya minta supaya rancangan ini diteruskan sekurang-kurangnya bagi mereka yang telah pun masuk dalam rancangan ini.

Kerana apabila kita menghentikan sekerat jalan, sudah tentulah rancangan ini kita tidak dapat menilai di antara berjaya atau tidak rancangan SEPENTAS yang telah dijalankan oleh Kerajaan suatu masa dahulu. Jadi dengan penilaian ini setidaknya-tidaknya mereka yang telah terlibat dengan rancangan ini akan terus mendapat bantuan dan akan terus masuk koperasinya dengan cara yang dirancang di dalam rancangan SEPENTAS oleh pihak RISDA atau pihak pekebun kecil pada suatu masa dahulu.

Yang kedua, saya minta dalam perkara ini juga. . . .

Tuan Pengerusi: Tadi kata satu sahaja.

Wan Najib bin Wan Mohamad: Tidak, tidak, satu sahaja iaitu di dalam butiran yang sama, butiran tidak berubah. Jadi di dalam butiran yang tidak berubah, saya minta di dalam

perkara pekebun-pekebun kecil ini dibina jalan. Maksud saya RISDA ini sepatutnya mengeluarkan peruntukan membina jalan kerana di antara getah-getah yang berpuluh-puluh ekar pekebun-pekebun kecil tidak ada jalan. Maka menyebabkan getah yang dipendalaman itu tidak ditoreh. Jadi ini berlaku apabila Kerajaan membina jalan dengan peruntukan lain, bukan peruntukan RISDA menyebabkan kita dapati bahawa di dalamnya beratus-ratus ekar kebun getah yang tidak ditoreh tetapi dapat dijalankan.

Jadi kalau RISDA dapat mengeluarkan peruntukan ini untuk membina jalan di kebun-kebun getah yang merupakan jalan-jalan ladang, saya rasa banyak kebun-kebun getah yang tidak ditoreh ini akan dapat dilaksanakan.

Di dalam butiran yang sama juga berkenaan dengan nilai estet. Mini estet di Pasir Puteh ini banyak iaitu ada sebanyak 477 ekar. Malangnya apabila satu rancangan itu setelah ditebas dan ditebang, sudah janji akan dijalankan tetapi tidak dijalankan kerana keadaan ekonomi meleset. Jadi rakyat bertanya-tanya, mengapa suruh tebang dahulu, kenapa suruh jalan dulu. Ini di kawasan saya, saya tidak ingat di tempat mana yang tidak dijalankan. Disuruh tebang, suruh tebas, suruh apa semua tetapi tidak jalan, rakyat menunggu-nunggu. Kerana apa? Katanya ekonomi meleset. Keadaan ekonomi meleset, saya rasa tidak akan menyentuh soal pembangunan masyarakat yang telah pun dijalankan seperti ini.

Jadi saya minta supaya pihak Kementerian ini mengambil perhatian dan juga menyiasat apakah rancangan yang telah dijalankan ini diberhentikan dan apa akan jadi akibatnya kepada masyarakat tempat itu kalau sekiranya projek seperti ini diberhentikan juga. Dan banyak di antara perlaksanaan mini estet ini

tidak memberi kepuasan hati kerana di antara perlaksanaan untuk tanaman semula tegah itu diberi kepada orang-orang tertentu, orang-orang di dalam koperasi RISDA juga menyebabkan terbengkalai banyak. Apakah tidak dapat Kerajaan atau pihak RISDA ini beri kepada pihak-pihak lain yang lebih cekap dan yang lebih baik untuk melaksanakan projek mini estet ini. Dan apabila diberi kepada orang dalam yang berkaitan dengan RISDA juga yang merupakan koperasi mereka itu maka didapati rancangan ini tidak berjalan dengan licin. Ini berlaku di Pasir Puteh.

Sekian, terima kasih.

Tuan Pengerusi: Dengan memakai Peraturan Mesyuarat 67A, saya jemput Setiausaha Parlimen Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah menjawab dan menggulung bagi pihak Menteri.

7.55 mlm.

Setiausaha Parlimen Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah (Tuan Zainal Abidin bin Zin): Tuan Pengerusi, dengan kuasa di dalam 67A saya mohon izin untuk menggulung persoalan-persoalan yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat dalam sidang ini iaitu Ahli-ahli Yang Berhormat dari Ulu Nerus, Kota Melaka, Labis, Baling, Ulu Muda dan akhir sekali Ahli Yang Berhormat dari Pasir Puteh.

Sebelum saya menggulung satu-persatu persoalan yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat ini, saya juga ingin merakamkan penghargaan dan terima kasih Kementerian ini kerana perhatian yang telah diberikan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat begitu serius dan terperinci dalam beberapa masalah-masalah yang berbangkit berhubung dengan agensi di bawah Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah.

Boleh dikatakan keseluruhan agensi telah disentuh oleh Ahli-ahli Yang Berhormat tadi dan saya mohon izin untuk meneruskan jawapan yang pertama dalam soal mengenai FELDA.

Yang Berhormat dari Ulu Nerus meminta dipercepatkan projek FELDA Ulu Setiu. Saya yakin projek ini akan diteruskan dan FELDA akan memajukan kawasan Ulu Setiu ini sebaik-baik sahaja mendapat pembebasan hutan. Sehingga ini FELDA belum menerima kelulusan rasmi pembebasan hutan dari Jabatan Hutan Negeri Terengganu.

Bersabit dengan tanaman semula yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Ulu Nerus bagi kawasan FELDA Kampung Rahmat, inginlah saya memaklumkan bahawa FELDA telah memutuskan untuk menanam kelapa sawit dan pada hari ini lebih daripada 100 ekar kawasan telah pun ditebang untuk diteruskan tanaman ini. Kita berharap bahawa Yang Berhormat di kawasan yang berkenaan menolong agensi kita bagi mengurangkan rungutan remeh-temeh yang telah dibangkitkan oleh peneroka-peneroka di kawasan yang berkenaan kerana dalam tinjauan kita, kawasan ini adalah sesuai untuk ditanam dengan kelapa sawit dan dengan itu adalah baik bagi peneroka-peneroka menanam semula daripada getah dan kelapa sawit.

Bersabit dengan jalan FELDA ini iaitu jalan FELDA Kampung Rahmat, inginlah saya terangkan kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain yang membangkitkan mengenai pembinaan jalan di kawasan-kawasan kampung di dalam FELDA ini. Sebarang pembinaan infrastruktur di kawasan FELDA ini pada akhirnya akan ditanggung oleh peneroka sendiri kecuali jalan-jalan asas yang pertama, kerana FELDA tidak mendapat peruntukan bagi membina ataupun

memperbaiki jalan-jalan di kawasan kampung ini. Jalan-jalan asas (assess road) adalah di bawah kuasa JKR dan menjadi tanggungjawab JKR bagi melihat kebaikan permukaan jalan ini dari masa ke semasa.

Walau bagaimanapun, Ahli Yang Berhormat dari Ulu Nerus, kita mencari beberapa peruntukan hasil daripada perniagaan yang telah dibuat oleh anak-anak syarikat FELDA sendiri bagi menolong membantu sebahagian daripada jalan-jalan kampung ini. Tetapi pada hari ini kita sudah ada 215 rancangan FELDA yang telah dimasuki oleh peneroka daripada lebih 300 rancangan yang telah kita sediakan. Maka kita terpaksa memberi keutamaan-keutamaan-pembinaan kawasan jalan dan kawasan rumah serta kawasan kampung kepada rancangan-rancangan yang akan dimasuki oleh peneroka dan kita melihat perkara ini iaitu kemasukan peneroka ke rancangan kawasan baru adalah amat penting bagi menolong rakyat di negara ini yang memerlukan tempat untuk bekerja dan tempat untuk mencari nafkah pada masa yang akan datang.

Bersabit dengan beberapa masalah tentang kemudahan sosial, saya ingin menarik perhatian Ahli-ahli Yang Berhormat bersabit dengan perkara ini. Kemudahan-kemudahan sosial yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat seperti masjid, surau, balairaya, jalan, api dan sebagainya, rancangan ini diteruskan dari masa ke semasa. Walau bagaimanapun beberapa agensi dan Kementerian-kementerian yang lain seperti Kementerian Pelajaran, Kementerian Pertahanan dan Kementerian Kesihatan, pihak FELDA ataupun pihak FELCRA dengan rela hati telah memberi pinjaman kepada Kementerian-kementerian ini seperti yang telah saya sebutkan baru-baru ini dalam

menjawab soalan Parlimen iaitu 242 buah rumah peneroka yang telah kita pinjamkan kepada beberapa Kementerian bagi mengadakan kemudahan-kemudahan menolong mengatasi masalah yang dihadapi oleh Kementerian ini. Saya berharap rakyat akan faham dan sedar bahawa kita tidak mengabaikan tanggungjawab kita dan kita juga berharap bahawa Kementerian-kementerian lain akan memberi perhatian yang sama dalam masalah ini.

Tuan Pengerusi, dalam masalah ini Jawatankuasa Penyelaras Pembangunan Awam telah mengadakan beberapa mesyuarat dengan wakil-wakil daripada Kementerian-kementerian yang telah saya sebutkan tadi bagi merangka kemudahan asas untuk beberapa tahun yang akan datang dan dalam rangka ini kita harap perkara-perkara yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat tadi tidak akan berlaku lagi pada masa-masa yang akan datang. Walau bagaimanapun kemungkinan dalam masa yang akan datang Yang Berhormat akan membangkitkan terdapat sekolah-sekolah yang besar, tetapi tidak ada murid pula kerana kebanyakan daripada peneroka-peneroka ini telah lanjut usia dan tidak produktif lagi. Maka dengan itu sekolah-sekolah menjadi usang dan kita harap dalam masa yang akan datang perkara ini tidak dibangkitkan.

Tuan Pengerusi, Yang Berhormat dari Labis telah membangkitkan jalan sambungan, jalan besar FELDA Tenang/Labis kita akan menyiasat perkara ini dan akan berbincang dengan pihak JKR kalau ianya merupakan dengan izin, access road kepada kawasan FELDA ini. Perkara-perkara tentang cadangan untuk mengadakan satu master programme ataupun planning yang lebih awal pada rancangan-rancangan yang akan

dibuka pada masa hadapan telah pun saya jawab tadi dan Yang Berhormat daripada Baling telah membangkitkan mengenai pembukaan tanah di kawasan-kawasan keselamatan untuk membantu ekonomi dan juga pembinaan sekolah-sekolah rendah di kawasan-kawasan FELDA ini.

Pada hari ini, FELDA telah membuka beberapa kawasan tanah di Sempadan Malaysia/Thai dengan harapan bukan sahaja kita dapat memberi satu kemudahan pendapatan ekonomi kepada peneroka-peneroka, tetapi kita juga berharap dapat mengawal sedikit sebanyak keselamatan ataupun pencerobohan komunis melalui Sempadan Malaysia/Thai daripada Utara dan kita sedang juga merancang terus-menerus untuk membuka beberapa kawasan yang lain dan sekiranya kawasan Yang Berhormat daripada Baling ini terlibat, kita harap ia dapat dijalankan dengan kelulusan peruntukan pada tahun ini dan pada tahun-tahun yang akan datang.

Tuan Pengerusi, Yang Berhormat dari Ulu Muda membangkitkan package programme bagi jalan-jalan kampung ataupun infrastruktur bagi kawasan-kawasan FELDA ini. Saya ingin menjelaskan sehingga ini kita belum ada satu package programme yang lengkap, tetapi beberapa kontrak telah kita berikan melalui JKR ataupun dahulu bagi pembinaan pembekalan elektrik telah kita buat melalui LLN dan begitu juga tentang pembinaan sekolah melalui Kementerian Pelajaran ataupun JKR sendiri. Dalam pembinaan jalan ini amat sedih dinyatakan beberapa kontrak yang telah kita beri bukan sahaja daripada dalam negeri, bahkan daripada luar negeri dan kebanyakannya telah gagal dan oleh itu maka terdapatlah rancangan-rancangan pembinaan jalan masuk ke rancangan-rancangan FELDA ini sepertimana yang telah dibangkitkan

oleh Ahli Yang Berhormat tadi sehingga pokok telah tua, orang telah tua, jalan belum siap dan pihak Kementerian memandang serius dalam masalah ini, dan kita harap kita dapat mengatasinya daripada masa ke semasa.

Bersabit dengan masalah FELCRA, Yang Berhormat daripada Ulu Muda telah mencadangkan untuk memulih kawasan-kawasan tradisional Mulai 1984 ini Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah khasnya agensi kita FELCRA telah diberi tugas untuk memulih kawasan-kawasan kampung tradisional ini dan pihak FELCRA telah mengesan, saya ingat lebih daripada 300 buah kampung di seluruh Malaysia ini yang perlu diberi perhatian untuk pemulihan. Sekiranya kawasan Yang Berhormat ini bernasib baik dan terdapat kampung tradisional ini yang terlalu mundur, kemungkinan ianya terpilih dan kemungkinan ianya tidak terpilih pada tahun 1984 ini kita akan usaha untuk memilihnya pada tahun-tahun yang akan datang.

Saya amat berterima kasih kepada Yang Berhormat dari Ulu Muda yang telah membangkitkan tentang peruntukan KEDA sebanyak \$1 juta bagi tahun 1984 ini dengan program rancangan yang telah disusun begitu baik dan sepertimana yang telah Yang Berhormat ketahui bahawa keadaan ekonomi kita ini adalah masih belum begitu pulih dan begitu baik lagi. Walau bagaimanapun saya percaya dalam tahun-tahun yang akan datang peruntukan ini sekiranya diperlukan ataupun kita pada keseluruhannya memandang bahawa KEDA ini boleh menjalankan beberapa usaha yang lebih besar. Saya percaya Yang Berhormat akan mencadangkan lagi dan pada kesekuruhannya akan membawa kebaikan kepada kita, peruntukannya ini boleh ditambah.

Yang Berhormat daripada Ulu Muda juga telah menyarankan iaitu Kementerian ini supaya mencari jalan

bagi mengatasi masalah kemiskinan yang dihadapi oleh rakyat di dalam negeri ini dan Kementerian Kemajuan Tanah merupakan satu Kementerian yang bertanggungjawab dalam masalah pembangunan tanah dan pendapatan ataupun kedudukan sosio serta ekonomi rakyat negeri ini pada hari ini saya ingin menyarankan Yang Berhormat daripada Ulu Muda dalam Dewan ini bahawa FELDA sahaja telah dapat menempatkan lebih daripada 80,000 keluarga peneroka yang pada asalnya keluarga-keluarga ini tidak mempunyai tanah dan tempat tinggal yang sesuai serta pendapatan yang tetap, tetapi mereka ini telah diberi tempat dan diberi pekerjaan yang baik, boleh dikatakan dalam sektor pertanian di mana bagi peneroka-peneroka yang menjadi peneroka dalam rancangan kelapa sawit kita telah menempatkan pendapatan minimanya kepada \$350 dan bagi peneroka yang duduk di dalam rancangan getah kita telah tetapkan pendapatan minimanya \$250.

Begitu juga FELCRA telah dapat menolong membuka ataupun memulih kawasan-kawasan tanah dan begitu juga RISDA seperti yang telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat daripada Pasir Puteh bahawa rancangan mini estet ini telah mendapat sambutan yang begitu hebat daripada rakyat. Memandangkan kejayaan dan hasil pendapatan daripada mini estet ini menjadikan rakyat ingin turut serta dalam rancangan pembukaan mini estet ini. Ini menunjukkan bahawa Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah khususnya agensi-agensi di bawah Kementerian ini telah berjaya menolong mengatasi sedikit sebanyak kemiskinan yang ada di dalam sektor pertanian ini, dan kita akan meneruskan rancangan ini daripada masa ke semasa.

Tuan Pengerusi, Yang Berhormat daripada Ulu Muda ini telah menyentuh semua bidang dan mungkin Yang Berhormat ini ada banyak pengalaman di kawasan Ulu Muda.

Tuan Pengerusi: Dia ahli tanah.

Tuan Zainal Abidin bin Zin: Asalnya pun daripada tanah juga (*Ketawa*).

Tuan Pengerusi, beliau telah menyentuh mengenai kawasan kecil 2-3 ekar tidak dimasukkan dalam rancangan mini estet ini. Ini adalah kerana mengikut pandangan daripada Ahli Yang Berhormat sendiri adalah kerana hasutan ataupun pandangan daripada tuan-tuan tanah yang berkenaan bahawa memasukkan tanah mereka ke dalam rancangan mini estet ini akan mengurangkan ataupun akan merugikan mereka.

Saya ingin menyarankan kepada Ahli Yang Berhormat dari kawasan Ulu Muda ini program orientasi hendaklah dijalankan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat di kawasan-kawasan yang tertentu supaya mereka berminat seperti penduduk-penduduk di kawasan Pasir Puteh yang telah begitu berminat untuk menyertai rancangan mini estet ini, tetapi sayang penduduk di kawasan Ulu Muda terdapat kurang berminat lagi.

Sungguhpun demikian, pada hari ini kalau kawasan itu tuan tanah tidak mahu menyertai rancangan mini estet, kita berharap kawasan 3 ekar itu tuan tanah ingin menyertai kawasan pemulihan tanah dan agensi kita masih ada lagi, FELCRA untuk memasuki dan memulihkan kawasan tanah yang berkenaan.

Bagi mengadakan satu proses undang-undang untuk menjalankan kawasan pemulihan tanah ini pihak Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah, khususnya Jabatan Tanah sedang mengkaji untuk mengadakan proses undang-undang

ini supaya kita dapat masuk kawasan-kawasan tanah yang berkenaan bagi memulihkan kawasan tanah untuk kepentingan rakyat yang berkenaan.

Saya telah membangkitkan mengenai mini estet yang telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat dari Pasir Puteh tentang terdapat kawasan yang telah ditebang, tetapi tidak ditanam. Saya harap program ini akan disambung dalam tahun 1984 sekiranya ia menjadi satu program yang telah ditetapkan oleh RISDA. Tetapi oleh sebab Yang Berhormat sendiri tidak dapat memberitahu nama kawasan mini estet yang tergendala ini, maka saya tidak dapat memberi satu jawapan yang tepat.

Bersabit dengan program sepentas \$100 sebulan ini, ingin saya terangkan bahawa kita sangat berhajat untuk menolong petani-petani ini, tetapi seperti yang telah saya perkatkan, niat hati hendak peluk gunung, apakan daya tangan tak sampai; kalau duit kita tidak ada, apa yang kita hendak tolongkan. Kalau pada masa hadapan duit kita ada, kemungkinan bukan kita hendak beri \$100; \$200 pun kita boleh beri seperti Kerajaan dalam sektor pertanian telah memberi subsidi padi, telah memberi subsidi baja dan beberapa program yang lain, tetapi memberi bantuan sebanyak \$100 ini telah kita kajikan, ia lebih membawa masalah kepada pekebun kecil yang berkenaan. \$100 yang kita beri satu bulan ini bukan sebagai hadiah tetapi sebagai pinjaman sementara hasilnya belum keluar. Kalau petani ini ataupun tuan tanah ini ada mempunyai satu ekar tanah dia dapat juga \$100, besok tunggu 6 tahun; \$1,200 satu tahun; 6 tahun— $12 \times 6 = \$7,200$, hendak dibayar dengan apa, Tuan Pengerusi, dengan tanah satu ekar? Ini yang sedang kita melihat masalah ini.

Wan Mohd. Najib bin Wan Mohamad: Tuan Pengerusi, penjelasan. Tanahnya lebih daripada

seekar; tanahnya kurang daripada 10 ekar tetapi lebih daripada seekar, sekurang-kurangnya 6 ekar ataupun 7 ekar, mungkin 10 ekar. Jadi rancangan ini rancangan memang dikhaskan. Apabila ditebang semua itu dia hendak makan apa lagi? Dan rancangan ini dibuat dengan disusun selama 7 tahun. Kalau sekiranya kita beri dia setahun, lepas itu tahun yang kedua, tahun yang ketiga kita tak beri, jadi apa dia hendak buat? Saya mencadangkan rancangan yang telah pun dijalankan minta diteruskan, tak mahu yang baru tak apa. Ini maksud saya. Bukan tanah semula yang biasa, di bawah rancangan sepentas.

Tuan Zainal Abidin bin Zin: Tuan Pengerusi, seperti yang saya katakan tadi kalau yang sudah terlibat ini kita pun akan melihat daripada segi perongkosan yang kita ada. Kalau ada duit kita, setelah kita terlibat.

Tuan Pengerusi: Apa dia “perongkosan” itu, Ahli Yang Berhormat?

Tuan Zainal Abidin bin Zin: Dengan izin, kewangan yang kita ada, minta maaf, Tuan Pengerusi. Jadi saya akan melihat daripada segi ini.

Menjawab mengenai persoalan-persoalan yang telah ditimbulkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat lain mengenai tanah.

Yang Berhormat dari Kota Melaka telah membangkitkan mengenai masalah, dengan izin, “Malay Customary Land” di Melaka dan Pulau Pinang, Akta 1963 yang telah dibangkitkan mengenai tanah yang telah dijual kepada orang bukan daripada rakyat Melaka dan telah dipindahkan pula kepada satu syarikat. Pihak kita akan menyiasat dan akan meneliti perkara yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat ini, sama ada ianya mengikut peraturan ataupun mengikut perundangan-perundangan yang telah dibuat oleh mereka ini tanpa dalam

pengetahuan kita. Kita harap Ahli-ahli Yang Berhormat yang mengetahui masalah-masalah yang kita agak serius seperti ini janganlah tunggu sehingga Dewan ini bersidang baru hendak dibangkitkan. Kalau kita pula menunggu sehingga sidang lain pula hendak mengambil tindakan, Yang Berhormat akan kata bahawa kita mengabaikan persoalan ini.

Pengambilan balik tanah dan pembayaran pampasan yang telah dicadangkan oleh Yang Berhormat dari Kota Melaka supaya kita seimbangkan daripada bayaran yang bukan rizab Melayu dan yang rizab Melayu, ini telah pun kita jalankan sekarang ini. Tetapi agak terharu juga pada saya sendiri bersabit dengan pengambilan tanah daripada bukan Melayu dan telah digazetkan kepada tanah rizab Melayu dan diberikan kepada orang Melayu. Perkara ini tidak ada dalam pengetahuan Kementerian saya sehingga ini oleh sebab banyak mengenai undang-undang persoalan tanah ini adalah di bawah kuasa Kerajaan Negeri. Dengan itu saya memberi kenyataan kepada Yang Berhormat dari Kota Melaka kita akan menyasihat perkara yang telah dibangkitkan, iaitu bagi kawasan Sungai Apong dan kawasan Tanjong Agas di Muar ini.

Ahli Yang Berhormat dari Labis telah membangkitkan masalah perletakan batu di sempadan-sempadan. Ada terdapat apabila meletak batu di sempadan ini termasuk di dalam kawasan dapur dan ada terdapat di kawasan bilik air. Saya harap apabila pegawai-pegawai kita meletak batu ini tidak pula melihat perkara-perkara yang lain di tempat-tempat ini. Masalah ini, Tuan Pengerusi, ialah masalah proses pemetaan dan proses penetapan batu ini menimbulkan satu masalah yang bukan boleh diputuskan dengan sewenang-wenangnya kerana ia akan melibatkan masalah perundangan dan masalah sosial. Dengan itu, walaupun

satu-satu kawasan tanah yang kita telah beri untuk disukat oleh pihak swasta, pihak Jabatan Ukur kita terpaksa mengesahkan dan mengukur sekali lagi untuk menentukan pengesahan kawasan-kawasan sempadan ini.

Tetapi apa yang kemungkinan dalam pandangan saya timbul masalah ini ialah pada peringkat pemetaan yang dibuat oleh orang-orang kampung yang berkenaan ataupun daripada pihak Pejabat yang berkenaan sebelum diukur, tetapi penduduk ataupun tuan-tuan tanah yang berkenaan telah mengambil sikap bahawa itulah satu pemetaan ataupun sempadan yang akhir yang telah sah, kerana sebelum pengukuran dibuat oleh Jabatan Ukur dan sebelum diletakkan batu oleh Jabatan Ukur, sempadan sebelum ini adalah sempadan yang belum sah dan inilah yang berlaku seperti yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Labis ini. Kita harap perkara ini kalau telah berlaku adalah amat mengesalkan dan pada masa-masa yang akan datang kita minta Ahli-ahli Yang Berhormat di dalam Dewan ini supaya menasihatkan sebelum batu akhir diletak, jangan kita membuat keputusan bahawa sempadan mengikut pelan itu adalah yang sah.

Tuan Pengerusi, Ahli Yang Berhormat dari Baling telah membangkitkan masalah pengambilan balik tanah dan pemindahan penghuni-penghuni di kawasan tanah yang berkenaan. Kita sangat berharap bahawa apabila kita mengambil tanah untuk projek pembangunan Kerajaan ini kita berharap bahawa penghuni-penghuni di kawasan Yang berkenaan akan berpindah sama, tetapi terdapat perkara-perkara yang telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat ini bahawa mereka tidak mahu pindah setelah setengah daripada bahagian mereka telah dibayar pampasan, tetapi masih

berdegil untuk tinggal di kawasan yang berkenaan. Kita berharap bahawa rakyat sedar daripada segi peraturan undang-undang dan daripada segi pembangunan sosial mereka adalah bertanggungjawab sama untuk melihat kemajuan ini berjalan tanpa diganggu gugat.

Saya tertarik hati dengan Yang Berhormat dari Ulu Muda telah membangkitkan masalah kesusahan proses permohonan tanah dan proses pemecahan geran, proses pemecahan hakmilik dan sebagainya. Memanglah senang kalau kita katakan dalam 3 minit perkara itu boleh siap, tetapi kadang-kadang mengisi borang pun 3 minit tak siap, kalau orang kampung. Maka dengan itulah, dengan izin, "petition writer" dapat mencari sumber kewangan dan kalau kita mengatakan bahawa semua rakyat boleh proses dalam 3 minit ini, maka tidak berlakulah penambahan pegawai-pegawai di Pejabat Tanah ini dan kita sedang merancang untuk mengaturkan satu sistem komputer supaya proses mengenai masalah tanah ini dapat dipercepatkan. Kita harap dengan rancangan komputer yang kita susun bermula daripada ibu pejabat negeri masing-masing dapat menyelesaikan masalah yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Baling ini keseluruhannya.

Bersabit dengan kelambatan ukur keluasan dan masalah ketidakseimbangan pelan yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat ini, lewat sehingga 2 tahun, seperti mana yang telah saya sebutkan dalam menjawab soalan yang telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Labis tadi juga.

Tuan Pengerusi, saya rasa itulah sahaja perkara-perkara yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat dan sekali lagi saya mengucapkan berbanyak terima kasih dalam perkara yang dibangkitkan mengenai Kementerian saya dan dengan itu saya mencadangkan untuk diluluskan.

Tuan Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat, soalnya ialah bahawa wang sejumlah \$336,181,400 untuk Maksud B. 64 di bawah Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah jadi sebahagian daripada Jadual hendaklah disetujui.

Masalah dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Wang sebanyak \$336,181,400 untuk Maksud B. 64 diperintahkan jadi sebahagian daripada Jadual.

Tuan Pengerusi: Begitu juga soalnya ialah bahawa perbelanjaan sebanyak \$810,837,700 yang disebutkan dalam Maksud P. 64 dalam Anggaran Pembangunan bagi tahun 1984 hendaklah diluluskan.

Masalah dikemuka bagi diputuskan, dan disetujui.

Wang sebanyak \$810,837,700 untuk Maksud P. 64 diluluskan jadi sebahagian dariapda Anggaran Pembangunan, 1984.

Majlis Mesyuarat bersidang semula.

Dr Abdul Hamid bin Pawanteh: Mesyuarat ditangguhkan sehingga pukul 2.30 petang esok.

Dewan ditangguhkan pada pukul 8.23 malam.